

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE’NİN GÖÇ POLİTİKASI VE UYGULAMASI: İL GÖÇ
İDARESİ UZMANLARI GÖZÜYLE KONYA VE HATAY
ÖRNEKLERİ**

SÜLEYMAN KOÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Belgin UÇAR KOCAOĞLU
Dr. Öğretim Üyesi

KONYA-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süleyman KOÇ
	Numarası	138104011011
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Konu Yönetimi Bilimi ^{Anabilim Dalı} Bilim Dalı
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğretim Üyesi Belgin UÇAR KACAĞÖZ
	Tezin Adı	1 Türkiye'nin Göç Politikası ve Uygulaması : II Göç İdaresi Uzmanları Gözüyle Konya ve Hatay Örnekleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan

04.04.2019

tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından

Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Önder KUTLU	
2	Prof. Dr.	Hacer Tuğba EROĞLU	
3	Dr. Öğretim Üyesi (Danışman)	Belgin UÇAR KACAĞÖZ	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sosyal Bilimler Enstitüsü Mezuniyet Dilekçesi Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süleyman KOÇ	
	Numarası	138104011011	
	Ana Bilim Dalı / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim D. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim D.	
	Programı	Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğretim Üyesi Belgin UÇAR KOCAOĞLU	
	Tez Adı	Türkiye'nin Göç Politikası ve Uygulaması: İl Göç İdaresi Uzmanları Gözüyle Konya ve Hatay Örneği	
Kimliği belirtilen danışmanı bulunduğum öğrencim, tez savunması sınavına girerek başarılı olmuş ve istenen düzeltmeleri tamamlamıştır. Mezuniyet işlemlerinin yapılabilmesi için gereğini saygularıyla arz ederim.			
		Belgin UÇAR KOCAOĞLU	Danışman Adı Soyadı İmza
Önemli Not Bu belge, jüri tarafından istenen değişikliklerin tamamlandığını kontrol etmek amacıyla (Danışmanın önerisi doğrultusunda) Yüksek Lisans'ta danışman hariç en az 1 jüri üyesi, Doktorada ise danışman hariç en az 2 jüri üyesi tarafından imzalanmalıdır.			
Jüri Üyesi Prof. Dr. Önder KUTLU Adı, Soyadı	Jüri Üyesi Prof. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU Adı, Soyadı	Jüri Üyesi Adı, Soyadı	Danışman Dr. Öğretim Üyesi Belgin UÇAR KOCAOĞLU Adı, Soyadı
İmzası	İmzası	İmzası	İmzası
Uygundur. Ana Bilim Dalı Başkanı Adı Soyadı Prof. Dr. Önder KUTLU İmzası			
Eki: Mezuniyet için istenen belgeler			

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süleyman KOÇ		
	Numarası	138104011011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	x	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğretim Üyesi Belgin UÇAR KOCAOĞLU		
Tezin Adı	Türkiye'nin Göç Politikası ve Uygulaması: İl Göç Uzmanları Gözüyle Konya ve Hatay Örnekleri			

ÖZET

Küreselleşmenin de etkisiyle son yıllarda göç, tüm ülkeleri sınırlarında olsun ya da olmasın etkiler hale gelmiştir. Türkiye'de son yıllarda Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle büyük bir göçe maruz kalmış ve göç mevzuatında önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir. Bu değişikliklerin en önemlilerinden biri de 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur. Kanun çerçevesinde yabancıların Türkiye'ye giriş, çıkış, kalış ve koruma taleplerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş ve İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, Konya ve Hatay'daki göç idarelerinin göç politikasına yaptığı katkıları İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına yapılan anketler sonucunda tespit etmeye çalışmaktır. Bu kapsamda çalışmada Hatay ve Konya'da İl Göç İdaresi Müdürlükleri'nde çalışan uzman ve uzman yardımcılarını ile anket ve mülakat gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların çoğu göç politikalarının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde üniversiteler ve göç merkezleriyle işbirliği yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Araştırmacıların çoğu hem Konya hem de Hatay illerinde sivil toplum kuruluşlarının göç politikası uygulanmasında etkin rol alması gerektiğine inanmaktadırlar. Üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıyla etkin işbirliği ve iletişim içerisinde sürdürülen bir politika anlayışı ile göç politikasının daha sağlam temellere oturtulması sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Politikası, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İl Göç İdaresi.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Author's	Name and Surname	Süleyman KOÇ		
	Student Number	138104011011		
	Department	Political Science and Public Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	x	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Öğretim Üyesi Belgin UÇAR KOCAOĞLU		
Title of the Thesis/Dissertation	Turkey's Migration Policy and Practice: Trough The Eyes Of Migration Experts Of Konya and Hatay Provinces			

ABSTRACT

With the impact of globalization, immigration has become influential in recent years, whether or not it is within its borders. Due to internal turmoil in Syria occurred in Turkey in recent years has been exposed to a major migration and has made significant changes to the immigration legislation. One of the most important of these changes is the Law on Foreigners and International Protection, which entered into force on 11 April 2013. Entry into Turkey by foreigners, exit, residence and protection principles and procedures relating to requests are arranged and the Ministry of Interior Directorate General of Migration Management's duties, powers and responsibilities are determined under the law. The main aim of this study is to determine the contributions of migration administrations in Konya and Hatay to migration policy as a result of the surveys conducted by Provincial Migration Expert and Assistant of Provincial Migration Expert working in Provincial Directorate of Migration Management. Most of the respondents think that cooperation with universities and migration centers should be developed for migration policies. Likewise, in both Konya and Hatay, most researchers believe that civil society organizations should play an active role in the implementation of migration policy. Effective policy and cooperation with universities and non-governmental organizations can be ensured through a policy approach that will ensure that immigration policy is established more firmly.

Key Words: Migration, Migration Policy, Directorate General of Migration Management, Provincial Directorate of Migration Management.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süleyman KOÇ		
	Numarası	138104011011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Türkiye'nin Göç Politikası ve Uygulaması: İl Göç Uzmanları Gözüyle Konya ve Hatay Örnekleri			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası
Süleyman KOÇ

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10245953
Yazar Adı / Soyadı	SÜLEYMAN KOÇ
T.C.Kimlik No	29609072522
Telefon	5387284626
E-Posta	suleymankoc42@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türkiye'nin Göç Politikası ve Uygulaması: İl Göç Uzmanları Gözüyle Konya ve Hatay Örnekleri
Tezin Tercümesi	Turkey's migration policy and practice: Through the eyes of migration experts of Konya and Hatay provinces.
Konu	Kamu Yönetimi = Public Administration
Üniversite	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	137
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ BELGİN UÇAR KOCAOĞLU
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	

30.04.2019

İmza:

ÖNSÖZ

Göç olgusu dünya tarihi kadar eski bir olaydır. İnsanlar daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak için göç etmektedirler. Türkiye'nin göç tarihi de eskilere dayanmaktadır. Göç olgusu bazen daha az bazen daha yoğun şekilde ülke gündemini meşgul ederek gündemimizden hiç düşmemiştir.

Türkiye'nin göç mevzuatı çalışmasının yoğunlaştığı dönemler 1990'lı yıllar olmuştur. 2000'li yıllarda bu mevzuat yoğunlaşması göç politikasının oluşum evresini başlatmıştır. Göçler çağı olarak anılan bu dönemde Türkiye'nin bu olguya kayıtsız kalması düşünülemezdi. Türkiye coğrafi konumu gereği kaynak, geçiş ve hedef ülke konumundadır. Bu konum Türkiye'yi göçün merkezi haline getirmiştir.

Küresel göç sorunu ve yönetimi konusunda ülkelerin kullandıkları yöntemler sürekli olarak yenilenmekte ve gelişmektedir. Bu durum, muhtemel göç krizleri karşısında daha belirgin hal almakta ve yeni kamu birimlerinin kurulmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye'de de de Suriyeli sığınmacı krizi ve Avrupa Birliği'nin etkisi ile birlikte İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel Müdürlük, taşra teşkilatlanmasına giderek seksen bir ilimizde İl Göç İdaresi Müdürlükleri kurulmuştur. Genel Müdürlük, 18 Mayıs 2015 tarihi itibari ile yabancılara yönelik her türlü iş ve işlemlerin devrini Yabancılar Şube Müdürlüklerinden alarak teşkilatlanma aşamasını büyük ölçüde tamamlamıştır.

Tez çalışması sürecinde fikir ve görüşleriyle tezin olgunlaşmasını sağlayan değerli arkadaşım Arş. Gör. Selçuk KAHRAMAN'a teşekkür ederim. Tez yazım sürecinde beni anlayış ve sabırla karşılayan dünyadaki değerli varlıklarım annem Habibe KOÇ ve babam Kemal KOÇ'a teşekkür ederim. Tez yazım sürecinde umutsuzluğa düştüğüm dönemlerde beni güdüleyerek süreci hızlandıran değerli kardeşim Nazile KOÇ'a teşekkür ederim. Özellikle ilgimizi çeken ve ülke gündemini yoğun bir şekilde meşgul eden tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın her safhasında öneri, görüş ve yol gösterici mahiyette yardımlarını esirgemeyen çok değerli danışman hocalarım Prof. Dr. Şaban TANIYICI ve Dr. Öğretim Üyesi Belgin UÇAR KOCAOĞLU'na da, ayrıca teşekkürü bir borç bilirim.

Süleyman KOÇ

Konya-2019

ÖZET

Küreselleşmenin de etkisiyle son yıllarda göç, tüm ülkeleri sınırlarında olsun ya da olmasın etkiler hale gelmiştir. Türkiye’de son yıllarda Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle büyük bir göçe maruz kalmış ve göç mevzuatında önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir. Bu değişikliklerin en önemlilerinden biri de 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’dur. Kanun çerçevesinde yabancıların Türkiye’ye giriş, çıkış, kalış ve koruma taleplerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş ve İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, Konya ve Hatay’daki göç idarelerinin göç politikasına yaptığı katkıları İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına yapılan anketler sonucunda tespit etmeye çalışmaktır. Bu kapsamda çalışmada Hatay ve Konya’da İl Göç İdaresi Müdürlükleri’nde çalışan uzman ve uzman yardımcıları ile anket ve mülakat gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların çoğu göç politikalarının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde üniversiteler ve göç merkezleriyle işbirliği yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Araştırmacıların çoğu hem Konya hem de Hatay illerinde sivil toplum kuruluşlarının göç politikası uygulanmasında etkin rol alması gerektiğine inanmaktadırlar. Üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıyla etkin işbirliği ve iletişim içerisinde sürdürülen bir politika anlayışı ile göç politikasının daha sağlam temellere oturtulması sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Göç , Göç Politikası, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İl Göç İdaresi.

ABSTRACT

With the impact of globalization, immigration has become influential in recent years, whether or not it is within its borders. Due to internal turmoil in Syria occurred in Turkey in recent years has been exposed to a major migration and has made significant changes to the immigration legislation. One of the most important of these changes is the Law on Foreigners and International

Protection, which entered into force on 11 April 2013. Entry into Turkey by foreigners, exit, residence and protection principles and procedures relating to requests are arranged and the Ministry of Interior Directorate General of Migration Management's duties, powers and responsibilities are determined under the law. The main aim of this study is to determine the contributions of migration administrations in Konya and Hatay to migration policy as a result of the surveys conducted by Provincial Migration Expert and Assistant of Provincial Migration Expert working in Provincial Directorate of Migration Management. Most of the respondents think that cooperation with universities and migration centers should be developed for migration policies. Likewise, in both Konya and Hatay, most researchers believe that civil society organizations should play an active role in the implementation of migration policy. Effective policy and cooperation with universities and non-governmental organizations can be ensured through a policy approach that will ensure that immigration policy is established more firmly.

Key Words: Migration, Migration Policy, Directorate General of Migration Management, Provincial Directorate of Migration Management.

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	:Afet ve Acil Durum Yönetimi
AİHM	:Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	:Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
BM	:Birleşmiş Milletler
BMMYK	:Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komserliği
EGM	:Emniyet Genel Müdürlüğü
G-20	:Group of 20 (20 Grubu)
ICEM	:Intergovernmental Committee for European Migration
IDP	:Internally Displaced Persons
ILO	:Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	:Uluslararası Göç Örgütü
PK	:Pasaport Kanunu
RİG	:Reform İzleme Grubu
SPSS	:Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
YİMER	:Yabancılar İletişim Merkezi
YİSHK	:Yabancıların Türkiye’de İkamet Seyahatleri Hakkında Kanun
YUKK	:Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
Özet-Abstract	ii
Kısaltmalar Listesi	iv
İçindekiler	v
Tablolar Dizini	viii
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GÖÇ POLİTİKASININ TANIMLANMASI VE POLİTİKA SÜRECİ

1.1. Kavram Olarak Göç Olgusu	4
1.1.1. Göç Olgusunun Oluşumu	5
1.1.2. Kavram Olarak Kamu Politikası Bağlamında Göç Politikası.....	6
1.2. Dünyada Göç Politikası Örnekleri.....	7
1.2.1. Almanya.....	7
1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri.....	8
1.2.3. Kanada.....	9
1.2.4. Afganistan.....	10
1.2.5. Pakistan.....	10
1.3. Türkiye’deki Göç Politikası Oluşum Süreci.....	11
1.3.1. Türkiye’de Göç Politikasının Tarihsel Süreci.....	12
1.3.2. Göç Politikasının Kuramsal Çerçevesi	14
1.4. Göç Alanında Mevzuat Oluşturma Çabaları	15
1.4.1. Göç Mevzuatının Avrupa Birliği İle Uyumu	15
1.4.2. Göç Mevzuatındaki Kanun Çalışmaları	17
1.4.3. Küreselleşme ve Kentleşmenin Göç Mevzuatına Etkisi	18
1.4.4. Göç Mevzuatına Geri Kabul Antlaşmasının Etkisi	20
1.4.5. Türkiye’nin Coğrafi Konumunun Göç Mevzuatına Etkisi	21
1.4.6. Göç Mevzuatının Oluşmasına Sivil Toplum Örgütlerinin Katkısı.....	22
1.4.7. Göç Mevzuatının Yönetişim Kavramıyla İlişkisi.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÖÇ POLİTİKASININ ANALİZİ

2.1. Kamu Politikası Bağlamında Göç Politikasının Analizi.....	27
2.1.1. Göç Politikasında Problemin Tanımlanması ve Gündeme Gelmesi.	29
2.1.2. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Somutlaştırılması.	30
2.1.3. Göç Politikasının Oluşumunda Avrupa Birliğinin Etkisi.....	31
2.1.4. Göç Politikasının Hak Temelli Anlayışı.....	34
2.1.5. Göç Politikasındaki Yasa Çalışmasının Getirdikleri.....	36
2.2. Göç Politikasının Formülasyonu.....	37
2.2.1. Göç Politikasının Formülasyonunun Yapılmasının Gerekliliği	39
2.2.2. Göç Politikasının Formülasyonunun Sosyal Boyutu.....	40
2.2.3. Göç Formülasyonunun Politika Süreci	42
2.2.4. Göç Politikası Formülasyonunun Hukuk Bilimi ve Yasama Organıyla İlişkisi.....	44
2.3. Göç Politikasının Kanunlaşması ve Meşruiyeti	46
2.3.1. Göç Politikasının Kanunlaşmasında Komisyonların Katkıları.....	47
2.3.2. Göç Politikasının Kanunlaşmasının Avrupa Birliğine Yansımaları...	49
2.3.3. Göç Politikasının Kanunlaşması ve Teşkilat Oluşturma Çabası.....	50
2.3.4. Göç Politikasının Kanunlaşması ve Vize Rejimi Uygulaması.....	51
2.3.5. Göç Politikasının Kanunlaşmasında Uzlaşma Kültürünün Aranması....	52
2.3.6. Göç Politikasının Kanunlaşma Aşamasının Sosyal Boyutu.....	54
2.3.7. Göç Politikasında Geçici Koruma Statüsünün Oluşturulması.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GÖÇ POLİTİKASININ AKTÖRLERİ

3.1. Göç Politikasında Uluslararası Aktörler.....	57
3.1.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.....	58
3.1.2. Uluslararası Göç Örgütü.....	60
3.1.3. Uluslararası Çalışma Örgütü.....	64
3.2. Göç Politikasında Ulusal Aktörler.....	68
3.2.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.....	68
3.2.1.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Amacı ve Görevleri.....	69

3.2.1.2. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı.....	73
3.2.1.3. Genel Müdürlüğün Bünyesindeki Kurul ve Komisyonlar...	76
3.2.1.4. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Yenilikçi Uygulamaları ve Öneriler.....	81
3.2.2. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.....	83
3.2.3. Milli Eğitim Bakanlığı.....	84
3.2.4. Sağlık Bakanlığı.....	85
3.2.5. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.....	86
3.2.6. Diyanet İşleri Başkanlığı.....	87

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GÖÇ POLİTİKASININ UYGULAMASI: KONYA VE HATAY ÖRNEĞİ

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	88
4.2. Araştırmanın Örnekleme.....	88
4.3. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması.....	90
4.4. Araştırma Bulguları ve Yorumlar.....	91
4.4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri.....	91
4.4.2. İl Göç Uzman ve Yardımcıları Gözüyle Göç Politikası.....	93
SONUÇ	118
KAYNAKÇA	123
EK	134

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Teşkilat Şeması.....	73
Tablo 2: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler.....	90
Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri.....	92
Tablo 4: Göç Politikasının Yeterliliği.....	93
Tablo 5: Mevzuat ve Uygulama.....	94
Tablo 6: Göç Politikasının Aktörleri.....	96
Tablo 7: Uluslararası Aktörlerin Katkıları.....	97
Tablo 8: Ulusal Aktörlerin Katkıları.....	98
Tablo 9: Kamu Kurum ve Kuruluşları.....	99
Tablo 10: İletişim.....	101
Tablo 11: Araç ve Gereçler.....	102
Tablo 12: Eğitim.....	103
Tablo 13: Koordinasyon.....	105
Tablo 14: Külfet Paylaşımı.....	106
Tablo 15: Hizmet Kalitesi.....	107
Tablo 16: Bilgilendirme.....	109
Tablo 17: Bilimsellik.....	110
Tablo 18: Sivil Toplum Kuruluşları.....	111
Tablo 19: Hizmet Süresi.....	113
Tablo 20: Tanınırlık.....	114
Tablo 21: Bilimsel Aktiviteler.....	115

GİRİŞ

Göç tarihi, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanlık tarihinin başlamasıyla birlikte insanlar sürekli göç ve hareketlilik halindedir. Türkiye gerek Osmanlı Devleti'nin gerek 1923 Cumhuriyetin kurulmasından itibaren göç akınlarının hedefi olmuştur. Osmanlı devletinin dağılmasından sonra sınırlar milliyet, mezhep ve aidiyet duyguları gözetilerek çizilmiştir. Sınır çizgileri aileleri ve kültürleri bölmüştür. Bu sebepten dolayı göç akını Türkiye'nin gündeminden hiç düşmemiştir. Göç; insanların korku, savaş gibi nedenlerle istemeyerek zorunlu göçe tabi tutulmaları veya ekonomik, siyasi nedenlere bağlı olarak bulunduğu yerden başka bir yere hareket etmek zorunda kalmasıdır.

Türkiye, tarihin her döneminde göç olgusuyla uğraşmak zorunda kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti balkanlardan mübadele yöntemi ile muhacir dediğimiz soydaşları 1923 yılından itibaren belli dönemlerde ülkeye almaya başlamıştır. Bu göç politikasını yönetmek için 1934 yılında İskan Kanunu çıkartılmıştır. 1950 yılında Türkiye'ye gelen yabancıların hak ve yükümlülüklerini düzenlemek için Pasaport Kanunu çıkartılmıştır. 1990'lı yıllarda Türkiye körfez savaşında yaklaşık yarım milyon mülteciye ev sahipliği yapmıştır. Türkiye'nin göç politikasını kapsamlı şekilde gözden geçirmesini sağlayan olay Suriye Arap Cumhuriyetinde yaşanan iç karışıklıklardır. Bu karışıklıklar günümüzde iç savaş halini almıştır. Türkiye, dört milyonu aşkın Suriyeli misafire ev sahipliği yapmaktadır. Suriyeli misafirlerin eğitim, sağlık, barınma ve gıda gibi ihtiyaçları Türkiye tarafından karşılanmaktadır.

Göç politikasının kilometre taşlarından biri 2013 yılında Resmi Gazetede yayınlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur. Bu kanun insana değer veren göç yönetimi anlayışının gelişmesini sağlamıştır. Kanun bünyesinde idari teşkilat yapısı içinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Teşkilatlanma çalışmaları, 2015 yılı içinde 81 ilimizde bulunan Göç İdaresi İl Müdürlüklerinin kurulmasıyla tamamlanmıştır. Avrupa Birliği üyelik çalışmaları Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun alt yapısını oluşturmuştur. İnsanlar daha iyi yaşam standartlarına kavuşmak için sürekli göç halindedir. Göçmenler Türkiye'ye geldiği zaman uluslararası hukukun getirdiği haklardan yararlanır. Türkiye, uluslararası hukuktaki mülteci kavramını çekince koyarak kabul etmiştir. Mülteciler Türkiye'de

geçici olarak kalırlar ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından başka ülkelere yerleştirilirler. Suriyeli yabancılar konusunda ilk önce muhacir ve misafir kavramı geliştirilmiştir ancak bu kavramların olayların süreklilik arz etmesi nedeniyle karşılıksız kaldığı anlaşılmıştır. Bu kavram kargaşası nedeniyle 2015 yılında Geçici Koruma Yönetmeliği yayımlanmıştır. Yönetmelik çerçevesinde Suriyelilere biometrik kayıt sonucu kimlik verilmektedir. Bu uygulamalar sonucunda hem Suriyeliler kayıt altına alınmakta hem de belirli bir hukuksal çerçevede içinde Suriyelilerin tanımlanmaları yapılmaktadır.

Türkiye, göç dalgaları konusunda kaynak, ara ve hedef ülke konumundadır. Türkiye'nin güçlü bir göç politika anlayışına ve bu politikayı etkili kullanan kurumlara ihtiyacı vardır. Göç olgusunun Türkiye'nin ekonomisinde ve büyümesinde sürükleyici rolünün olduğu tartışılmakla birlikte şehirlerde sosyal ve kültürel baskılara neden olduğu da düşünülmektedir. Göç hareketi sınır illerinde yoğunlaşarak devam etmekte ve sınır illeri bu karmaşıklığı kaldıramamaktadır. Külfet paylaşımı ilkesi çerçevesinde diğer ülkeler bu sorumluluğu paylaşma bilinci içerisinde olmaları gerekmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri mülteciler konusunda çifte standart uygulamakta ve külfet paylaşımı konusunda etkisiz ve isteksiz davranmaktadırlar. Türkiye, güçlü siyasi ve ekonomik yapısı ve insana değer veren göç politikası oluşturma çabalarıyla sığınmacıların umudu olmuştur.

Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Orta Doğu'daki ve özellikle komşu ülkelerdeki çatışma, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların varlığı, doğu sınırlarının dağınık ve kontrolünün zor olması, Ege ve Akdeniz sahillerinin coğrafi yapısının yasadışı geçişlere uygunluğu gibi nedenlerle, Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ülkelerine geçmeyi hedefleyen göçmenler için geçiş güzergâhı durumundadır. Özellikle son yıllarda artan ekonomik ve bölgesel gücüyle Türkiye, düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi haline gelmiştir. Tüm bu etkenler dikkate alındığında, göç, Türkiye'nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısını, kamu düzenini ve güvenliğini derinden etkilemektedir. İçişleri Bakanlığının açıkladığı Suriyelilerin karıştığı suç istatistiklerinin oldukça düşük seviyede

kalmasına rağmen göç olgusu şehirlerin yapısını bozmaktadır. Yoğun göçmen nüfusu alan şehirlerin başta alt yapı olmak üzere belediyeçilik hizmetlerinde aksaklıklar yaşanmaktadır. Şehirlerde göçmen mahalleleri oluşmakta ve bu durum sosyal açıdan ayrışmalara neden olmaktadır. Ekonomik açıdan ayrıcalıklara sahip yabancılar haksız rekabete neden olabilmektedir. Türkiye'ye gelen yabancıların yatırım yapmaları ve işgücü piyasasına katkıları ülkenin büyümesinde sürükleyici güç konumundadır. Sonuç olarak Türkiye, göç olgusunun olumlu ve olumsuz etkilerini hissetmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, Konya ve Hatay'daki göç idarelerinin göç politikasına yaptığı katkıları İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına yapılan anketler sonucunda tespit etmektir. Çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; göç olgusunun tanımlanması ve oluşumu, kamu politikası bağlamında göç politikası, Dünyada göç politikası örnekleri, Türkiye'deki göç politikasının tarihsel süreci, göç alanında mevzuat oluşturma çabaları, göç mevzuatının oluşturulmasında Avrupa Birliği'nin etkisi ve göç mevzuatının sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla yönetim kavramı çerçevesinde oluşturulması konuları anlatılmıştır. İkinci bölümde; göç politikasında problemin gündeme gelmesi ve tanımlanması, göç politikasının formülasyonu, göç politikasının meşruiyeti ve kanunlaşması, göç politikasının sosyal boyutu ve göç politikasının kanunlaşma aşamasının uzlaşma kültürü içerisinde yapıldığı konuları anlatılmıştır. Üçüncü bölümde; göç politikasının uluslararası aktörleri arasında yer alan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü ve göç politikasının ulusal aktörleri arasında yer alan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün amacı, görevleri, teşkilat yapısı, yenilikçi uygulamaları ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı konuları anlatılmıştır. Dördüncü bölümde ise; Konya ve Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına uygulanan anket çalışmasında araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, araştırma verilerinin toplanması ve analiz edilmesi ve araştırma bulguları konuları anlatılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ POLİTİKASININ TANIMLANMASI VE POLİTİKA SÜRECİ

Bu bölümde göç olgusunun tanımlanması ve oluşumu, kavram olarak kamu politikası bağlamında göç politikası, dünyada göç politikası örnekleri, Türkiye’deki göç politikasının tarihsel süreci, göç alanında mevzuat oluşturma çabaları, göç politikasında kanun oluşturma çalışmaları, göç mevzuatının oluşturulmasında Avrupa Birliği’nin etkisi ve göç mevzuatının sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla yönetim kavramı çerçevesinde oluşturulması konuları anlatılacaktır.

1.1. Kavram Olarak Göç Olgusu

“Göç, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde bir yerden başka bir yere gitmesi” olarak tanımlanmakta ve süresi, yapısı ve nedenine bakılmaksızın insanların yer değiştirmesi sonucunu doğuran nüfus hareketleri bu kapsama dâhil edilmektedir.”¹ Genel olarak göç olgusu, yerleşim yeri değişiklikleri olarak belirtilmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan göç ve göçmen hareketleri, günümüzde de artarak devam etmektedir.² Göç olgusu, hareketlilik kavramı üzerine tanımlanmıştır.

“Göç hareketinin varış noktasında kalıcı bir yerleşim yapmak üzere gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği konusu, söz konusu bilginin subjektif değerler içermesi dolayısıyla kullanılmayabilmektedir. Göç tanımında temel olarak mesafe ve zaman boyutu bulunmakta, kimi zaman da göç hareketinin kalıcı amaçlı olup olmadığı da göz önüne alınabilmektedir.”³

Göçün, birçok nedene bağlı olarak devam etmesi beklenmektedir. Göç hareketleri, iyi yönetilebildiği takdirde olumlu etkileri görülmele birlikte eğer kötü yönetilirse başta kamu düzeni ve güvenliğini tehdit etmek üzere insan hakları ihlallerinin ortaya çıkması gibi bir takım olumsuz etkileri beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle ekonomik kalkınmayı destekleyen, kamu güvenliğini

¹ Bülent Çiçekli, **Açıklamalı Göç ve İltica Hukuku Terimleri Sözlüğü**, Nisan 2013, ss. 39-40

² Canan Emek İnan, “Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Ed. Nedim İpek, Cilt:2, Sayı:3, Ocak-Haziran 2016, s.14

³ Turgay Ünalın, “Türkiye’de İç Göçe İlişkin Veri Kaynaklarının Değerlendirilmesi”, **Türkiye’de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı Bildiriler Kitabı**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, ss.91-92

muhafaza eden ve göçmenlerin insan haklarını korumayı amaçlayan etkili bir göç politikası geliştirebilmek hayati derecede önem kazanmıştır.

İnsanın yaşamı boyunca karşılaşılabileceği olumsuz olaylardan birisi de göçe zorlanarak vatanından uzak kalmasıdır. Göç; siyasal, sosyal, ekonomik ve ekolojik sebepler ile toplum nüfus yapısını değiştiren bir harekettir.⁴ Göç olgusu siyasal, ekonomik ve sosyal değişkenleri içerisinde barındırdığı gibi düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası koruma gibi teknik kavramları içermektedir.

“Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı”⁵ ifade eder.

Göç olgusu, siyaset ve ekonomi başta olmak üzere birçok disiplinle ilintilidir. Göç hareketlerinin ekonomi üzerindeki etkileri günümüzde de tartışılmaya devam etmektedir. Göç kavramı, karşılıklı etkileşim ve iletişim süreçlerini içinde barındırmaktadır. Göç, insanı temel aldığından dolayı sosyal ve kültürel alanda etkileşim oluşturmaktadır. Göç olgusunun merkezinde insanın sosyal boyutu yer almaktadır.

1.1.1. Göç Olgusunun Oluşumu

Göç olgusu birçok alanla etkileşim halindedir. Siyaset ve hukuk başta olmak üzere birçok alanı hem etkilemekte hem de bu alanlardan etkilenmektedir. Bu alanlarla karşılıklı etkileşim halindedir. Göç kavramı sürekli değişim ve dönüşüm halindedir. Göç kavramını kısa süreli bir kavram olarak değerlendirmek mümkün değildir. Uzun süreli bir kavram olmakla birlikte aynı zamanda kendi içerisinde etkin bir süreç yönetimini barındıran bir kavramdır.

“Göç hareketlerinin yönetimi, siyaset, iktisat, sosyoloji, çevre, sağlık ve çeşitlilik yönetimi gibi pek çok alanı kapsayan çok taraflı bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Ülkeler, uluslararası göç bakımından kaynak, hedef ya da geçiş ülkesi

⁴ İnan Özer, **Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2004, ss.11-12

⁵ TBMM, **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu**, Sayı:28615, Resmi Gazete, 2013, Madde:3

olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin göç itibari ile özelliği doğal olarak o ülkenin göç politikasının belirlenmesi için de hareket noktası olmaktadır.”⁶

Politika oluşturma çabası içinde sivil toplum örgütleri başta olmak üzere devlet kurumları ve kamu bürokrasisi politika yapımında etkin rol oynamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının, özel sektörün de göç politika yapım süreçlerinde etkin rol oynamasını sağlayacak yeni kamu yönetimi anlayışı üzerinde durulmaktadır.⁷ Göç olgusunun oluşumunu geniş yelpaze içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Göç olgusu karmaşık ve dinamik bir yapıdan oluşmaktadır.

1.1.2. Kamu Politikası Bağlamında Göç Politikası

Demokratik süreçler sonucunda işbaşına gelen siyasi iktidarların asli görevi, vatandaşların taleplerini karşılamak ve bir uzlaşma zemini tesis ederek, toplumsal çatışmaları uzlaştırmaktır. Bu asli görevin en temel çıktılarında biri kamu politikasıdır.⁸ Kamu politikasını oluşturmak, karmaşıklığı ve değişkenlerinin çok olması nedeniyle oldukça zordur. Kamu politikasında başarılı olmak istiyorsanız aktörlerin sesini kulak ardı etmemeniz gerekmektedir. Uluslararası ve ulusal aktörlerin görüş ve önerilerini karar mekanizmasının içine sokmak zorundasınız. Bu davranış şekli politikanın başarı derecesini belirlemektedir.

“Kamu politikası analizi alanının heterojenliği, genişliği ve dağınıklığı, alanda kapsayıcı bir tarifin yapılabilmesini ve diğer disiplinlerle arasında üzerinde uzlaşmış sınırların çizilmesini oldukça zorlaştırmaktadır.”⁹

Kamu politikasının başarılı olmasının yegâne koşulu, kamu ve özel sektör işbirliğidir. Sivil toplum kuruluşları, politikanın oluşmasında ve gelişerek güçlenmesinde önemli role sahiptir. Kamu politikaları alanı, kamusal sorunları çözmek amacıyla devlet kurumları, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum

⁶ M.Murat Erdoğan, Yelda Devlet Karapınar ve Deniz Aydın, “Türkiye’nin Göç Politikası”, (Der: Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Adres Yayınları, 1.Baskı, 2013, s.424

⁷ **a.g.m.**, s.426

⁸ Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı, “Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi: Genel Bir Çerçeve”, (Der: Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Adres Yayınları, 1.Baskı, 2013, s.17

⁹ Kevin B. Smith ve Christopher W. Larimer, **The Public Policy Theory Primer**, Westview Press, 2009, p.vii

örgütlerinin de katılımıyla veya bu üç aktörün çeşitli kombinasyonları ile (kamu-özel sektör işbirlikleri veya ortaklıkları gibi) yaptıkları analizleri ve uygulamaları içerir.¹⁰

Kamu politikası analizinin ve tanımlanmasının yapılabilmesi için kavramsal bir çerçevenin çizilmesi gerekmektedir. Birçok disiplinden yararlanılarak politikanın tanımlanması yapılmaktadır. Kavramsal çerçevesinin çizilebilmesi için anket ve mülakat tekniklerinden yararlanılabilir. Literatür taraması yapılarak yeni oluşturulan politikanın tanımlanması yapılmaya çalışılır.

1.2. Dünyada Göç Politikası Örnekleri

Dünyada göç olgusu ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlerle gelişmiştir. Bu bağlamda dünyadaki ülkeler göç politikasını oluşturma veya politikayı geliştirme aşamasındadırlar. Kimi ülkeler göç politikası konusunda çok ilerde olmalarına rağmen kimi ülkeler ise göç politikasını oluşturma aşamasında geride kalmışlardır. Çalışmanın devam eden bölümünde, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Afganistan ve Pakistan'ın göç politikaları incelenecektir.

1.2.1. Almanya

Almanya, Avrupa'da önemli miktarda yabancı nüfusuna sahip ülkelerden biridir. Avrupa ülkeleri arasında yer alan Almanya, bir yandan göçü desteklerken, diğer yandan istenmeyen göçü engellemeye çalışmaktadır. Son yirmi yılda göçe yapılan devlet müdahaleleri göçü engellemekten çok göçmenlerin hukuki durumunu etkilemiştir.¹¹ Göç politikasındaki kısıtlamalar yabancıların durumunu zorlaştırmıştır.

Almanya devletinin göç politikası anlayışı oldukça katı ve kısıtlı kriterlere sahiptir. Almanya'nın şu an gündeminde olan iki tane göçmenlik programı vardır. Bunlar; mavi kart ve yatırımcı vizesi uygulamalarıdır. Bunlardan herhangi birine başvuru yapmak isteyen birisinin Alman ekonomisine yarar sağlayacak tecrübe, eğitim, bilgi ve yeterli vasıflara sahip olması gerekmektedir.¹²

¹⁰ Wayne Parsons, **Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis**, Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 1995, p.xvi

¹¹ Uğur Tekin, "Avrupa'ya Göç ve Türkiye", **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:37, 2007, s.51

¹² Enver Günay, Dilek Atılğan ve Emine Serin, "Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi", **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, Cilt:7, Sayı:2, 2017, s.47

Almanya devleti, göç politikasını uygularken belli şartlar ortaya koyarak ülkeye gelen yabancılarda belli nitelikler aramaktadır. Mavi karta başvuru yapabilmek için iyi derece de Almanca bilmek gerekmekte olup beyaz yakalı diye nitelendirilen kişiler başvuru hakkını kullanabilmektedir. Mesleği ve iş tecrübesi olan kişiler iş teklifi alamadan mavi karta başvuru yaparsa Almanya hükümeti tarafından 6 aylık iş arama vizesi verilmektedir. Yatırım vizesi, programına başvuran kişiler ise Almanya'ya gittiğinde ülkeye yatırım yaparak ekonomiye katkıda bulunması gerekmektedir.¹³

Almanya'nın göçmen politikası göçmen hakları bakımından ele alındığında kısıtlayıcı bir tutum takınmakla birlikte siyasal ve sosyo-ekonomik bir göç ile karşılaştıklarında yasadışı bir tutum sergilemektedir. Şartları zor ve seçicidir. Almanya sadece Avrupa Birliği ülkelerinden gelen göçmen kişi sayısına güvendiği için diğer ülke göçmenlerine göre politika üretmemektedir. Almanya'da süresiz ikamet izni almak veya Alman vatandaşı olmak diğer ülkelere göre oldukça zordur.¹⁴ Sonuç olarak Almanya devleti göç politikası anlayışını belli bir çerçeveye oturtmaya çalışarak ilgili politikanın niteliğini artırmaya çalışmıştır.

1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri göç politikasında daha önceleri herhangi bir kısıtlamaya gitmemiştir. Yabancıların ülkeye girişlerini kolaylaştırıcı politikalar benimsemiştir. Bu dönemde ise, göç olgusunun olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla düzensiz göçmenlerin hem ülkeye girişleri hem de ülke içinde kaçak istihdamı engellenmek durumundadır. Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri, yasadışı girişi engellemek için genellikle sınır kontrollerini güçlendirme ve vize rejimlerini sıkılaştırmanın yollarını aramaktadır.¹⁵

Amerika Birleşik Devletleri'ne yerleşen ve yeşil kart sahibi olan göçmenlerin belli bir kısmı ülkeye kabul edilmektedir. ABD hükümetinde göçmen sistemi

¹³ Enver Günay, Dilek Atılgan ve Emine Serin, **a.g.m.**, ss.47-48

¹⁴ Başak Demir, "Kanada Almanya'ya örnek oldu", www.m.dw.com.tr, (13.04.2019)

¹⁵ Başak Somuncu, "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir, 2006, s.24

bulunmaktadır ve sistem günümüzde de devam etmektedir. Bu sistem göçmenlik vize programı olarak tanımlansa da özünde yeşil kart lotosu olarak bilinmektedir. Yeşil kart lotosuyla ABD göçmenlerin bilgi, beceri mesleki uzmanlıkları ve tecrübeleri göz ardı ederek sadece loto şansıyla seçilen göçmenleri ülkeye kabul etmektedir.¹⁶ Yeşil kart uygulamasında göçmenler kota yöntemiyle seçilmektedir. Bununla birlikte Amerika Birleşik Devletleri son yıllarda göç politikası uygulamasında güvenlikçi bir yaklaşımı benimsemiştir.

1.2.3. Kanada

Kanada'nın göçmen nüfusu giderek büyümektedir. Kanada'nın mevcut göçmen nüfusunun 2017 yılında 8,5 milyon veya yaklaşık olarak 5 Kanadalıdan biri olduğu bilinmektedir. Toronto, Kanada'nın göçmen nüfusunun % 41'ine ev sahipliği yapmaktadır ve göçmen nüfusu bakımından Kuzey Amerika'nın ikinci en büyük ülkesidir.¹⁷ Kanada, gelişmiş ekonomik yapısı ve sosyal devlet anlayışı ile yabancıların uğrak yeri olmuştur.

Kanada tarihi itibariyle göçmen ve mültecilerin bu ülkeye yönelik hareketlerini çok iyi çözümleyerek ülkesine yönelik göçten sosyal ve ekonomik anlamda maksimum faydalanmayı hedefleyen politikalar geliştirmeye çalışmıştır.¹⁸ Kanada, göçmen nüfusu, gelişmenin sürükleyici gücü olarak görmekte ve göç politikasını bu duruma göre şekillendirmektedir.

Uluslararası antlaşmalar ve ulusal hukuki düzenlemelere göre şekillenen yabancıların Kanada ülkesine kabul süreçlerinin, oldukça yumuşak, şeffaf, anlayışlı ve pozitif yönde yapılandırılmış sistem ve programlar aracılığıyla gerçekleştirildiği söylenebilir.¹⁹ Bu bağlamda Kanada, yabancıların insan hakları temelinde ülkeye uyumunu sağlayan devletlerden biridir. Diğer Avrupa ülkelerinin yabancıları

¹⁶ Enver Günay, Dilek Atılgan ve Emine Serin, **a.g.m.**, ss.48-49

¹⁷ Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, **Kanada Ülke Raporu**, Ağustos 2015, s.7

¹⁸ Murat Kandemir, "Türkiye ve Kanada Mülteci Politikalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, Ağustos 2018, s.ii

¹⁹ **a.g.e.**, s.58

kapılarını kapattığı bu dönemde Kanada, göç politikasıyla ülkelere örnek olmaya devam etmektedir.

Göç alma konusu yeni bir olgu olmadığı için, Kanada'nın farklı kültürleri özümseme ve içinde yaşatma konusunda deneyimli bir ülke olduğu bilinmektedir. Özellikle farklı coğrafya ve kültürlerden gelenlerin ortaya koydukları farklılıkları kendi kültürünün bir parçası haline getirmeyi başarmıştır.²⁰ Kanada, göç politikası anlayışıyla diğer ülkelere örnek gösterilmektedir.

1.2.4. Afganistan

Afganistan, yaklaşık son 40 yılını silahlı çatışma içinde geçirmiş ve bunun sonucunda büyük yıkıma uğramış ve son yıllarda uluslararası toplumun da katkılarıyla birçok alanda önemli ilerlemeler kaydetmiş bir ülkedir. Güvenliğin temini ve kalkınmanın hızlandırılması Afganistan'ın en önemli gündem maddelerini teşkil etmektedir.²¹ Afganistan siyasi istikrarsızlıkların kaynağı konumundadır. Afganistan, göç veren ülkeler arasındadır.

Göç olgusu, Afganistan tarihinde istikrar kazanmış nadir olgulardan biridir. Bu özelliği ile Afganistan bugün dünyanın ana mülteci kaynağı ülkelerinden biri olarak yerini hâlâ muhafaza etmektedir.²² Afganistan, göç konusunda kaynak ülke konumundadır. Afgan vatandaşları İran başta olmak üzere Pakistan ve Türkiye gibi ülkelere göç etmektedir. Afganistan ülkesi göç politikasında kaynak ülke olmaya devam edeceği görünmektedir.

1.2.5. Pakistan

Pakistan iki yüz milyona yaklaşan nüfusu ve stratejik coğrafyası ile dünya siyasetinin önemli ülkelerinden birisidir. Orta Doğu, Orta Asya ve Güney Asya'nın kesişme noktalarında yer alan Pakistan'ın stratejik önemi son yıllarda komşu

²⁰ Serhat Engül, "Kanada'da Göçmen Olarak Yaşamak ve Kanada Vatandaşı Olmak", <http://serhatengul.com>, (14.04.2019)

²¹ Dışişleri Bakanlığı, "Afganistan'ın Siyasi Görünümü", www.mfa.gov.tr, (14.04.2019)

²² Selda Geyik Yıldırım, "Göç ve Afganlar: İstikrarlı Mülteciler, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:4, Sayı:2, Temmuz-Aralık 2018, s.131

bulunduğu coğrafyalardan sürekli göç alan ülke konumuna getirmiştir.²³ Pakistan özellikle Afgan göçmenlere ev sahipliği yapmaktadır. Afganistan uyruklu yabancıların ülkede bulunmaları sebebiyle Pakistan devleti göç politikasını oluşturmak zorunda kalmıştır. Pakistan, göç olgusunda hem kaynak hem de hedef ülke konumundadır.

Afganların Pakistan yönlü hareketlilikleri uzun bir tarihî deneyime sahip olduğundan bu deneyimle birlikte zaman içerisinde oluşan ve yaygınlaşan sosyal ağlar, ilerleyen dönemlerde bu hareketlilikleri hızlandıran ve kolaylaştıran temel oluşumlardan biridir.²⁴ Bu hareketlilik Pakistan ülkesini göç konusunda hedef ülke olduğunu doğrulamaktadır.

Pakistan Türkiye’den sonra en çok yabancıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Bu durum Pakistan ülkesinin göç politikasının yetersiz olmasına rağmen takdir edilmesi gereken bir durumdur. Pakistan hem yabancı göçü alan hem de göç veren yapısıyla göç politikasını oluşturmaya çalışmaktadır.

1.3. Türkiye’deki Göç Politikası Oluşum Süreci

Göç olgusu insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen göç politikası kavram olarak yeni bir kavramdır. Dünyada küreselleşmeyle başlayan göç politikası ülkemizde 1990’lı yıllarda oluşmaya başlamıştır. Göç politikası bir kamu politikası çeşididir.

Türkiye’de göç ve sığınma politikaları incelendiğinde öncelikle “Türk soyu ve kültürü” taşıyan göçmenlerin Türkiye’ye yerleşmesi üzerine kurulmuş bir anlayış mevcuttur. Bu anlayış, İskân Kanunu çerçevesinde Türkiye’nin uluslararası göç kurallarını halen belirlemektedir. 1980’lerden sonra belirgin bir “yabancı göçü” ile karşılaşan Türkiye, mevcut göç politikalarıyla bu yeni göç ortamını düzenlemekte zorlanmaktadır.²⁵ Bu çerçevede göç politikasının kilometre taşlarından biri olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yayımlanmıştır. Böylece göç politikası alanında büyük bir eksiklik giderilmiş olmuştur. Kanun, göç olgusunu askeri ve

²³ Salim Çevik, **Pakistan Siyasetini Anlama Kılavuzu**, Seta Raporu, Ankara, Mayıs 2013, s.13

²⁴ Selda Geyik Yıldırım, **a.g.m.**, s.133

²⁵ Özgür Ökmen, “Yabancılar Hukukunda Göçmenler”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2010, ss.14-15

güvenlik eksenli tartışmaktan öteye taşımıştır. Göç olgusunun insan odaklı anlayışla tartışılması gerektiği vurgulanmıştır.

2008 yılından beri devam eden çalışmalarda, mümkün olduğunca liberal bir göç yönetimi düzeni öngörülmekte olduğu anlaşılmaktadır. TBMM’de büyük ölçüde korunarak onaylanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu aracılığıyla, Türkiye dünyadaki en liberal ve insana değer veren bir anlayışla yapılan göç yasalarından birine kavuşmuştur.²⁶

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile uluslararası koruma kavramı gibi yeni kavramlar geliştirilerek göç politikamızın temelleri atılmaya çalışılmıştır. Yabancıların durumları misafirperverlik gibi kavramlar yerine hak temelli tanımlamalarla açıklanmaya çalışılmıştır. İnsanı merkeze alan bir anlayışla kanun yapılmaya odaklanılmıştır.

“Öyle ki 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile yasal ve yasadışı göç sonucunda Türkiye’de bulunan yabancılar ile ilgili düzenlemeler yapılmış; bu sayede göçmenler açısından var olan insan hakları ihlallerinin önüne geçmek, ülkemizdeki kamusal, siyasal ve ekonomik açıdan oluşabilecek sorunları askeri seviyeye getirmek hedeflenmiştir.”²⁷

Bu kanun ile göç olgusu yasal çerçeveye oturtulmaya başlanmıştır. Göç politikasında kavramsal çerçeve çizilerek sorunların üzerine gidilmiş ve çözüm önerileri üretilmeye çalışılmıştır.

1.3.1. Türkiye’de Göç Politikasının Tarihsel Süreci

Türkiye’nin göç politikası Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında başlamasına rağmen sistematik halde politika oluşumu küreselleşmeyle birlikte 1980 yılından sonra oluşmaya başlamıştır. 1990’lı yılların başlarında göç politikasının sistematik hale getirilmesi konusundaki çalışmalara hız verilmiştir. Türkiye, Körfez savaşıyla birlikte büyük bir göç dalgasına maruz kalmıştır. Türkiye’de iltica ve göç bürosu kurulmuştur. Bu büronun kurulmasının en önemli amaçlarından bir tanesi göç

²⁶ M.Murat Erdoğan, Yelda Devlet Karapınar ve Deniz Aydın, **a.g.m.**, ss.448-449

²⁷ Buket Akıncı, Ahmet Nergiz ve Ercan Gedik, “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme:Göç ve Toplumsal Kabul”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, Temmuz-Aralık 2015, s.78

politikasının sistematik hale getirilmesi ve sürdürülebilir göç politikası oluşturma çabasıdır. 2000’li yılların başlarında Avrupa Birliği üyeliği sürecinde çıkarılan uyum yasalarıyla birlikte göç politikası daha derinden incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmalar geçmişten alınan tecrübelerle olgunlaşmaya başlamıştır. Çalışmaların somut hali olarak 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkarılmıştır. Kanun, göç politikasının ilke ve prensiplerini belirlemesi açısından son derece önemlidir.

Göçmen kabul politikaları, istisnai durumlarda milletlerarası anlaşmaların konusu olmakla beraber, esas olarak bir iç hukuk meselesidir. Devletlerin göç konusunda geniş yetkileri söz konusudur. Her devlet, kimleri göçmen olarak kabul edip kimleri kabul etmeyeceğine kendisi karar vermektedir.²⁸

Göç politikası ülkenin egemenlik alanıyla ilgilidir. Ülkeler göç politikalarını egemenlik sahalarına göre şekillendirirler. Ülkelerin göç politikasıyla ilgili uluslararası sorumlulukları olmasına rağmen asıl politikanın şekillenmesi iç hukuka göre olur. İç hukukta oluşturulan göç alanındaki mevzuat düzenlemeleri göç politikalarının temelini oluşturmaktadır. Ülkeler egemenlik güçlerine göre göç politikası oluşturmaktadır. Güçlü ülkeler göç alanındaki politikalarını diğer ülkelere rahatlıkla kabul ettirebilmektedirler.

Göç politikasının etkili olması ülkenin güçlü göç geleneğine sahip olmasıyla ilintilidir. Göç politikası sürekli gelişen bir sistemattir. Göç politikası, geleneksel yapısı ile göç olaylarına bağlı olarak gelişimini sürdürür ve etkili bir yapıya bürünür.

“Çağımızda ortaya çıkan göçler ve genel olarak göç olgusu da bundan muaf değildir. Günümüzde tanık olduğumuz göç hareketleri biricik ve kendine özgü niteliklere sahiptir. Toplumsal zeminde meydana çıkan bu gelişmeler ve değişimler bağlamında, göçe yönelik yeni bir bilimsel perspektifi ve kuramsal yaklaşımı gerektirmektedir.”²⁹

²⁸ Necla Öztürk Yılmaz, “5543 sayılı İskan Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 68, 2007, s.245

²⁹ Savaş Çağlayan, “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)**, Sayı:17, 2006, ss.67-68

Türkiye'nin göç politikasının tarihsel süreci kendi içinde sosyal süreçleri ve farklı dengeleri barındırmaktadır. Göç politika sürecinin yeni bir anlayışla incelenerek kuramsal çerçevenin çizilmesi gerekmektedir. Göç politikası süreci sağlam temellere dayandırılırsa politikanın etkinlik derecesi artacaktır.

1.3.2. Göç Politikasının Kuramsal Çerçevesi

Göç politikasının oluşumunda kavramsal çerçeve önemli yer tutar. Göç politikasında kuramsal çerçevenin çizilmesi hususunda ağbağ kuramı önemli bir yere sahiptir.

“Ağbağ Kuramı, göçmenlerin göç kararlarını nasıl aldıkları ve nasıl hayatta kaldıklarını anlamak adına yeni bir yaklaşım getirmektedir. Göçmen davranışlarında yapısal açıklamalar ve öngörüler sunmaktadır. Ağbağ Kuramı, göçmenlerin hem göç kararlarını alırken hem de hangi yöne gideceklerini belirlerken kendi topluluklarıyla ilgili kurduğu ilişkiyi betimlemektedir.”³⁰

İlgili kuram akrabalık ve aile ilişkilerini güçlü tutmaktadır. Aile bağlarının güçlü tutulması göç olgusunun olumsuz yönlerini en aza indirmektedir. Ağbağ kuramı insanların birlikte hareket etmesini öngörmektedir.

“Ağbağ Kuramı'na göre, kurulan ağbağlar sayesinde göçmenler, gidecekleri yerle ilgili sosyal, ekonomik ve hukuksal anlamda bilgilere erişebilmektedir. Bu anlamda göçmenlere olumlu katkısı olmaktadır. Ancak, ağbağ ilişkilerinin grup içerisinde sınırlı kalması, dışa kapalı olması göçmenlerin yerleştikleri yerle uyum sorunu yaşamasına neden olmaktadır.”³¹

Ağbağ Kuramının göç olgusu açısından pozitif ve negatif yönleri kendi içerisinde değerlendirilmelidir. Sonuç olarak Ağbağ Kuramı, göç olgusunu tüm yönleriyle açıklamakta eksik kalabilmektedir. Buna rağmen, göç olgusundan ziyade göçmenlerin kendi aralarında kurdukları ilişkinin biçimine, yönlerine ve özelliklerine vurgu yapması bakımından önemlidir.³²

³⁰ Ahmet Yaman, “Suriyeli Sosyal Sermayenin İnşası ve Yeniden Üretim Sürecinin Sivil Toplum ve Ekonomik Hayat Alanlarında İncelenmesi”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, 2016, s.101

³¹ Cemal Yalçın, **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2014, s.54

³² Ahmet Yaman, **a.g.m**, ss.103-104

“Bireylerin kendilerini gerçekleştirme süreçlerinde ortaya çıkardıkları göç nedenlerine ve deneyimlerine bağlı olarak teorik yaklaşımlarda ciddi değişimler olması ve ilerleme kaydedilmesi mümkün olacaktır. Sonuç olarak göç ekonomik, sosyal, siyasi ve psikolojik pek çok faktörden etkilenen dinamik bir süreçtir.”³³

1.4. Göç Alanında Mevzuat Oluşturma Çabaları

Göç mevzuatımızda daha öncede belirttiğimiz gibi önemli gelişme Avrupa Birliği uyum paketleriyle birlikte yaşanmıştır. Göç olgusunu belli bir coğrafya ile sınırlandırmak mümkün değildir. Göç sınırları aşan küresel bir olgudur. Etkili bir politika oluşturmak için küresel gerçeklikler göz ardı edilemez. Göç mevzuatımızın uluslararası mevzuatla uyumlu olması ve sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Göç olgusu dinamik ve değişken bir olgudur. Mevzuat oluşturma çabasında değişen şartlar göz önünde bulundurulmalıdır. Hem iç göç hem de dış göç hareketleri birbirini tetikleyerek büyümektedir. Olayların birbirleriyle etkileşimi bağlamında mevzuat çalışmaları yapılmalıdır.

“Uzaklık kıstasına dayanarak yapılan ayırım doğrultusunda temel olarak iç göçten bahsedildiğinde bir ülkenin ulusal sınırları içinde meydana gelen göç hareketliliği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle dış göç ise, bir ülkenin siyasi sınırlarını aşarak başka bir ülkeye doğru olan göç hareketliliğini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır.”³⁴

1.4.1. Göç Mevzuatının Avrupa Birliği İle Uyumu

“İltica ve göç hakkındaki AB müktesebatı 2001 yılından beri oldukça değişmiştir. Uzun süren müzakerelerin ardından, AB’ne Üye Devletler iltica ve göç alanındaki AB müktesebatını oluşturan bazı önemli belgeler benimsemiştir. Bu belgeler asgari uyumlulaştırmayı, böylece üye devletlerin ve AB’ne aday ülkelerinin eğer isterlerse bu asgari standartların ötesine geçmelerini amaçlamaktadır.”³⁵ İltica ve göç hakkındaki mevzuat Avrupa Birliğinin haricinde uluslararası hukukun

³³ E.Deniz Ela Özcan, “Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme”, **İş ve Hayat Dergisi**, Cilt:2, Sayı:4, 2016, ss.209-210

³⁴ G. J. Lewis, **Human Migration A Geographical Perspective**, New York: St. Martin’s Press, 1982, p.15

³⁵ Kadir Ay ve diğerleri, **İltica ve Göç Mevzuatı**, Başkent Matbaası, Ankara, Şubat 2005, s.VI

konusudur. İlgili mevzuatı tanıyan devletler için bağlayıcı hükümlere sahiptir. Çekince koydukları maddeler hariç diğer maddelere devletler uymak zorundadır. Devletler için bağlayıcı hükümler içerir. Kurallara uymayan ülkelere çeşitli yaptırımlar getirilmiştir. Türkiye’de göç politikasının ve göç mevzuatının şekillenmesi Avrupa Birliği ekseninde olmuştur. Son on yıl içerisinde göç mevzuatının uyumu çalışmalarına hız verilmiştir.

“Taslak İltica Yasasının yürürlüğe girmesini takiben, ilgili alanda idari düzenlemeler çıkarılarak, bu alanda başlatılan AB mevzuatı ile uyum çalışmalarına devam edilecektir taahhüdü bulunmaktadır.”³⁶

Bir Avrupa birliği uygulaması olan İltica-Göç Twinning Projesi 2004 yılından itibaren ülkemizde uygulanmaya başlamıştır. Bu sistem parmak izi kayıt sisteminin temelini oluşturur. Parmak izi kayıt sistemimizin ilke ve prensiplerinin belirlenmesi sağlanarak sistemin olgunlaşması ve gelişmesi sağlanmıştır. Parmak izi kayıt sisteminin uluslararası bilgi ağına uyumlu olması gerekir.

Göç mevzuatımızın Avrupa Birliği prensipleri ile uyumu konusunda destek ofislerinin kurulması amaçlanmaktadır. Bu ofisler Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun hak temelli anlayışını yaygınlaştırmaya çalışmaktadır.

Destek ofislerinin amacı, göç mevzuatını AB fonlarının hükümlerinden genişletilerek yararlanılacak şekilde bir Eylem Planı’nın hazırlanmasına katkı sağlamak için göç/ilticadan sorumlu kurumların operasyonel kapasitesinin geliştirilmesine destek sağlamaktır.³⁷

Bu proje taşra ve merkez idari göç teşkilatımızı kapsamaktadır. Bu projeye birlikte göç olgusunun kavramsal olarak gelişmesi sağlanmıştır. Mevzuat olarak göç konusunun gelişmesi kanun ve yönetmeliklerle desteklenmiştir. Merkez ve taşra teşkilatının personel sayısı ve operasyonel gücü artırılmıştır. Böylece ileriki yıllara güvenle bakan göç yönetimi anlayışı oluşturulmaya çalışılmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından 15 Ekim 2008’de İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu’nu (Büro) kuruldu. Büro, kamu bürokrasisi, bu alanda çalışan

³⁶ Kadir Ay ve diğerleri, **a.g.e**, s. 7

³⁷ **a.g.e**, s. 7

ve düşünen sivil toplum örgütleri ve akademisyenlerle, yurtiçi ve dışında ulaşabildiği tüm aktörlerle görüşme ve istişarelerde bulunarak bu alana ilişkin Türkiye'nin “ilk yasa tasarısını” hazırladı.³⁸ Yasa tasarısının geniş perspektif ve uzlaşılı kültürü içerisine hazırlanması göç politikasının etkinliği açısından önemlidir. Göç olgusu birçok paydaşı içinde barındırdığından geniş yelpazede oluşturulması gerekmektedir.

1.4.2. Göç Mevzuatındaki Kanun Çalışmaları

11.04.2013 yılında resmi gazetede yayımlanan ve yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun'u günümüze kadar yabancılar hakkında yapılan iş ve işlemlerin özünü teşkil eder. Kanun, göç yönetimi anlayışının sivilleşmesi açısından önemlidir. Kanunun uygulayıcısı konumundaki kurumların başında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü gelir. Kanun, yabancıların haklarını genişletmiştir. Karşılıklılık ilkesinin esas alındığı kanun, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi anlayışları geliştirerek hukuk devletinin gelişmesini sağlamıştır. Yabancılar hukukuna yeni kavramlar kazandırmış veya var olan kavramları geliştirmiştir. Taşra teşkilatında kanunun uygulayıcıları konumunda İl Göç İdaresi Müdürlükleri yer alır. Kanunun yerleşmesi ve uygulamasının kolaylaştırılması açısından uygulama talimatı yayınlanmıştır. Kanunun en önemli faydalarından biri insan odaklı göç yönetimi anlayışının oturmasını sağlamasıdır. İnsan odaklı göç yönetimi anlayışı karışıklıklar içindeki dünyaya bir umut ışığı olmuştur. Kanunun amacı yabancılarla ilgili her türlü iş ve işlemleri düzenlemek aynı zamanda göç yönetiminin kurucu unsuru olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, yetki ve sorumluluklarını belirtmektir. Kanunun en önemli faydalarından biri de sınırlarımıza kitlesel akın şeklinde gelen yabancıların geçici koruma kapsamında değerlendirilmesidir.

“Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.”³⁹ İlgili kanun insana değer veren göç politikası anlayışımızın kilometre taşını oluşturmaktadır. Kanun insanları siyasi

³⁸ İnsan Hakları Gündemi Derneği, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Nihayet Kabul Edildi!”, <http://sorular.rightsagenda.org>, (25.02.2018)

³⁹ TBMM, a.g.k, Madde:4

oluşumlara ve işkence göreceği yerlere gönderilemeyeceği konusunda koruma sağlar. İnsanın kendi öz değerlerine dönmesini amaçlar. Soykırım gibi kötü olayların yaşanmasını önlemeye çalışır. Güvenlik politikalarından çok insan haklarını temel alan göç politikasının oluşmasını sağlamıştır. Göç hareketlerinin fazlaştığı bu dönemde insan haklarını temel alan yasal çalışmaların yapılmasının önemi bir kat daha artmaktadır. Göç olgusunu saf güvenlik ekseninde incelemek sakıncalı sonuçlar doğurmaktadır.

Dolayısıyla Türkiye'nin yeni küresel sistemi de göz önünde bulundurarak göç politikasını oluşturması gerekiyor. Sonuç olarak devletin esas olarak sığınmacı ve mülteciler alanında “güvenlik” eksenli politikalardan vazgeçerek “insan hakları” eksenli politikalar üretmesi gerekir.⁴⁰

1.4.3. Küreselleşme ve Kentleşmenin Göç Mevzuatına Etkisi

Göç alanında mevzuat oluşturma çabalarının önemli bir kısmı küreselleşme olgusuyla birlikte oluşmuştur. Kentleşme ve göç olgusunun birbiriyle sıkı bir ilişkisi vardır. Kentleşme ve göç neden-sonuç ilişkisi açısından birbirini etkilemektedir. Hem iç göç hareketliliği hem de dışardan ülkemize gelen yasal veya yasadışı göç hareketliliği kentleşmeyi etkilemektedir. Bu etki çoğu zaman olumsuz olmakla birlikte olumlu etkileri de görülebilmektedir. Göç olgusu küreselleşmenin etkisiyle kent ortamında yaygınlaşmaya başlamıştır. Kent ve kentleşme bilinci yoğun göçler nedeniyle sorgulanır hale gelmiştir.

“Ulusal sınırın aşılması söz konusu olduğunda, yer değiştirme, bireyin hakkı olmaktan çıkarak ulus-devletlerin “güç” politikasının alanına girmeye başlamaktadır. Bu nedenle, küreselleşmenin bütün zorlamalarına karşın, uluslararası göç halen denetimli bir nüfus hareketi olmaya devam etmektedir.”⁴¹

Bu nüfus hareketlilikleri siyaset kurumu tarafından kontrol edilmeye çalışılmaktadır. Kontrol etme çabası göç politikasını oluşturma amacını taşımaktadır. Sığınmacılar konusunun, ülkemizde, iç göçlerden kaynaklanan sosyo-ekonomik,

⁴⁰ İnsan Hakları Gündemi Derneği, **a.g.m.**, (25.02.2018)

⁴¹ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023:Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere**, Mirekoç Proje Raporları, İstanbul, Ocak 2014, s.80

kültürel ve ekonomik sorunlarla, kamu güvenliği, çevresel değerlerin korunması, imar ve planlama gibi kamusal hizmetlerle ilgili sorunların türlerini ve boyutlarını önemli ölçülerde büyüttüğü söylenmektedir.⁴² Bu göç dalgalanması şehirler arasında sosyal ve kültürel dengeyi değiştirmiştir. İnsanlar büyükşehirlere göç etmişler ve büyükşehirlerde sağlık, eğitim ve alt yapı sorunları ortaya çıkmıştır. İnsanlarımız şehirlerde yalnızlaşmışlardır. Bunun sonucunda sosyal travmalar yaşanmıştır. Bu travmalar sosyal dokuyu zedelemiştir. Kuşaklar arasında çatışmalar yaşanmıştır.

“Türkiye, tarihsel ve güncel olarak uluslararası göç ve sığınma hareketleri ile bu denli iç içe olsa da, bugüne gelindiğinde ülkede farklı göç türleri üzerine belirgin belgelerle ortaya konulan bir dizi siyaset ve siyasalar paketinin bulunduğunu söylemek zordur.”⁴³

İnsanların ülkenin bir yerinden başka bir yerine göç etmeleri olarak tanımlanan çevresel, ekonomik, sosyolojik, siyasal ve kültürel yönleriyle karmaşık bir olgu olan iç göç olgusu, hem toplum hem birey hem de işletmeler üzerinde olumlu etkilerin yanı sıra olumsuz etkiler de meydana getirmektedir.⁴⁴

İç göç baskısının yanında şehirlerde dış göç baskısı da yaşanmaya başlamıştır. Bu baskı şehirlerin demografik ve sosyo-kültürel yapısını değiştirmiştir. Kişiler ve toplumlar arasında kültür şokları yaşanmıştır. Kuşaklar yeni şehirlerde yetişmeye başlamışlardır. Eski ve yeni kuşaklar arasında kültür çatışması yaşanmıştır. Göç alan şehirlerin kent kimlikleri değişmiştir. Küresel pazarla işbirliği içinde olan yeni şehirler ortaya çıkmıştır. Bu şehirlerin işgücüne ihtiyacı vardır ve işgücü imkanını kendileri oluşturmuşlardır.

Uluslararası göç ve sığınma konularında yürütülen tüm çalışmalar, bu olguların toplumsal, ekonomik, siyasi ve demografik yanlarıyla çok boyutlu olduğunu ve bu özellikleriyle incelenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Benzer

⁴² Coşkun Taştan ve Ayşe Çolpan Kavuncu, **Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar**, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2017, s.4

⁴³ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.15

⁴⁴ Nermin Çelik ve Murat Güven, “Türkiye’de İç Göç Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Stratejik İç Göç Yönetimi”, **Yönetim:İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi**, Cilt:25, Sayı:76, 2014, s.46

şekilde, ilgili araştırmalar göç ve sığınma olgularına disiplinler arası bir bakış açısıyla yaklaşılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.⁴⁵

Göç politikasında mevzuat oluşturma çabasının küreselleşme ile birlikte oluşmaya başladığını söyleyebiliriz. Göç mevzuatındaki Avrupa'nın etkisi her dönemde görülmüştür. Göç mevzuatının etkilenme dönemleri kendi içerisinde belli özelliklere sahiptir. Türkiye'deki göç mevzuatı oluşturma çabası son yıllarda artarak devam etmiştir.

“Bu bağlamda üç değişim döneminden bahsedilebilir: 1994 öncesi dönem görmezlikten gelme dönemi, 1994–2001 arası önem uluslararası normlara geçiş dönemi ve 2001 sonrası dönem de değişimlerin Avrupalılaşması olarak adlandırılabilir.”⁴⁶

1.4.4. Göç Mevzuatına Geri Kabul Antlaşmasının Etkisi

Vize uygulamaları ve sınır güvenliği Avrupa ülkeleri için önem arz etmektedir. Sınırlardaki göç dalgası yeni önlemleri almayı mecbur kılmıştır. Bu sınır hareketlilikleri geri kabul antlaşmasının zeminini hazırlamıştır. Geri kabul antlaşması, Türkiye ve Yunanistan'ın garantörlüğünde uygulanmaya devam etmektedir. Geri kabul antlaşması göç politikamızda Avrupa Birliği ülkeleriyle bütünleşme çabamızı gösterir. Bununla birlikte geri kabul antlaşmasının olgunlaştırılması gerekir. Günümüzde yabancıların karşılıklı takasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Avrupa'da bekleyen mültecilere karşılık Türkiye'den bir yabancı verilecektir. Türkiye'deki yabancı sayısında herhangi bir artış olmayacaktır. Türk yetkililer antlaşmanın kapsamını netleştirmek için Avrupa'ya gitmişlerdir. Geri kabul antlaşmasının başrol oyuncuları olarak Türkiye ve Yunanistan görülmektedir. Yunanistan'a çeşitli yollardan gelen göçmenler kamplarda tutulmakta olup geri kabul şartlarını taşıyanlar Türkiye'ye gönderilmektedir. Kamplarda bulunanların çoğu Avrupa'ya sığınma başvurusunda bulunmuşlardır. Bu insanlar başvurularının sonuçlanmasını beklemektedirler. Göç politikası Türkiye'de son birkaç yıldır resmi olarak önem kazanmıştır. 8 Mart

⁴⁵ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.22

⁴⁶ Ahmet İçduygu, “Demographic Mobility over Turkey: Migration Experiences and Government Responses”, **Mediterranean Quarterly**, Volume:15, Issue:4, 2004, pp.90-91

2001’de kabul edilen ve 26 Mart 2003’te düzeltilerek değiştirilen Türkiye Katılım Ortaklığı belgesinde belirtildiği üzere, AB’yle müzakere sürecinde göç, sınır kontrolleri, sığınma ve uygun yasal değişimlerin gerçekleştirilmesi gibi konular Türkiye için oldukça önemlidir.⁴⁷ Coğrafi çekincelerimiz göç mevzuatımızı yoğunlaştırmıştır. Geri kabul antlaşmasıyla birlikte mevzuat eksikliklerimiz giderilmeye çalışılmıştır. Türkiye’nin anlayışına göre, AB ile imzalanacak bir yeniden kabul anlaşmasının yük paylaşımını ve uluslararası korumaya ihtiyacı olan insanlara himaye sağlamaya dair şartları içermesi gerekmektedir.⁴⁸

1980’den itibaren küreselleşmeyle birlikte ülkemize gelen yabancı sayısı artmıştır bu artışla birlikte yabancılar hukukunu sağlam temellere oturtmak için mevzuat çalışmaları hız kazanmıştır. Ülkemiz coğrafi şartları nedeniyle sürekli göçe maruz kalmıştır. Bu durumu fırsata çevirmek göç politikamızın olgunlaşması ile olacaktır.

1.4.5. Türkiye’nin Coğrafi Konumunun Göç Mevzuatına Etkisi

Son yıllardaki küresel ve bölgesel gelişmeler çerçevesinde, Türkiye nüfusunun belirli özelliklerinin (örneğin, laik bir Cumhuriyet içinde Müslüman nüfus olması, nüfusun büyüklüğü, kırsal ve tarımsal kesimdeki nüfusun oransal fazlalığı gibi) coğrafi konumunun, tarihinin ve kültürünün ülkenin uluslararası ilişkileri için önemli sonuçlar doğurduğu sıklıkla vurgulanmaktadır.⁴⁹

Türkiye coğrafya olarak yönetimde istikrarı sağlayamayan ülkeler ile ekonomik olarak güçlü ülkelerin bulunduğu alanda yer alan geçiş ülkesi konumundadır. Bu durum Türkiye’yi göçe açık hale getirmiştir. Avrupa ülkeleriyle bütünleşme açısından Ankara Antlaşması’nın önemi büyüktür.

Tarihi perspektife göre, uluslararası göç konusu, Türkiye’nin AB serüvenin resmi olarak başladığı 1963 tarihli Ankara Anlaşması’ndan bugüne değin, bu serüvenle derin şekilde içselleşen konuların başında gelmektedir.⁵⁰

⁴⁷ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.243

⁴⁸ **a.g.e**, s.246

⁴⁹ **a.g.e**, s.269

⁵⁰ Bülent Çiçekli, **The Legal Position of Turkish Immigrants in the European Union**, Karmap, Ankara, 1998, p.66

Türkiye'nin göç akınına maruz kalması göç alanında köklü bir mevzuat oluşturma çabasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'ye yönelen bu göç hareketleri öncelikle Türkiye'nin coğrafi konumuyla ilintilidir. Komşu ülkelerde ortaya çıkan ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili sorunlar buralarda yaşayan insanları Türkiye'ye göçe yönlendiren başlıca nedenlerdendir.⁵¹

Türkiye coğrafi konumu nedeniyle sürekli göç akınlarına maruz kalmıştır. Avrupa kıtasına komşu olması sebebiyle Asya, Afrika ve Ortadoğu'dan gelip ülkemizi geçiş güzergâhı olarak kullanan ve daha sonra Avrupa kıtasına geçen insanların sayısı bir hayli fazladır. Türkiye coğrafi konumu ve köklü devlet geleneği nedeniyle bu göç dalgalarına kayıtsız kalamaz aynı zamanda kayıtsız kalması da düşünülemez.

1.4.6. Göç Mevzuatının Oluşmasına Sivil Toplum Örgütlerinin Katkısı

Göç mevzuatında mültecilere yönelik olarak çalışan STK'larla ilgili yeterli düzenlemeler söz konusu değildir. Bu husustaki uygulamalar, STK'lara yönelik genel düzenlemelerden çıkarıma dayalı olarak ve muğlak biçimde gerçekleştirilmektedir. Bu durum da duruma ya da kişilere göre değişen uygulamalara neden olabilmektedir.⁵²

Göç mevzuatının sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla oluşturulması gerekir. Göç mevzuatının oluşturulmasına sivil toplum kuruluşlarının ne kadar katkısı artarsa göç politikası o kadar etkili olur. Bürokratik engellerden arındırılmış bir göç politikası daha insana değer veren bir politikadır.

“Türkiye'nin uygulamakta olduğu göç politikalarının, son dönemde değişen koşullar ile birlikte, yeniden gözden geçirilmesi kaçınılmazdır. Bu değişimi hızlandıran faktörlerden biri de AB görüşmeleri sırasında belirtilen öneriler olmuştur.”⁵³ Göç politikasının oluşturulması gerektiği hissiyatı 2000 yılından itibaren iyiden iyiye hissedilmeye başlamıştır. AB üyelik sürecindeki mevzuat değişiklikleri

⁵¹ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.271

⁵² Taner Kılıç, “Türkiye’de İltica Alanında Çalışan Sivil Toplum Kuruluşlarının Sorunları”, <http://www.multeci.net/index.com>, (11.03.2018)

⁵³ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.279

yol gösterici olmuştur. Türkiye bu dönemde yoğun bir göç dalgasına maruz kalmıştır. Göç mevzuatının oluşturulması ve sağlam temellere dayandırılması son derece önemlidir. Göç mevzuatının oluşturulması aşamasında göç olgusunun sivil ayağı göz önünde bulundurularak sivil toplum kuruluşlarının katkıları üst düzeyde tutulmalıdır. Göç politikasında sivil toplum kuruluşlarının katkıları ne derece artarsa politikanın uygulanması o derece kolaylaşmaktadır. Göç politikasının uygulanması aşamasına sivil toplum kuruluşlarının katılımları sağlanmalıdır. Göç politikasının uygulanması noktasında sağlanan geniş katılım politikayı olgunlaştıracaktır. Geniş katılımı birlikte farklı fikirler ortaya çıkacaktır.

1.4.7. Göç Mevzuatının Yönetişim Kavramıyla İlişkisi

“Uluslararası göçün farklı coğrafyalardaki tarihine bakıldığında, göç ve göçmenler üzerine olan siyasal tercihlerin belirleyiciliği ortaya çıkmaktadır. Aslında, Avrupa'nın göç tarihinde de benzer siyasal endişelerin zaman zaman ortaya çıktığı gözlenmektedir.”⁵⁴

Göç mevzuatının yönetim kavramıyla bağlantılı olarak ele alınması gerekir. Göç olgusu değişen ve gelişen bir kavramdır. Mevzuat oluşturma çabasının da bu değişen ve gelişen göç olgusuna ayak uydurması gerekmektedir. Yönetişim kavramı, değişen kavramların açıklanmasında önemli bir rol oynar. Bu açıdan değerlendirildiğinde uluslararası göç, bu sürece içsel aktörlerin (göç alan ülke, göç gönderen ülke ve göçmenlerin) sürekli müzakere ettiği bir siyaset alanıdır; siyasallaşmış bir alandır.⁵⁵

Göç olgusu Türkiye'nin gündeminden hiç düşmemiştir. Bazı dönemler az bazı dönemler ise çok şekilde ülke gündemini işgal etmiştir. Günümüzde ise ülke gündemini en çok işgal eden konuların başında göç yer alır. Göç olgusunun sürekli gündemde olması nedeniyle göç mevzuatı çalışmaları zamanın her döneminde gündemde yer almıştır.

Türkiye kuruluşundan itibaren göç olgusuyla sürekli meşgul olmuştur. Göç olgusuna maruz kalması ülkemizin göç mevzuatı çalışmasını hızlandırmıştır. Her

⁵⁴ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.301

⁵⁵ **a.g.e**, s.301

dönemde göç mevzuatı düzenlemesi yapılmıştır. Bu düzenleme bazen bir kanunla bazen de bir yönetmelik şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Göç mevzuatında kurumsal içtihatlarda önemli yer tutmaktadır. Bu idari düzenlemeler göç politikasının uygulanmasını işlevsel hale getirerek kolaylaştırmıştır.

Neticede, bugün göç veren, alan ve göçe geçiş sağlayan bir ülke olarak Türkiye'nin içinde bulunduğu ilgili uluslararası göç rejimlerini gözetererek, uluslararası toplumda kabul görmüş genel göç ve göçmen politikaları ve uygulamalarından yararlanarak, kapsamlı, ayrıntılı ve şeffaf bir dizi göç ve göçmen siyaseti ile kendi göç politikasını oluşturması beklenmektedir.⁵⁶

Her ne kadar göç mevzuatı oluşturmak önemli ise de bu mevzuatın şeffaf ve sürdürülebilir olması daha da önemlidir. Yönetişim alanıyla bütünleşmiş göç mevzuat çalışması geleceğe umutla bakmamızı sağlayacaktır. Göç ve iltica alanında oluşturulacak mevzuat hazırlanırken ilgili kurum ve kuruluşların yanında gerek görüldüğü durumlarda, üniversiteler, STK'lar, ilgili diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlarla olan iletişim üst seviyede tutulmalıdır.⁵⁷

Göç mevzuatı oluştururken sivil toplum kuruluşlarının katkıları son derece önemlidir. Mevzuat oluşturma çabasında bürokrasi ile sivil toplum kuruluşlarının katkılarını harmanlamak gerekmektedir. Uluslararası kuruluşlar göç yönetişimi alanında katkıları olmakla kalmamış göç olgusunun verimlilik ve etkinlik kapsamında yönetilmesi hususunda yardımda bulunmuşlardır. Göç yönetişiminde etkinliğin sağlanması için uluslararası kuruluşlarla işbirliği geliştirilmelidir.

BMMYK ve diğer uluslararası kuruluşlar, göç politikalarının başarılmasında birbirleriyle rekabet halinin aksine bu politikaların daha iyi uygulanması ve verimliliğinin artırılması amacıyla birlikte hareket etmektedirler.⁵⁸

Göç mevzuatı çalışmalarımızda BMMYK'nın etkisi yadsınamaz. Göç olgusu mevzuatının oluşturulması konusunda BMMYK'nın Ankara ofisi etkin rol oynamıştır. Göç mevzuatımızın yönetişim olgusu bağlamında oluşturularak sağlam

⁵⁶ Ahmet İçduygu, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya, **a.g.e**, s.328

⁵⁷ Kadir Ay ve diğerleri, **a.g.e**, s.36

⁵⁸ Murat Karacabey, "Türkiye'nin Göç Politikası ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği", **İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2017, s.81

temellere dayandırılması kaçınılmazdır. Yönetişim kavramı geniş katılım ve uzlaşılı kültürünü içerisinde barındıran bir kavramdır. Yönetişim bağlamında oluşturulan göç politikasında tabandan gelen bir anlayışla mutabakat sağlanmış olacaktır. Bu mutabakat göç politikasının her döneminde uygulanabilmektedir.

İltica, göç ve yasadışı göçün birbirlerini etkileyen iç dinamikleri ve unsurları olduğu ve bu alanlardaki ilkelerin ve uygulamaların sürekli değişen ve kendisini yenileyen bir dinamiğe sahip olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle, iltica ve göç politikaları ve mevzuatı bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalı ve uluslararası gelişmelere açık olmalı, gelişen şartlara bağlı olarak yeniden gözden geçirilmelidir.⁵⁹ Küreselleşen dünya içerisinde göç mevzuatının bu değişen yapılarla ayak uydurabilmesi için şeffaf ve yeniliklere açık olması gerekmektedir. Güçlü bir göç yönetimi anlayışı oluşturmak küresel dünya ile barışık bir göç mevzuatının oluşturulmasından geçmektedir.

“İnsani krizlerin ve göç hareketlerinin de değiştiği bu dönemde daha önce aktarıldığı gibi ekonomik nedenlerle göç eden yasadışı göçmenler yoğunlaşmaya başlamıştır. Her ne kadar neo-liberal politikalar egemen olsa da ulus-devlet oluşumuna tehdit olabilecek unsurlara karşı kamu güçlerinin tepkileri değişmemiştir.”⁶⁰

Türkiye'nin göç gündemi 2000 yılından sonra artmaya başlamıştır. Bu gündeme istinaden göç mevzuatı çalışmalarına da hız verilmiştir. Türkiye'nin jeopolitik ve jeo-stratejik konumu nedeniyle göç olgusuna yabancı kalması düşünülmemektedir. Güçlü bir mevzuat oluşumuyla birlikte göç alanının olumlu gelişiminin Türkiye'nin lehine sonuçlanması beklenmektedir. İnsana değer veren göç politikası anlayışının etkileri bürokrasinin etkisini azaltarak ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarını artırarak devam ettirilmesi gerekmektedir.

Gelecekteki göç politikalarının hem ülke insanı hem bölge ülkeleri hem de uluslararası alanın istikrarı açısından dikkatlice oluşturulması ve ilgili kuruluşların yararlı görüşlerini barındırması yararlı olacaktır. Bu görüşleri sağlayabilecek olan kurumlardan biri olan BMMYK ve Türkiye'nin zaman içinde daha iyiye doğru

⁵⁹ Kadir Ay ve diğerleri, **a.g.e**, s.36

⁶⁰ Murat Karacabey, **a.g.e**, s.39

evrilen ilişkileri, gelecek adına düzenli ve düzensiz göç politikalarının oluşturulması ve çalıştırılması konularında umut kapısı olmaktadır.⁶¹

Son yıllarda BMMYK ve kamu bürokrasisinin katkılarıyla göç alanında mevzuat oluşturulmaya çalışılmıştır. Politikayı oluşturan siyasiler göç mevzuatı çalışmasında Türkiye'nin engin göç tarihinden yararlanmaya çalışmışlardır. Türkiye'nin insana değer veren göç mevzuatı anlayışının geleceğe ışık tutması beklenmektedir.

⁶¹ Murat Karacabey, **a.g.e**, s.81

İKİNCİ BÖLÜM GÖÇ POLİTİKASININ ANALİZİ

Bu başlık altında kamu politikası bağlamında göç politikasının analizi, göç politikasında problemin gündeme gelmesi ve tanımlanması, göç politikasının formülasyonu, göç politikasının meşruiyeti ve kanunlaşması, göç politikasının sosyal boyutu ve göç politikasının kanunlaşma aşamasının uzlaşma kültürü içerisinde yapıldığı konuları anlatılacaktır.

2.1. Kamu Politikası Bağlamında Göç Politikasının Analizi

Kamu politikası analizinin tanımlanması açısından yaşanan sorunlar ve üzerine yapılan tartışmalar, kamu politikasına odaklanmanın ne derece zor bir akademik uğraş olduğunu gözler önüne sermektedir.⁶² Kamu politikası analizi siyaset bilimi başta olmak üzere hukuk, tarih ve kamu bürokrasisi gibi disiplinlerle içiçeridir. Bu durum kamu politikasının tanımlanma çabasının yanında bir çok karmaşıklık da içinde barındırmaktadır. Bu karmaşıklık içinde politikanın çözümlenmesine ve formülasyonunun yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kamu politikaları oluşum süreçleri gereği karmaşık ve belirsizliğin hakim olduğu bir alanda yapıldığı söylenebilir. Kamu politikasının karar alma ve uygulama aşamasında karşımıza çıkan değişkenlerin çokluğunu hesaba kattığımızda bütün bu çabalar aslında bu eşsiz karmaşıklığa bir düzen verme faaliyetidir.⁶³

Kamu politikasının oluşumunda karar veren ve kararı uygulayanların etkileşim halinde olması gerekiyor. Bu etkileşimin doğru ve etkili olması için iletişim kanallarının açık olması gerekir.

Özellikle kamu politikasında karar alma ve uygulama konumunda olan aktörlerin kolaylıkla sınırları aşarak karşıt konumda olan aktörlerin söylemlerini kullandığı göz önünde bulundurulursa bu söylemlerin analizi ve tutarlılığının incelenmesi kamu politikalarının ne ölçüde ifade edilen hedeflerle tutarlı olduğunu ortaya koymaya katkıda bulunacaktır.⁶⁴

⁶² Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı, **a.g.m.**, s.39

⁶³ Gökhan Orhan, “Kamu Politikasına Yorumlamacı Yaklaşımlar”, (Der: Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Adres Yayınları, 1.Baskı, 2013, s.68

⁶⁴ **a.g.m.**, s.85

Devlet (hükümet), kamu politikası sürecinde kamu kesimi üzerinde doğrudan, özel kesim üzerinde dolaylı etkili olmak üzere kamu politikası sürecindeki en önemli aktördür.⁶⁵ Kamu politikasının oluşturulmasında baş aktör devlettir. Devlet, kamu politikasını oluştururken yasama, yürütme ve yargı erklerinin yardımından yararlanır. Kamu politikası devlet ve özel sektör arasındaki etkileşim ve iletişim ağları sonucu büyüyerek gelişir.

Kamu politikalarının; yasama, yürütme ve yargı organları ile kamu kurumları tarafından oluşturulmakla beraber kamu politikası sürecinde özel sektör ve toplum temsilcileri gibi devlet dışı farklı aktörlerin de rol oynayabildiği belirtilmektedir. Kamu politikası; yasa, tüzük, yönetmelik, yaptırım, kural, karar veya emir benzeri şeylerden oluşabilir.⁶⁶

Kamu politikası aktörleri, resmi ve resmi olmayan şeklinde ikiye ayrılabilir. Resmi kamu politikası aktörü olan devletin içinde yasama, yürütme, yargı ve kamu kurumlarında çalışan bürokratlar ve yöneticiler sayılabilir. Resmi olmayan kamu politikası aktörleri arasında da siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, baskı grupları, düşünce kuruluşları, vatandaşlar ve medya sayılabilir.⁶⁷

Kamu politikasının bir tanımı yerine birçok tanımının olması kavramın soyut ve karmaşık olduğunun bir göstergesidir. Bu karmaşıklığı gidermenin yolu kamu politikasının açık, anlaşılır ve şeffaf olmasından geçmektedir. İletişime ve eleştiriye açık bir kamu politikasının başarılı olmaması için hiçbir neden yoktur. Kamu politikası bütün bu aktörlerin bir arada olması ve karşılıklı etkileşim halinde olmaları durumunda başarıya ulaşır. Kamu politikası analizi yapılırken değişkenlerin ve faktörlerin dikkate alınması gerekir. Bu değişkenler kuyumcu titizliği ile en ince ayrıntısına kadar incelenmesi gerekmektedir.

Kamu politikası analizi, kamu politikasının parçalara ayrılması, ayrıştırılması, bu parçaların en ince ayrıntısına kadar incelenerek detaylarının ortaya konması süreci olarak tanımlanabilmektedir.⁶⁸

⁶⁵ Oğuz Karadeniz, “Türkiye’de İnovasyon ve Kamu Politikası”, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2016, s.41

⁶⁶ a.g.e, s.42

⁶⁷ a.g.e, s.61

⁶⁸ a.g.e, s.83

Kamu politikasının tanımlanmasının yanında politikanın analizinin ve çözümlenmesinin yapılması da önemlidir. Kamu politikasıyla ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Kamu politikasının analizi ise ilgili politikanın çeşidine ve çözümlene durumuna bağlıdır. Kamu politikası içerisinde göç politikası kavramının yeni olması politikanın tanımlanması ve çözümlenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

2.1.1. Göç Politikasında Problemin Tanımlanması ve Gündeme Gelmesi

Türkiye'nin göç tarihini incelediğimiz zaman göç politikasının oluşturulması konusunda 2000'li yıllar itibari ile adımlar atılmaya başlanmıştır. 2008 yılından itibaren problemin tanımlanmasıyla ilgili çalışmalar hız kazanmıştır. Göç politikasının gündeme gelmesi ve problemlerin ortaya çıkması Suriye ülkesinde yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye'ye kitlesel akınlar şeklinde gelen yabancılar sebebiyle olmuştur. Türkiye'nin olaylara hazırlıksız yakalanması problemin tanımlanması ve politika oluşturma ihtiyacını doğurmuştur.

Türkiye'nin göç politikasını oluşturmasındaki en önemli faktör şüphesiz karşı karşıya kaldığı göç tecrübesidir. Zamanın getirmiş olduğu sosyal, siyasal ve kültürel bir takım değişimler insanların hayata bakışını da büyük ölçüde şekillendirmekte ve beklentilerin farklılaşmasını sağlamaktadır.⁶⁹ Türkiye, Yabancılar hukukunun getirdiği haklar neticesinde göç politikasını tanımlayan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu çıkarmıştır. Kanunda problemlerin tanımlanması yapılarak göç politikası oluşturulmaya çalışılmıştır.

Göç süreklilik arz eden bir olgudur. Önümüzde göç politikasını sağlam temellere oturtan Almanya gibi ülke örnekleri bulunmaktadır. Türkiye bu örneklerden yararlanarak bir politika geliştirmeye çalışmaktadır. Göç politikasının en önemli saç ayaklarından biri Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur. 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, göç alanındaki eksiklikleri gidermeye çalışmıştır. Böylelikle iç hukuk

⁶⁹ Erhan Örselli ve Veysel Babahanoğlu, "Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:9, Sayı:43, Nisan 2016, s.2063

mekanizmasında yer alan mevzuattaki parçalı yapıya son verilmiş, değişik zamanlarda yapılan düzenlemeler tek çatı altında toplanmıştır.⁷⁰

Göç politikası alanında problemler yönetmelik ve iç düzenlemelerle çözülmeye çalışılmıştır. Öteden beri yabancılarla ilgili düzenleme yapan kanun eksikliği hissedilmekteydi. Türkiye'nin on beş yılda elde ettiği siyasi ve ekonomik istikrar ile birlikte elde etmiş olduğu demokratik kazanımlar, insani değerler ile tarihsel bağ gereği komşu olduğu ülkelerde yaşanan savaş ve çatışma ortamlarından kaçan insanlara yönelik izlediği "açık kapı politikası" gibi etkenler Türkiye'yi yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya getirmektedir.⁷¹ Son zamanlarda ülkemiz istikrarlı siyasi ve ekonomik yapısı nedeniyle uluslararası göçün merkezi konumuna gelmiştir.

2.1.2. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Somutlaştırılması

Uluslararası göç hareketleri karşısında hedef ülke konumunda olan Türkiye'de, bu göç hareketleri karşısında hem yasal boşluk hem de hukuki bir boşluk söz konusu olmuştur. Bu bağlamda 2011 yılında Türkiye'de göç alanında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası Taslağı oluşturulmuştur.⁷²

Taslak çalışmasına çeşitli kurum ve kuruluşlarının katkısı olmuştur. Taslak çalışmasına sivil toplum kuruluşlarının katkıları olmuştur. Taslak çalışmasında göç politikası alanında problem ortaya konulmuş ve ortaya konulan problemle ilgili çözüm önerileri sunulmuştur. Taslak çalışması göç alanında çalışan uluslararası örgütlerin katılımı ile yönetim ilkesi çerçevesinde hazırlanmıştır. Taslak çalışmasındaki geniş ağırlıklı yerel ve ulusal mutabakat meclis çalışmalarına da yansıtılmıştır. Daha sonra bu çözüm önerileri somutlaştırılarak kanun halini almıştır.

"Türkiye'de sığınma politikalarının tarihsel süreç içerisinde değişimini inceleyecek olursak karar alıcıların ulusal güvenlik kaygılarının uzun yıllar

⁷⁰Damla Kabakuşak, "Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye'de Göç Olgusunun Kurumsallaşması", **Quo Vadis: Sosyal Bilimler – Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı**, Hopa/Artvin, 15-17 Ekim 2014, s.11

⁷¹ Erhan Örselli ve Veysel Babahanoğlu, **a.g.m.**, s.67

⁷² Deniz EROĞLU, "Ulusal Güvenlik Kaygılarından Mali Külfet Söylemine: Türkiye'nin Yeni Sığınma Politikaları", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:13, Sayı:2, 2015, s.210

belirleyici bir rol oynadığını görmekteyiz. Bir başka deyişle ulusal güvenlik söylemi alandaki politikaları şekillendirmektedir.”⁷³

Göç olgusunu sırf güvenlik bağlamında açıklanamamaktadır. Göç başlı başına sosyal bir olgudur. Bu minvalde politika geliştirmek gerekmektedir. Göç politikasının güvenlik ekseninden çıkarılıp sosyal bir olgu olarak ele alınmasının en önemli göstergelerinden biri de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’dur.

Yabancılar ve Uluslararası Kanunu’nun hazırlık ve yapım süreçlerine Avrupa Birliği müdahil olmuştur. İlerleme raporlarında yabancılar konusunda kanunun hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Yabancılar konusunda düzenlemenin hak temelli bir anlayışla yapılması yetkililere iletilmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, İçişleri Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve İnsan Hakları İnceleme Komisyon’unun verdiği raporlarla birlikte temel yapısına kavuşmuştur. İçişleri komisyonunda kabul edilen tasarı meclis başkanlığına sunulmuştur. Hükümet tasarısı şeklinde sunulan kanunun gerekçesi; insan hakları temelli bir anlayışla yabancıların Türkiye’ye girişlerini, Türkiye’de kalışlarını ve Türkiye’den çıkışlarını düzenlemektir.

2.1.3. Göç Politikasının Oluşumunda Avrupa Birliğinin Etkisi

Avrupa Birliği yeni yasanın (YUKK (6458)) taslağının hazırlanmasını başlatan faktördür. İlerleme Raporlarında göç konusunun, önemli bir sorunsal olarak altı çizilmiştir. AB sayesinde göç politikası güvenlik eksenini dışında konuşulmaya başlanılmıştır. AB rüzgârıyla beraber alanda başlayan bu canlanma bir süre sonra kendi dinamiklerini oluşturdu.⁷⁴ Göç alanında bir problemin varlığı eskiden beri vardı. Bununla birlikte çözüm önerisi olarak somut bir yasanın çıkartılamamış olması önümüzde çözümsüzlük konusu olarak kaldı. Bu çözümsüzlük sarmalı somut bir yasanın yapım aşamasını hızlandırmıştır. Göç politikasında yasa eksikliği ile birlikte bu yasayı uygulayacak idari teşkilatlanma eksikliği de gözler önüne serilmektedir. Tüm bu eksiklikleri ortadan kaldıracak uzlaşma kültürü içerisinde hazırlanmaya çalışılan yasa çalışmasının önemi artmıştır.

⁷³ Deniz EROĞLU, a.g.m, s.216

⁷⁴ a.g.m, s.218

Sosyal bir olgu olan göç politikasında önemli gelişmeler 2010 yılından sonra yaşanmaya başlanmıştır. Bu hareketliliğin nedeni Türkiye'nin kitlesel göçe maruz kalmasıdır. Suriye ülkesinde yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye 2011 yılından itibaren yoğun bir şekilde kitlesel göçe maruz kalmıştır. Bu hareketlilik göç alanında Türkiye'nin politika geliştirmesi gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Göç politikasının somut göstergesi olarak Avrupa Birliği'nin katkılarıyla hazırlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu gösterilmektedir.

İdari kapasitelerin artırılması ve verimli hale getirilmesi yeni kanun ve kapsayıcı idari düzenlemelerin yapılması ile olmaktadır. Türkiye'de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkarılmadan önce yabancılar konusunda mevzuat dağınıklığının olduğu söylenebilmektedir.

“Türkiye’de göç sorununu düzenleyen mevzuatlardaki dağınıklık kurumsallaşma konusunda da çok başlılığa ve düzensizliğe yol açmıştır. Nitekim, bu zamana gelene kadar, ülkeye giriş yapan yasadışı göçmenlerin kontrol altına alınması, ikamet edecekleri merkezlere yerleştirilmesi, gerektiğinde sınır dışı edilmesi gibi konularla İçişleri Bakanlığı’na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü’nün Yabancılar Şubesi ve Valilikler birlikte faaliyet göstermişlerdir.”⁷⁵ Göç alanındaki mevzuat dağınıklığı Türkiye’nin idari teşkilat yapısı içerisinde çözülmeye çalışılmıştır. Avrupa Birliğinin etkisiyle göç alanında hazırlanan ulusal eylem planı çerçevesinde göç konusundaki mevzuat eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır.

Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı doğrultusunda hazırlanan İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı 25 Mart 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu plan ile, Türkiye’nin AB’ne katılım müzakereleri sürecinde Türk İltica, Göçmen ve Yabancılar Mevzuatının ve Sisteminin AB müktesebatı ve sistemleri ile uyumlu hale getirilmesi amaçlanmıştır.⁷⁶ İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı ile göç mevzuatımızdaki eksiklikler dile getirilmiştir. Yabancıların iş ve işlemlerinin nasıl yürütüleceğini belirten kanun ihtiyacı

⁷⁵ Yılmaz Demirhan ve Seyfettin Aslan, “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”, **Birey ve Toplum Dergisi**, Cilt:5, Sayı:9, 2015, s.46

⁷⁶ Yasemin Mamur Işıkcı, “Türkiye’de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:8, Sayı:13, Nisan-Eylül 2017, s.33

vurgulanmıştır. Bu eylem planından sonra yabancılar kanunu yapım çalışmalarına hız verilmiştir. Kanunun uygulayıcısı olan idarenin temelleri atılmıştır.

AB müktesebatı ile uyumlu bir iltica otoritesinin kurulmasını da içeren kapsamlı bir iltica kanununun kabulü için hazırlıkların yapılması ve yasadışı göçle mücadele konusunda uluslararası standartlarla uyum içerisinde kapasitenin artırılmasına yönelik hedefler Ulusal Eylem Planı'nda tekrarlanmıştır.⁷⁷ Göç alanında kurumsallaşma ve mevzuat eksikliğimiz yeniden dile getirilmiştir. Göç alanındaki bu boşluk kanun ihtiyacını artırmıştır.

“Ne var ki, Ulusal Eylem Planı'nın ön gördüğü kurumsallaşma ve yasal düzenleme konusunda uzunca bir süre adım atılmamıştır. Türkiye, 2011 yılından sonra Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle büyük boyutlu sığınmacı akımına uğrayıp da büyük bir krizle karşı karşıya kalınca daha önce alınmış olan bu kararların uygulamaya geçirilmesi mümkün olabilmıştır.”⁷⁸

Göç alanındaki bu gelişmeler politikanın geliştirilmesi gerektiği ve idari düzenlemelerle desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yabancılar hakkında kanun hazırlama aşaması çalışmaları hızlandırılmıştır. İlgili kanunun alt yapısı oluşmaya başlamıştır.

Türkiye coğrafi konumu ve çevresindeki iç karışıklıklar nedeni ile ülkeye gelen yabancı sayısında son zamanlarda artış yaşanmıştır. Bu artışta coğrafyada yaşanan istikrarsızlıkların payı büyüktür.

“AB etkisiyle yabancıların Türkiye'ye girişi ve bu alanda yapılan diğer faaliyetlerin daha derli toplu bir hale getirilmesi bu alandaki mevzuatın daha demokratik ve insancıl hale getirilmesi amacıyla yeni yasa çalışmalarına başlanmıştır. Bu dönem devletin göç politikaları, göç ve yabancılar hukuku sisteminde demokratikleşme olarak nitelendirilebilir.”⁷⁹ Son dönemde Türkiye'nin göç politikası demokratik ve insana değer veren bir politika anlayışını yansıtmaktadır. Bu politikanın bir sonucu olarak kurumlar ve mevzuat anlayışı

⁷⁷ Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, **Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi**, Rapor No:22, Ankara, Haziran 2012, s.21

⁷⁸ Yasemin Mamur Işıkçı, **a.g.m.**, s.33

⁷⁹ Hasan Hüseyin Çalı, “Kamu Politikası Olarak Türkiye'nin Göç Politikası”, **İdarecinin Sesi Dergisi**, Sayı:151, Haziran-Mayıs 2012, s.50

demokratikleşmiştir. Türkiye’de uluslararası göç yönetimi alanında insan hakları temelinde yeni bir bakış açısının gelişmesi ve buna uygun hukuki düzenlemelerin ortaya çıkması sağlanmıştır.⁸⁰

Göç politikasındaki sorunları çözmeye çalışan yasal düzenlemeler yapılmaya çalışılmıştır. İlgili yasal düzenlemeler AB’ye üyelik sürecinde uyum çalışmaları olarak karşımıza çıkmıştır. Yasal düzenlemelerde göç alanında tanımlamalar yapılmış olup insana değer veren göç politikası anlayışı benimsenmiştir.

2.1.4. Göç Politikasının Hak Temelli Anlayışı

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile beraber uluslararası koruma konusu ilk kez kapsamlı şekilde irdelenmiş ve misafirperverlik olarak algılanan uluslararası koruma artık ‘hak’ bağlamında ele alınmıştır.⁸¹ Göç politikasındaki yasal düzenlemeler bürokratik oligarşiyi zayıflatmıştır. Yasal düzenlemeler sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile yapılmaya çalışılmıştır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu adı altında bir yasa taslağı hazırlanarak, Türkiye’de, uluslararası koruma konusunun ilk defa bir yasal düzenleme ile kapsamlı olarak ele alınması, Türk idari teşkilatı açısından vazgeçilmez bir olaydır.⁸² Yeni yasal düzenlemelerin idari teşkilat açısından yenilikler getirebileceği düşünülmektedir. Göç politikasında önceden gelen kavram boşlukları vardı. Yeni yasal düzenlemelerin bu boşlukları doldurması beklenmektedir.

“Yeni yasa ile Valilikler ve Emniyet Genel Müdürlükleri başta olmak üzere, merkez kamu teşkilatlanmasının, bugüne kadar genel olarak güvenlik boyutuyla yetkisi altında gördüğü yasadışı göçmenlerle ilgili sorumlulukları, sosyal ve insan hakları boyutunun da eklenmesiyle artacaktır.”⁸³

Bazı tartışmalara rağmen yasal düzenleme süreci olumlu yönde ilerlemiştir. Güçlü bir göç politikası için güçlü ve kapsamlı bir yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır.

⁸⁰ Yılmaz Demirhan ve Seyfettin Aslan, **a.g.m**, ss.43-44

⁸¹ Yeşer Yeşim Özer, “Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:45, Ekim 2011, s.76

⁸² **a.g.m**, s.78

⁸³ **a.g.m**, ss.85-86

Yasa çalışması ile bu güçlü irade ortaya konulmuştur. Yabancıların hakları insan hakları esas alınarak incelenmiş ve haklarını savunabilmeleri için yargı yollarına başvuruları açık tutulmuştur.

Türkiye’de 2013 yılında İçişleri Bakanlığı’na bağlı yeni bir idari teşkilatlanma olarak kurulan ve Türkiye’nin geçiş konumunda olan bir göç ülkesi olmaktan ziyade göçmenler için artık hedef ülke konumuna dönüştüğünü açıkça ifade eden Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün göç yönetimini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmesi hedeflenmektedir.⁸⁴

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, göç yönetimine çeşitli tanımlamalar getirmiştir. Daha önce yabancılar mevzuatında büyük bir boşluk vardı. Bu boşluğun konuşulması ve doldurulması kaçınılmaz olmuştur. Yabancılar mevzuatının standartının oluşturulması gerekmektedir. Bu standart oluşturulması güçlü bir kanun çalışmasıyla olmaktadır. Coğrafyanın gereği olarak Türkiye’nin bu kanun çalışmasını yapması zorunluluk haline gelmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile insan hakları temelinde, özgürlük ve güvenlik arasındaki hassas dengenin korunduğu, uluslararası insan hakları normlarına ve AB müktesebatına uyumlu, göç alanında ihtiyaç duyduğumuz hukuki, idari ve fiziki alt yapıya uygun göç sistemi oluşturulmuştur.⁸⁵ Yeni yasal düzenlemelerle birlikte göçmen karşıtlığı, uyum ve entegrasyon gibi problemlerle karşı karşıya kalınabilmesi de unutulmamalıdır. Yeni yasal düzenlemenin Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumu göz önünde bulundurulmuştur.

Kanun çalışması yapılırken insan hakları ilkelerine ve insana değer veren hukuk anlayışına uygun davranılmıştır. Yasa tasarısında Avrupa Birliği müktesebatı öncelikli konular arasındadır. AB uyum sürecine bağlı kalınarak yasa çalışması yapılmıştır.

Türkiye coğrafi yapısı gereği kaynak, geçiş ve hedef ülke konumunun bir arada yaşandığı yer konumundadır. Bu konum gereği yabancıların statü ve

⁸⁴ Selim Vatandaş, “Avrupa’ya Göçmen Akışı ve Türkiye’de Göç Politikaları”, **İlke Dergisi**, Sayı:3, Mart 2016, s.17

⁸⁵ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **2013 Türkiye Göç Raporu**, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:32, Ağustos 2015, s.29

tanımlamalarının yapılması kaçınılmaz olmuştur. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yabancılara yönelik statüleri belirleyerek hukuksal boşluğu kaldırmıştır.

2.1.5. Göç Politikasındaki Yasa Çalışmasının Getirdikleri

Yasa çalışması yabancılar alanındaki sorunları gündeme getirmesi açısından önemlidir. Kanun çalışması göç politikasındaki en önemli adımlardan biri olacaktır. Kanun çalışmasıyla birlikte göç alanındaki birçok kavramsal eksiklikler giderilmiş olacaktır. Göç politikasının ana çerçevesi çizilmiş olacak ve göç alanındaki tanımsal ve operasyonel eksiklikler giderilmiş olacaktır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığına bağlı bir kuruluş olarak teşkilatlanmış olan Göç Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün en önemli görevlerinden birisi Türkiye'nin ulusal göç stratejisinin belirlenmesi konusunda destek hizmetleri vermek ve belirlenen stratejilerin uygulanmasını sağlamak ve koordine etmektir.⁸⁶

Yasa çalışmasıyla birlikte göç politikasının operasyonel gücü oluşacaktır. Göç politikasındaki stratejileri belirleyen kurulların oluşturulması hedeflenmektedir. Göç yönetimi ve sınır güvenliği kavramları birbirini tamamlayan kavramlardır. Bu kavramlar göç politikasının sağlıklı işlemesi açısından son derece önemli konuma sahiptir.

Göç yönetimi sınır yönetimi ile çok yakından ilişkilidir ve sınır yönetimi konusundaki kurumsal altyapı kurulmadan göç yönetiminin istenilen düzeyde hayata geçmesin oldukça zordur.⁸⁷ Göç politikası sınır güvenliği sıkı bir ilişki içerisindedir. Güçlü bir göç politikası anlayışı güçlü bir sınır güvenliğinden geçer. Bir ülkenin itibarı sınır yönetimindeki güvenlik parametrelerine bağlıdır. Türkiye yasa çalışması ile sınır güvenliğini güçlü tutarak insana değer veren bir göç politikası anlayışı oluşturmaya çalışmıştır. "Göç ve sınır yönetimi birbiri ile çok yakından ilişkili alanlardır. Bu açıdan göç yönetimi ve sınır yönetiminin kurumsal ve hukuksal altyapısının eşzamanlı olarak oluşturulması büyük önem taşımaktadır."⁸⁸

⁸⁶ Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, **a.g.e.**, s.22

⁸⁷ **a.g.e.**, s.23

⁸⁸ **a.g.e.**, s.23

“Göç ve iltica anlamında “reformlar dönemi” olarak adlandırabileceğimiz bu dönemde Türkiye, bir taraftan transit ülke konumunu sürdürürken, diğer taraftan ise uluslararası anlamda, özellikle de AB mevzuatına uygun bir şekilde göç politikalarını belirlemekte ve yönlendirmektedir.”⁸⁹

“Türkiye’ye gelen veya Türkiye’den geçen göç ile ilgili düzenlemeler konusunda, özellikle 2000’li yıllar oldukça hareketli yaşanmıştır. Bu bağlamda Türkiye, göçle ilgili konularda kurumsallaşma ihtiyacı içindedir. Kurumsallaşmanın ilk emaresi, konunun sadece dış ilişkiler ile ilgili değil içişleri ile de ilgili olduğunun görülmesinden okunabilir.”⁹⁰

Göç politikasındaki kurumsallaşma çabası yasa çalışmasını gerekli kılmıştır. Bu kurumsallaşma çabası güçlü bir tarih geleneğiyle birleşince daha etkili hale gelecektir. Göç politikası uluslararası göç politikalarının ve Türkiye’yi ilgilendiren uluslararası göçün yönü ve öneminin değişmesi, diğer yandan ise Türkiye’nin iç ve dış politikasında meydana gelen değişiklikler, Türkiye’de göç konusunda kurumsallaşma, ulusal hukuktaki değişiklik, uluslararası rejimlere uyma gereksinimi ile göç mevzuatının Avrupalılaştırılması gibi konularda etkili olmuştur.⁹¹

Göç politikası oluşturma çabaları iç politikanın yanı sıra dış politikada da Türkiye’nin elini kuvvetlendirmektedir. Göç alanında yasa oluşturmak kurumsallaşma ve iç-dış siyaset alanındaki güçlü politika anlayışını yansıtmaktadır. Türkiye’nin göç alanındaki yasa oluşturma çabası güçlü göç tarihiyle birleşerek insana değer veren göç politikası anlayışının en önemli unsurlarından biri olacaktır.

2.2. Göç Politikasının Formülasyonu

Göç olgusu zamana ve mekana bağlı olmadan gelişen bir kavramdır. Göç kavramının tanımlanmasının yanı sıra göç politikasının formülasyonunun yapılması da önemlidir. Göç politikasının formülasyonunun literatür sıkışıklığından kurtularak insan hakları temelli oluşturulması kaçınılmaz olacaktır.

⁸⁹ Ahmet İçduygu ve Deniz Yüksek, “Rethinking Transit Migration in Turkey : Reality and Representation in the Creation of a Migratory Phenomenon”, **Population Space and Place**, June 2012, p.453

⁹⁰ Gökçe Bayındır Goularas ve Ulaş Sunata, “Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi”, **Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi**, Cilt:2, 2015, ss.29-30

⁹¹ a.g.m, s.34

İnsan hareketliliğinin hangi kavramlarla ve sınıflandırmalarla temsil edildiği ve nasıl açıklandığı tarihsel olarak değişen politik bir olgudur. Ne var ki gündelik hayatta ve bilimsel yazında halihazırdaki tanım ve sınıflandırmalar (özellikle de kamu otoriteri tarafından tanımlandıklarında) sorgulamadan kabul edilmektedir.⁹²

Göç kavramının formülasyonunun artı ve eksi yönleriyle yapılması gerekir. Bilimsel temellere dayanan iyi bir formülasyon sonucunda güçlü bir politika anlayışı ortaya çıkmaktadır.

Bir toplumsal sorunu tanımlarken ya da bir araştırma konusunu formüle ederken belirli odakla ve belirli bir dünya görüşü ile hareket edilmekle birlikte göç çalışmalarında, sorgulanmayan kavram ve sınıflandırmalar ile göç alan zengin ülkelerin perspektifinin bilimsel alana sızması bir tür yöntemsel yanlılık olarak karşımıza çıkmaktadır.⁹³

Göç formülasyonunun haklar çerçevesinde incelendiği görülmektedir. Göçün en önemli unsurlarından olan kadınlar etrafında şekillenen formülasyonun yeni bir kavramsal çerçeve çizdiği kaçınılmaz bir gerçektir.

“Göçmenlerin, kadınların, enformel sektör işçilerinin görünürleşebildiği, sömürgeci bakış açılarından bağımsızlaşmış, katılımcı bir tartışma ve ortak eylem alanını önce tasarlayabilmek, sonra da gerçekleştirebilmek için, göç meselesini değişik eksenlerden kuşatarak sorunsallaştırmak gerekiyor.”⁹⁴

Göç politikasının formülasyonunda işçiler ve politikacılar gibi önemli aktörler bulunmaktadır. Farklı gruplar arasındaki çıkar ilişkisi üzerine formülasyon tanımlamalarına gidilebilir. Tam anlamıyla rekabet içinde olan çıkarlar, ekonomik genişleme dönemlerinde izin verici göç politikalarının, ekonomik daralma dönemlerinde ise kısıtlayıcı göç politikalarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.⁹⁵

⁹² Reyhan Atasü Topcuoğlu, “Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama”, **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt:34, 2016, s.2

⁹³ **a.g.m.**, s.16

⁹⁴ **a.g.m.**, s.17

⁹⁵ Douglas S.Massey, (Çev: Deniz Eroğlu, Onur Unutulmaz ve İbrahim Sirkeci), “Göç Kuramlarında Kayıp Halka”, **Göç Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, Ekim 2016, s.148

2.2.1. Göç Politikasının Formülasyonunun Yapılmasının Gerekliliği

Türkiye'nin göç politikasının formülasyonunda jeopolitik ve jeostratejik konumunun vurgulanması gerekmektedir. Politika uygulayıcıların bu formülasyonu oluştururken Türkiye'nin coğrafi konumuna bağlı kalması kaçınılmazdır.

Göç tipolojileri üzerine araştırma yapılırken ideolojik akımlar göz ardı edilmemektedir. “Göç politikaları aynı zamanda toplumdaki daha kapsamlı ideolojik akımlarla da ilişkilidir; sosyal uyum ve muhafazakarlığın baskın olduğu dönemlerde kısıtlamalara, açıklık ve liberalizmin hakim olduğu dönemlerde ise rahatlama eğilimlidir.”⁹⁶

Göç politikalarında devletlerin uygulama yetkileri önemlidir. Devletler politikayı oluştururlar ve bu politikayı uygulayacak bürokratlarına yetkiler verirler. Yetkiler belli esneklik çerçevesinde uygulanabilmektedir.

“Günümüz toplumlarında ortaya çıkan her bir toplumsal olay ve olgu içinde çok parçalı ve kırıklı yapılar barındırmaktadır. Bir yandan ‘büyük’, kitlesel nitelikli olgu ve olaylarla karşılaşırken diğer yandan bu olay ve olgularının kendi içinde parçalandığını, kristalize olduğunu görmekteyiz.”⁹⁷

Göç politikasının bu kırıklı ve karmaşık yapısı formülasyon ihtiyacını artırmaktadır. Göç politikaları iyi formüle edildiği zaman politikacılara yeni perspektifler sunmaktadır. Bu perspektifler sayesinde politikalar etkili ve verimli olabilmektedir.

Göç politikaları ve göç hareketlerini açıklamaya çalışan teoriler, mikro bakış açısıyla, göçü daha çok başta ekonomik olmak üzere birtakım faktörlerin sonucu olarak görmüşlerdir. Dolayısıyla göç olgusuna daha dar bir çerçeveden yaklaşan uluslararası göç teorilerinin günümüz şartlarında yenilenmesinin ya da alternatif teorilerin geliştirilmesinin daha faydalı olacağı düşünülmektedir.⁹⁸

⁹⁶ Douglas S.Massey, **a.g.m**, s.148

⁹⁷ Savaş ÇAĞLAYAN, **a.g.m**, s.67

⁹⁸ Erdem Selman Develi, “21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politigi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:22, Göç Özel Sayısı, 2017, s.1351

Göç politikasının formülasyon eksikliği her geçen gün artmaktadır. Göç teorileri politikayı açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Göç politikaları iyi formüle edildiği zaman açıklayıcı ve anlaşılır olmaktadır.

Göç politikası ve uluslararası göç akımlarının kalıcılık derecesini sunmaya yönelik olarak zamanla istikrarlı göç sistemlerinin ortaya çıkmasına neden olan sistemler yaklaşımı tartışılmıştır. Bu sistemler, sistem dışından olan göç akımlarına karşılık üye ülkeler arasındaki nispeten geniş çaplı akımların olduğunu nitelendirmektedir.⁹⁹

Göç politikasının formülasyonunda tartışmalar devam etmektedir. Formülasyon işleminde kavramsal çerçevenin yanında ampirik verilerden de yararlanmak gerekmektedir. Formülasyon işleminde kullanılan bilimsel veriler göç politikalarının daha iyi açıklanmasına yardımcı olacaktır. Bundan dolayı göç politikalarının iyi formüle edilmesi kaçınılmaz bir gerçekliktir.

2.2.2. Göç Politikasının Formülasyonunun Sosyal Boyutu

“İnsan yaşamları ve toplumun geneli için kritik sonuçlar doğuracak kararların ve uygulamaların deneme/yanılma yolundan çok sağlam kanıt temelleri üzerine inşa edilmesinin bir seçenek değil gereklilik olduğu öncelikle üst düzey politika aktörleri tarafından özümsemelidir.”¹⁰⁰

Göç politikasının formülasyonu, sorunların çözümü aşamasında etkin role sahiptir. Bir kamu politikası olan göç politikasında birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunların çözümü için iyi formüle edilmiş göç politikasına ihtiyaç vardır.

Düzye ve kapsama ilişkin göç politikaları alanındaki başka bir sorun, problem tanımlama, gündem, politika formülasyonu, karar alma ve uygulama aşamalarında farklı ağların var olmasıyla ilişkilidir. Her ne kadar bu aşamalar arasındaki ayrım

⁹⁹ Arna H. Zlotnik, "Empirical identification of international migration systems," Mary Kritz, Lin Lean Lim, ve Hania Zlotnik (der.), **International Migration Systems: A Global Approach**, Oxford: Clarendon Press, 1992, p.19

¹⁰⁰ H.Serkan Akıllı, “Sosyal Ağ Analizinin Kamu Politikası Çalışmalarında Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunlar”, <https://www.researchgate.net>, (07.04.2018)

belirsiz olsa da herhangi bir politika konusunda her aşamada aynı aktörlerin yer alması sıklıkla karşılaşılan bir durum değildir.¹⁰¹

Bir politikanın formülasyonunda aktörlerin katkıları önemlidir. Politika yapıcılar, politikalarını aktörlerin katkılarıyla geliştirirler. Politikanın formülasyonunda aktörler hem karar alma hem de politikayı uygulama aşamasında rol alırlar. Politikanın etkinliği aktörlerin çeşitliliği ile ilintilidir.

Toplumlar kendilerine yakın buldukları insanlara karşı daha açık ve hoşgörülü olurken, kendilerine uzak insanlara karşı daha mesafeli ve düşmanca bir tutum sergiler. Sosyoloji literatüründe “tür türünü arar” şeklindeki formülasyon insanların hem kendi grubu hem de yabancı kişiye karşı durumunu göstermektedir.¹⁰²

Göç sosyal bir olgudur. Bu sosyal olguyu formüle etmek bir hayli zordur. Göç politikasında birçok değişken vardır. Sosyal literatür çerçevesinde göç olgusunun formüle edilmesi gerekmektedir. Göç politikasında farklı sosyal sınıfların yönetimi söz konusudur.

“Gittikleri ortamdan farklı bir ortamda belirli bir süre yaşamış olan işçiler dönüşlerinde, yurt dışında alıştıkları ve gördükleri hayat seviyesine yakın bir yaşama eğilimi göstermektedir. Bu tarımdan gelenlerin şehirleşmesi, tasarruflarını kullanarak iktisadi seviyesini yükseltmesi, kazanmış olduğu bilgi ve görgüyü çevresine aktarması anlamına gelmektedir.”¹⁰³

Göç politikasının ekonomik alandaki formülasyonu da tam anlamıyla açıklığa kavuşturulamamıştır. Göç olgusunun ekonomik alandaki sürükleyici etkisi gizlidir. Bu etki doğru formüle edilebilirse göç olgusunun olumlu yönleri artırılabilir. Göç olgusu toplumların etkileşiminde ana kaynaklardan bir tanesidir. Göç politikasının formülasyonunda farklılıklar arasında bütünlük oluşturma çabası vardır. Sosyal dinamizmi sağlayan en temel faktör olan göç olgusunun, göç eden topluluk ve ev sahibi topluluk ilişkilerinin üretilmesi ve yeniden üretilmesi sürecinde önemi

¹⁰¹ Peter Hupe ve M.J. Hill, “The three action levels of governance: Re-framing the policy process beyond the stages model”, B. G. Peters, & J. Pierre (eds.), **The handbook of public policy**, London: Sage, 2006, p.17

¹⁰² Kadir Canatan, “Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım”, **Sosyoloji Dergisi**, Cilt:3, Sayı:27, 2013, s.322

¹⁰³ Gönül Dinçer ve Yusuf Muratoğlu, “Immigration to the Oecd Countries from Turkey: A Gravity Model Approach”, **Munich Personal Repec Archive**, October 2014, p.5

büyüktür. Makro ölçekte göçün toplumlararası ilişkileri belirleyici rolü bulunmaktadır.¹⁰⁴ Göç politikasının siyasal çerçevesinin yanı sıra sosyal, kültürel ve ekonomik boyutu yadsınmaz. Göç politikasının çeşitli alanlarla ilintili olması ilgili politikanın formülasyonunu zorlaştırmaktadır. Politikanın çeşitli bilim dalları arasında ilişkisi gözetilerek formüle edilmesi gerekmektedir.

2.2.3. Göç Formülasyonunun Politika Süreci

“Göçün birçok bilim dalının inceleme alanına girdiği ve bu nedenle çok farklı tanımlarının olduğu bilimsel kaynaklar incelendiğinde görülmektedir. Bilim dallarının kendilerine has ilgi alanları, göç kavramına bakış tarzları göçün tanımındaki çeşitliliği normal kılmaktadır.”¹⁰⁵

Göç politikasının birçok bilim dalıyla ilişkili olmasına karşın politikanın en önemli üreticisi siyaset kurumudur. Politikanın etkin üretimi iyi formüle edilmesine bağlıdır. Göç politikasının formülasyonu bizleri olumlu sonuçlara ulaştırır. Siyaset kurumu veya kamu bürokrasisi politikanın formülasyonunu oluşturarak çıktılarını topluma sunmaktadır. İyi formüle edilmiş bir politika toplumun geneli tarafından kabul görmektedir. Politikanın kendi içerisinde formüle edilmek kaydıyla ölçülebilirliği tespit edilmektedir. Politika toplumda kabul görmüşse uygulama aşamasına geçilmektedir.

“Politika geliştirilmesi süreci, gündem oluşturma, siyasa formülasyonu, siyasa tasarımı, siyasa uygulama ve siyasa değerlendirme gibi aşamalardan oluşmaktadır. Kamu politikalarının etkinliği tüm bu aşamalardan geçen siyasanın düzgün şekilde üretilmesine bağlıdır.”¹⁰⁶

Göç politikasında politikayı belirleme, karar verme ve karar verilen politikayı uygulama aşamaları bulunmaktadır. Tüm bu aşamalarda politikacıların etkin rolü vardır. Politikacılar karar veren taraftadır. Verilen kararın uygulama aşamasında

¹⁰⁴ Nesrin Akıncı Çötök ve H.Musa Taşdelen, “Evaluation About Perception Of Xenophobia And Islamophobia Within The Scope Of Europe”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume: 8/6, Spring 2013, p.1

¹⁰⁵ Hüseyin Gündoğar, **Almanya’da Göçmen Dillerine Yönelik Politikalar ve Bu Politikaların Türklerin Sosyal Yaşamına Etkisi**, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara, Kasım 2012, s.10

¹⁰⁶ Mehmet Güneş, “Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Yoksulluğun Rolü”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, İlkbahar 2013, Cilt:4, Sayı:1, s.25

bürokratlar ve memurlar bulunmaktadır. Göç politikasının uygulama ve karar verme aşamasında formülasyonunun iyi yapılması gerekmektedir. Politikanın formülasyonu, karar verme ve uygulama aşamasındaki köprüyü sağlamaktadır.

Göç politikası karmaşık bir süreci içermektedir. Çeşitli alanlarla ilişkisi bulunan göç politikasının formülasyonu karmaşık bir çerçeve çizmektedir. Göç politikasının çeşitli bilim dallarıyla bağlantılı olarak formüle edilmesi gerekmektedir. Uluslararası göç olgusunun birçok boyutu olduğu için göç politikasının formülasyonu kapsamında değerlendirilmelidir. Uluslararası göçün politik bağlarının formülasyonu yapılarak politika sürecine katkı sağlanabilmektedir.

Göç politikası çok sayıda bağ ile çok sayıdaki farklı sınıf içindeki iki ya da daha çok konumu ve hareket edenlerle kalanlar arasındaki çeşitli bağları özetleyen çok boyutlu ekonomik, siyasi, kültürel ve demografik bir süreçtir. Dolayısıyla göç politikası sosyal dönüşüm süreci içerisinde değerlendirilmesi gereken karmaşık bir olgudur.¹⁰⁷ Göç politika anlayışı farklı kültürlerin kaynaşmasını ve uyumunu hedeflemektedir. Farklı kültürlerin etkileşim düzeyinin formülasyonu doğru sağlanırsa güçlü bir politikanın temelleri atılmış olacaktır.

“Göç, her zaman insanlar için uyum sürecinin başlamasına sebep olan toplumsal bir olgudur. Bu süreçte göçmenlerin çoğu daha önce deneyimlemediği sorun, karmaşıklık ve farklılıklarla karşılaşmaktadırlar. Uyum sorunu, göç eden birey ve yerel halkın kültürel farklılıkları arttığında daha da belirgin hale gelmektedir.”¹⁰⁸

Göç politikasının formülasyonu uyum anlayışından ayrı düşünülmemektedir. Aynı kültürden olan insanlar arasında uyum kolay sağlanırken farklı kültürel değerlere sahip kişiler arasında uyum derecesi zorlaşmaktadır. Bu uyum ilişkisi bağlamında göç politikasının formüle edilmesi son derece önemlidir.

Bu süreç içerisinde göçmenler kültürlerinin taşıyıcısı görevini üstlenen din, dil, kültür gibi unsurları da göç ettikleri yerlere beraberinde götürmektedirler. Bu noktada göçmenlerin en önemli sorunu daha önce tecrübe etmedikleri kendilerinden

¹⁰⁷ Doğu Şimşek, “Göç Politikaları ve ‘İnsan Güvenliği’: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği”, **Toplum ve Bilim Dergisi**, Sayı:140, 2017, s.13

¹⁰⁸ Orhan Deniz ve Erol Etlan, “Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, 2009, s.482

farklı geçmişe sahip olan farklılıklarla yaşama alışkanlığı elde etme ve kültürel uyum sağlama çabalarıdır.¹⁰⁹ Göç politikasında farklı kültürlerle sahip insanların uyum süreci bağlamında formülasyonunun yapılması gerekmektedir. Karar alıcılar ve politikayı uygulayan bürokratlar tarafından sosyal ve dinamik göç olgusunun formülasyonu göz ardı edilemez. Bu dinamik süreç göz önüne alınarak politikanın formülasyonu sağlanmalıdır. Göç olgusunun formülasyonu içerisinde kuramsal çerçevesi oluşturulmalıdır.

2.2.4. Göç Politikası Formülasyonunun Hukuk Bilimi ve Yasama Organıyla İlişkisi

“Modern devletin denetleyici, disipline edici ve güvenlikleştirici iktidarını sürdürebilmesi için yeni bir hukuk sistemine ihtiyaç duyması ve pozitif hukuk rasyonel kapitalizm işbirliğiyle doğal hukukun doğmasına yol açmıştır. Göçmen hukuku da bu süreçte bu gelişmelerle birlikte gelişmiştir.”¹¹⁰

Göç politikası belli disiplinleri bir arada barındırmaktadır. Bu disiplinleri formüle ederek belli oranlarda birleştirmek politikanın etkinliğini artıracaktır. Göç politikası kendi içinde yabancılar hukukunu doğurmuştur. Hukuk disiplini, göç politikasının formülasyonuna yardımcı olmaktadır. Yabancılar hukuku, göçmenlerin durumlarını ve haklarını belirlemeye çalışır. Yasal düzenlemelerle yabancıların statüleri belirlenerek hukuksal zeminde tartışılması gerekmektedir. Bu hukuksal zemin yasalarla formüle edilerek yabancıların hakları korunmalıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanun yapma yoluyla kamu politikalarını formüle etmesinde, politikaların performansının izlenmesi ve denetlenmesinde milletvekillerini destekleyici yeni birimlerin kurulması, uzmanlıkların oluşturulması, politika alanlarında uzman ve danışmanların istihdam edilmesi ve kanun yapma

¹⁰⁹ Hamza Ateş ve Öznur Yavuz, “(G)öçmen (Ö)tekileştirme ve (Ç)ok Kültürlülük”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Göç Özel Sayısı, Cilt:22, 2017, s.1287

¹¹⁰ Ömer Faruk Çingir, “Türkiye’de Göç ve Biyopolitika: Iraklı Mülteciler Örneği”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir, 2016, s.59

süreçlerinin yeniden tanımlanması göç politikasının etkinliği açısından gereklidir.¹¹¹ Göç politikasının en önemli unsurlarından biri yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir. Göç politikasının formülasyonu kanun ve idari düzenlemelerle sağlanmaktadır. Kamu politikası çeşidi olan göç politikası yeni gelişen bir politika oluşumudur. Göç politikasının uygulama alanı çok çeşitlidir. Bu çeşitliliğe istinaden uygulama alanı zorlaşmaktadır. Politikanın uygulanmasını kolaylaştırmak için formülasyonunu iyi sağlamak gerekmektedir.

Kamu politikası türü olan göç politikasının uygulama çalışmalarından kastedilen kamu politikası disiplini zemininde devletçe yapılan herhangi bir politikanın analizidir. Türkiye'de kamu politikasının uygulama çalışmaları sayısal olarak artmaktadır. Yönetim tarafından yapılan politikaların çeşitliliği nedeniyle alanda yapılan çalışmalar da analize konu olmaları açısından değerlendirilmektedir.¹¹² Göç politikasının formülasyonu, analizlere dayanarak yapılmaktadır. Göç politikası kamu politikasının önemli bir disiplindir. Bu bağlamda göç politikası günümüzde gelişerek gündem oluşturmaya devam etmektedir.

İdarenin uygulamalarının bu disiplinin analiz sürecine konu olabileceği ve alternatifler arasından uygulanmayan politikaların nedenleri üzerinde durulabileceği bir alan olması açısından önemli bir disiplin olan göç politikası, çalışma alanı olarak Türkiye'de geç başlasa da bugün giderek yaygınlık kazanmaktadır.¹¹³

Literatüre yeni giren göç politikasının formülasyonunun sağlanması önemlidir. Politika yapıcılar ve karar vericiler politikanın formülasyonunu sağlamalıdır. Birçok değişkene bağlı olarak gerçekleşen göç politikasının formülasyonu ilgili politikanın etkinlik derecesini belirlemektedir.

Göç politikasının uygulaması hemen sonuç vermemektedir. Hükümetler ve kamu kuruluşları tarafından geliştirilen uygulanan bir hareketler serisinden oluşan faaliyetlerdir. Göç politikası dendiğinde akla gelmesi gereken, kararların verilmesini,

¹¹¹Özer Köseoğlu, "Kamu Politikalarında Yeni Aktörler ve Değişen Roller", <https://webcache.googleusercontent.com>, (13.04.2018)

¹¹² Veysel Arat, "Türkiye'de Kamu Politikası Alan Yazını Üzerine Bir İnceleme", **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi**, Cilt:5, Sayı:10, Haziran 2014, s.107

¹¹³ a.g.m, s.109

bu kararların işlemsel şeklini oluşturan yasaların meclisten geçirilmesini, bunların uygulanmasını içeren bir süreç olmalıdır.¹¹⁴

Etkin bir göç yönetimi, hem gerçek ve dengeli bir ortaklık zemininde kurulan hem de karşılıklı diyaloga dayanan üçüncü ülkelerle işbirliğini ve bu bağlamda kapsamlı bir yaklaşımın varlığını gerekli kılmaktadır. Göç yönetimi, doğal olarak göç politikasının tamamlayıcısı konumundadır.¹¹⁵ Göç politikasının formülasyonu idari düzenlemeler ve yasa çıkartılması ile yapılmaktadır. Yasal düzenlemeler politikanın formülasyonunu kolaylaştırır ve anlaşılır olmasını sağlar. Göç politikası karmaşık bir yapı içermektedir. Bu karmaşık yapıyı ortadan kaldırmak ve politikayı anlaşılır hale getirmek için yasal düzenlemelere ihtiyaç olacaktır. Yasal düzenlemeler bütün aktörlerin katılımı ile yapılmalıdır.

2.3. Göç Politikasının Kanunlaşması ve Meşruiyeti

2000’li yıllar içerisinde yoğunlaşan göç politikasında kanun ihtiyacı giderek artmıştır. Göç politikasının omurgasını oluşturan yasal düzenleme son şeklini alarak 2013 yılında somut hale getirilmiştir. Hazırlıkları 2005 yılına kadar geri giden ve 2009 yılında yazımına yeniden başlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 4 Nisan 2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiş ve 11 Nisan 2013 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanmasıyla birlikte yürürlüğe girmiştir.¹¹⁶

Yasal düzenleme çalışmasında birçok kurum ve kuruluş yoğun mesai harcamıştır. Yasal düzenleme çalışmasında geçmişten gelen kurumsal hafızadan yararlanılarak geleceğe ışık tutacak kanun çalışması yoluna gidilmiştir.

Hem uluslararası hukuk hem de uygulama bağlamında BMMYK ve IOM’in Ankara Temsilciliklerinden uzmanlar yazıma destek vermiş bu kuruluşlardan gelen uluslararası uzmanlar dinlenmiştir. İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla istişare

¹¹⁴ Hasan Hüseyin Çevik, “Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:31, Sayı:2, Haziran 1998, s.105

¹¹⁵ Fatma Yılmaz Elma, “Avrupa Birliği Göç-Dış Politika İlişkisinde Paradigma Değişimi”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara 2016, s.314

¹¹⁶ Berlan Pars Alan, “Türkiye'nin Göç Yönetimine Yaklaşımı: Mevzuat ve Uygulama”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2016, s.290

halinde hareket edilmiştir. Dışişleri, Çalışma, Avrupa Birliği ve Adalet bakanlıklarının yetkilileri yakın mesai içinde çalışmışlardır.¹¹⁷

Kanun taslağı çalışmasında göç alanındaki uluslararası kuruluşların destek ve katkılarından yararlanılmıştır. Bu katkılar sayesinde uluslararası alanda kabul gören kanun çalışması yoluna gidilmiştir. Kanun çalışmasında uluslararası hukuk normlarına bağlı kalınmıştır.

Uluslararası hukuka uygunluk ve insan haklarının gözetilmesi bağlamında ayrıca Avrupa Konseyinin insan hakları birimleri, AIHM ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği uzmanlarıyla danışmalar yürütülmüştür. AB müktesebatına uyum konusunda Avrupa Komisyonu, gerek Ankara Temsilciliği vasıtasıyla gerek İçişleri Genel Müdürlüğüyle yakın işbirliği kurulmuştur.¹¹⁸

Kanun tasarısında Reform İzleme Grupları kurulmuştur. Bu oluşumlarda kanun tüm yönleriyle tartışılmış ve somut bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Kanun çalışmasında kamu kurum ve kuruluşlarıyla üst düzeyde işbirliği yapılmıştır. Kanun tasarısı Avrupa Birliği müktesebatına uygun şekilde hazırlanmıştır. Kanunun hazırlanmasında uluslararası kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının katkıları olmuştur. Sivil toplum kuruluşları ve akademisyenler her fırsatta dikkatle dinlenmiş tüm öneri ve talepleri titizlikle not edilmiştir. Böylece bilgi ve deneyimlerini paylaşarak tasarımın insan hakları temelinde kapsamlı ve bütüncül yaklaşımla hazırlanmasına katkıda bulunulmuştur.¹¹⁹

2.3.1. Göç Politikasının Kanunlaşmasında Komisyonların Katkıları

Reform İzleme Grubu toplantıları aracılığıyla da kanunun hazırlık aşaması takip edilmiş ve gelişmeler basın ve kamuoyuyla paylaşılmıştır. 20 ilâ 25. RİG toplantıları kararlarında, ülkenin göç ve iltica alanında temel politikalarını yeniden

¹¹⁷ Berlan Pars Alan, **a.g.e**, s.290

¹¹⁸ **a.g.e**, s.291

¹¹⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi, **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve İçişleri Komisyonu Raporları (Esas No. 1/619)**, Karar Tarihi: Karar Tarihi: 20/06/2012, TBMM Sıra Sayısı:310, Dönemi:24, Yasama Yılı:2, s.26

şekillendirecek ve mevcut sistemi ciddi şekilde geliştirecek olan YUKK tasarısı taslağının önemi belirtilmiştir.¹²⁰

Kanun tasarısının birden fazla komisyonda görüşülmesi planlanmaktadır. Her komisyonun kanun çalışmasına ayrı ayrı katkıları olacaktır. Alt komisyonlarda oluşan uzlaşma kültürü meclise de yansımıştır. İçişleri Komisyonu, kanun tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde maddelerin tek tek incelenebilmesi için Alt Komisyon kurulmasını kararlaştırmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu tasarısı üzerinde gerek Komisyon gerek Alt Komisyonunda ayrıntılı görüşmeler yapılmıştır.¹²¹

Türkiye coğrafi konumu gereği göç olgusuyla sürekli iç içe kalmıştır. Türkiye'nin bu konumu gereği, yabancılar alanındaki kanunun kabul edilmesi kaçınılmaz olmuştur.

“Tasarı üzerindeki Genel Kurul görüşmelerine yoğun gündem ve uyum paketlerinin öne geçmesi nedeniyle 8 aylık gecikmeyle ancak, 20 Mart 2013 tarihinde başlanabilmiştir. Nevruz nedeniyle verilen ara haricinde üç birleşim süren görüşmeleri takiben 24. Dönem 3. Yasama Yılı'nın 88. Birleşiminde 4 Nisan 2013 tarihinde Genel Kurulda hazır bulunan 231 milletvekilinden 219'unun (12 çekimser) oyunu alarak kabul edilmiştir.”¹²²

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu zaman olarak yerindedir. Kanunun kabul ediliş zamanına dikkat ettiğimizde karşımıza Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarının kitlesel akınlarla ülkemize geldiği durumda ortaya çıkmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu taslağının yazımında, düzenlenen alanının insan unsuruna dayalı niteliği öncelikle gözetilmiştir. Ana amaç olarak insan hakları odaklı anayasaya ve uluslararası hukukun kurallarına uygun, Türkiye'nin uluslararası hukuk çerçevesinde üstlendiği yükümlüklere cevap verebilecek kapsamlı

¹²⁰ Berlan Pars Alan, **a.g.e**, s.292

¹²¹ **a.g.e**, s.293

¹²² T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, **Türkiye Tarafından Hazırlanan 2012 Yılı İlerleme Raporu: Yapılan Çalışmalar ve Kaydedilen İlerlemeler**, Ankara, 2 Ocak 2014, s.160

göç yönetişimi oluşturmak hedeflenmektedir.¹²³ Kanun göç mevzuatının omurgası konumundadır. Bu zamana kadar yabancılarla ilgili değişiklikler idari düzenlemelerle yapılmıştır. Yabancılarla ilgili kapsamlı bir düzenleme getiren ilk kanun Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur.

2.3.2. Göç Politikasının Kanunlaşmasının Avrupa Birliğine Yansımaları

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Türkiye'nin göç ve iltica konusunda güçlü yasal ve kurumsal çerçeve oluşturma çabalarının net göstergesi olduğu, Türkiye'nin AB ve uluslararası standartlar doğrultusunda etkin göç yönetimi kurma yönündeki kararlılığını ifade etmektedir.¹²⁴ Kanunun yayımlanması hem iç basında hem de dış basında olumlu şekilde karşılanmıştır. Kanun, insan haklarını temel alan ve AB müktesebatıyla uyumlu olarak gelişen insana değer veren bir göç yönetişimi anlayışı ortaya koymuştur.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, gerek mevzuat gerek idari bakımdan son derece dağınık olan bir alanda kapsamlı ve bütüncül bir düzenleme getirdiği bir gerçektir. Mevcut sığınmacı ve kaçak göçmen yüküne ilaveten geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısının her geçen gün artmakta olduğu bir ortamda yürürlüğe girmiştir.¹²⁵ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, göç politikasında bütüncül bir bakış açısı yansıtmaktadır. Kanun göç mevzuatını bir araya getirmiş ve bir yönetsel anlayış ortaya koymuştur. RİG, ülkenin göç yönetimi ve uluslararası koruma alanında ihtiyaç duyduğu kapsamlı mevzuat ve güçlü kurumsal altyapının kurulması bağlamında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun yazımı, Başbakanlığa iletilmesi, TBMM'ne sevki ile Komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi aşamalarını yakından izlemiştir.¹²⁶

Kanun çalışması katılımcı ve uzlaşılı kültürü içerisinde yapılmıştır. Bu geniş katılım sayesinde göç yönetişiminde büyük mesafeler alınmıştır. Geniş katılımı çıkarılan kanun sayesinde göç politikası açık ve anlaşılır bir hale gelmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu etkin bir iltica ve göç yönetiminin sağlam hukuki zemine oturtulması, yabancılarla karşı yeknesak ve bütüncül yönetim

¹²³ Berlan Pars Alan, **a.g.e**, s.294

¹²⁴ **a.g.e**, s.297

¹²⁵ **a.g.e**, s.299

¹²⁶ **a.g.e**, s.303

çerçevesinin sağlanması ve göçmenler ve mültecilerin haklarının AB ve uluslararası standartlara uygun şekilde oluşturulması bakımından önemlidir.¹²⁷ Kanun Avrupa ülkeleri tarafından olumlu karşılanmıştır. Göç alanındaki mevzuatın toplulaştırılması açısından kanunun oluşturulması önemlidir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun kabulünün ardından yayımlanan Avrupa Komisyonu Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu'nda, Türkiye'nin adalet, özgürlük ve güvenlik alanında iyi düzeyde ilerleme kaydedildiği ifade edilmiştir.¹²⁸

2.3.3. Göç Politikasının Kanunlaşması ve Teşkilat Oluşturma Çabası

Yabancılarla ilişkin iş ve işlemleri yürütmek üzere sivil nitelikteki Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kurulmasının bu alanda şimdiye kadar takip edilen güvenlik odaklı yaklaşımın değiştiğine işaret ettiği kanıtıdır.¹²⁹ Kanun çalışması dış basında ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından olumlu karşılanmıştır. Göç politikasının omurgası konumundaki Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Türkiye'ye yabancılar hukuku alanında farklı bir perspektif sunmuştur. Kanunda insan haklarını genişleten bir politika anlayışı ortaya konulmuştur.

4.4.2013'te kabul edilerek 11.4.2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ise, güncel sorunlar ve gelişmeler karşısında yetersiz kalan YİSHK'yı ve PK'nın belli hükümlerini yürürlükten kaldırarak (m.124) yeni bir kavramsal çerçeve çizmektedir.¹³⁰

Kanun Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu olmasının yanı sıra göç politikamıza birçok yeni tanım kazandırmıştır. Kanunun uygulamasını genişletmek için idari düzenlemeler yapılmıştır. Göç politikasını uygulayan idari teşkilatlanmaya gidilmiştir. Kanunun oluşumuyla birlikte yabancılar yönelik bakış açısı güvenlik temelli olmaktan çıkarılıp hak temelli bir anlayış ortaya konulmuştur. 2014 yılının Nisan ayı itibariyle uygulamaya giren YUKK sadece uluslararası korumaya ilişkin

¹²⁷ Avrupa Komisyonu, **Türkiye 2012 yılı İlerleme Raporu**, Komisyon Çalışma Belgesi, SWD (2012) 336, Brüksel, 10 Ekim 2012

¹²⁸ Avrupa Komisyonu, **Türkiye 2013 yılı İlerleme Raporu**, Komisyon Çalışma Belgesi, SWD (2013) 417, Brüksel, 16 Ekim 2013

¹²⁹ Berlan Pars Alan, **a.g.e**, ss.311-312

¹³⁰ Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:108, Eylül-Ekim 2013, ss.213-214

yasal bir düzenleme sağlamakla kalmamış; bu sürece ilişkin işlemleri yürütecek idari yapıyı yeniden düzenleyerek değiştirmiştir.¹³¹ Yasalaşan kanun sayesinde birçok soruna çözüm önerisi getirilmiştir. İlgili kanun çeşitli konulara düzenleme getirmiştir. Kanunun getirdiği en önemli yeniliklerinden birisi de yabancıların ülkeye girişlerini düzenleyen vize rejimidir. Ülkelerin vize rejimleri o ülke hakkında yabancılara bazı bilgiler vermektedir. Vize rejimini uygulayacak makam, o ülkelerin yabancılarla ilgili idari teşkilatlarıdır. İdari teşkilatların kararlı duruşu vize rejiminin uygulanabilirliğini artırmaktadır.

2.3.4. Göç Politikasının Kanunlaşması ve Vize Rejimi Uygulaması

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Türk yabancılar hukukunda, özellikle yabancıların Türkiye'ye girişi, Türkiye'de ikametleri, sınır dışı edilmeleri ve uluslararası korumadan faydalanmaları bahislerinde, önemli hukuksal ve idari değişiklikler kazandırmaktadır.¹³² Bir ülkenin yasal mevzuatının güçlülüğü vize rejimiyle alakalıdır. Dünyada güçlü göç politikasına sahip ülkeler mevcuttur. Türkiye, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu çıkartarak güçlü bir vize rejimi ortaya koymuştur. Vize alma zorunluluğu, yabancılar için Türkiye'ye girişin şartlarından birisidir. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, yabancıların Türkiye'ye girişleri ve bu kapsamda vize alma zorunluluğuna ilişkin hükümler getirmektedir.¹³³ Vize rejimi, ülkeye giriş ve çıkışları belirleyen politikalar bütünüdür. Ülkeler vize rejiminde sabit politikalar uygulayabildikleri gibi değişken politikalar da uygulayabilmektedir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu güçlü bir göç politika oluşturma çabasının ürünüdür. Meclis de yasalaşan kanun göç yönetimiyle ilgili kapsamlı düzenlemeler ortaya koymuştur. İlgili kanun göç alanındaki ihtiyaçlara karşılık vererek göç politikasının ana unsuru olmuştur. Türkiye, 16 Aralık 2013 Vize Serbestisi Diyaloğu Mutabakat Metni ve Geri Kabul Anlaşması çerçevesinde

¹³¹ Neşe Baran Çelik, "Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, Cilt:1, 2015, s.142

¹³² Barış Teksoy, "6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa Göre Yabancıların Vize Alma Zorunluluğu", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:62, Sayı:3, 2013, s.856

¹³³ a.g.m, s.855

yıllardır eleştirilen coğrafi çekinceyi (sadece Avrupa'dan gelen yabancıları mülteci statüsünde kabul etme durumu) AB'ye tam üye olma aşamasında kaldıracağını beyan etmiştir. BM'nin yansira, insan hakları örgütleri tarafından da sıkça eleştirilen ve dünyada çok az ülkenin koyduğu bu çekincenin kaldırılacak olması olumlu bir adım olarak gösterilebilir.¹³⁴

Kanun kendinden önceki uygulamaları tamamıyla ortadan kaldırmamıştır. Kanunun ruhuna ve özüne uymayan uygulama ve yönetmelikler iptal edilmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu geçmişten gelen göç mirası üzerine temellendirilmiştir. Türkiye'nin göç politikası, kanun çalışmasıyla birlikte geçmiş mirasla beslenerek geleceğe yön verecek konuma gelecektir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, yürürlüğe girmeden önce yürürlükte bulunan kanun yönetmeliklerin Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile çelişen hükümleri uygulanmayacaktır.¹³⁵

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göç, politikasıyla ilgili bütüncül bir anlayış ortaya koymuştur. Kanun çalışmasıyla birlikte göç politikasında yeni kurumsal çerçeve çizilmiştir. Kanunun en önemli amaçlarından biri de Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı göçle ilgili sorunları ortaya koymak, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'yla yasalaşan İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü başta olmak üzere, yeni sivil kurumsal yapılanmanın önemini ve karşılaşılan sorunlar noktasında çözüm önerileri sunmaktır.¹³⁶ Türkiye göç politikası alanında idari teşkilatlanma yoluna giderek yabancıların ülkeye giriş ve çıkışlarını düzenleyen vize rejimi konusunda ilerleme sağlamıştır.

2.3.5. Göç Politikasının Kanunlaşmasında Uzlaşılı Kültürünün Aranması

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, birçok sorunu çözmüş ve sorunlarla ilgili çözüm önerileri sunmuştur. Kanun kabul edilirken geniş yelpazede

¹³⁴ Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 2014'te Türkiye, Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2014, ss.135-136

¹³⁵ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye'ye Yönelik Kitleli Akınlar:Türkiye'nin Örnek Uygulamaları ve Liderliği, Uygulanan Politikalar ve Bu Politikaların Sonuçları Üzerine Karşılaştırmalı Değerlendirme, Yük Paylaşımı Gerçeği Projesi Nihai Raporu, Todaie, Eylül 2014, ss.60-61

¹³⁶ Haydar Efe, Uluslararası Yönetim, Ekonomi ve Politika Kongresi Bildiriler Kitabı, Umuttepe Yayınları, Cilt:2, İstanbul, Kasım 2016, s.1328

paydaşların katkıları alınmıştır. İnsan hakları temelli çıkarılan kanun işbirliği ve uzlaşma kültürü içerisinde göç politikamızın oluşmasına yardımcı olmuştur. Kanun insan onurunu ve insanın kendine olan özsaygısını ön planda tutmuştur. İnsan haklarını ve insana değer veren göç politikası anlayışını temel alan kanunun çıkarılması aşamasında sivil toplum örgütlerinin görüşlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması en yerinde hareketlerdendir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, mecliste bütün partilerin uzlaşarak kabul ettikleri nadir kanunlardan bir tanesidir. Kanunun yapım aşamasındaki mutabakat meclise de yansıtılmıştır. Uzlaşma kültürünün yüksek olması kanunların yapım aşamalarını kolaylaştırarak uygulanabilirliğini artırmaktadır. İnsan hayatını düzenleyen uygulamalarda uzlaşma kültürünün önemi bir kat daha artmaktadır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun hazırlık çalışmalarında bürokrasinin, konunun ilgilisi olan STK'larla işbirliği yapması, destek alması; daha sonra parlamentoda tüm partilerin uzlaşma ile kabul edilmiş olması çok önemlidir. Temel hak ve özgürlüklerle yakından ilgili olan bir kanunun bu şekilde kabulü iyi örnekler arasında sayılabilmektedir.¹³⁷ Coğrafi konumu nedeniyle Türkiye kitlesel akınlara maruz kalabilecek konumdadır. Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun çıkarılması kaçınılmaz olmuştur. Kanun, hukuk sistemine yeni kavramlar kazandırmıştır. Yabancılarla ilgili hukuksal alandaki çözümsüzlükler kanun çalışması ile giderilmeye çalışılmıştır. Türk yargı sistemi mülteci hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarla ilgilenmektedir. Türk yargısı, mülteci hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda hukuki normları uygulamaktadır.¹³⁸ Mülteciler ve yabancılar hukuk literatürüne yeni girmiş kavramlardır.

Kanun, mevzuat dağınıklığını ortadan kaldırmıştır. Yabancılarla ilgili hukuk karmaşası ve mevzuat karmaşıklığı ortadan kaldırılmıştır. Kanun çeşitli bölümlerden

¹³⁷ Halim Yılmaz, "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Değerlendirdi", <http://istanbul.mazlumder.org>, (22.04.2018)

¹³⁸ Nazım Taha Koçak, "Geri Gönderme Yasağının Türk Hukukundaki Pratiği", **Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar**, Ed. Çoşkun Taştan ve Ayşe Çolpan Kavuncu, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2017, s.142

oluşmaktadır. YUKK temel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar, yabancılar, uluslararası koruma ve yabancılar ve uluslararası korumaya ilişkin idari teşkilattır.¹³⁹

Kanun çalışması sırasında Türkiye’de yabancı sayısında artış yaşanmıştır. Gerek sığınmacı gerek de geçici korumadan yararlanan yabancıların sayısında gözle görülür artışlar yaşanmıştır. YUKK’un Genel Gerekçesinde, Türkiye’ye düzenli ve düzensiz olarak giren yabancıların yanı sıra sığınma talebinde bulunan yabancıların sayısında bir artış olduğu saptanmıştır.¹⁴⁰ Türkiye coğrafi konumu gereği kaynak, geçiş ve hedef ülke konumundadır. Bu konum gereği Türkiye’ye göçler artmaktadır. Olağanüstü göç artışı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun çıkartılmasını zorunlu kılmıştır. Son döneme kadar göç hareketleri açısından Türkiye, daha çok “geçiş ülkesi” konumundayken, yabancılar tarafından Türkiye’nin artan ekonomik gücü ve istikrarıyla giderek bir “hedef ülke” olarak görüldüğü ve bu bağlamda Türkiye’ye yönelik göçün artarak devam ettiği gözlemlenmiştir.¹⁴¹

2.3.6. Göç Politikasının Sosyal Boyutu

Göç olgusu sosyal ve dinamik bir olgudur. Bu olguyu yönetmek için güçlü yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göç politikasının ana unsurudur. Kanun insana değer veren göç politikası anlayışının bir ürünüdür. Göç alanı, ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği ve koordinasyon gerektiren, çok boyutlu, Türkiye’nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısını, kamu düzeni ve güvenliğini derinden etkileyen olaylar bütünüdür.¹⁴² Göç olgusu salt kanun ve yönetmelik gibi mevzuat içerikleriyle açıklanamamaktadır. Göç konusu yaşamın kendisi olmakla birlikte hayatlara dokunmayı gerektirmektedir.

Göç politikasında zengin içerikli kanun ve idari yapılanma eksikliği her zaman hissedilmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu bu alandaki eksikliği büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Kanun ile yabancılar alanındaki hukuki

¹³⁹ Esra Tekin, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na Göre Yabancıların Türkiye’de İkameti”, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Diyarbakır 2014, s.65

¹⁴⁰ Nuray Ekşi, **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı**, Beta Basım, İstanbul, 2012, s.31

¹⁴¹ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Genel Gerekçesi, <http://madde14.org>, (22.04.2018)

¹⁴² Esra Tekin, **a.g.e**, ss.66-67

boşluklar ortadan kaldırılmıştır. İlgili kanunda haklar belirtilmiş ve hakları kullanma süreleri belirlenmiştir.

YUKK ile insan ticareti mağdurları ve refakatsiz çocuklar gibi gruplar için özel düzenlemeler yapılmıştır.¹⁴³ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu insan ticareti mağdurları için ikamet izni getirmiştir. Kanunda özel ihtiyaç sahiplerine yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Özel ihtiyaç sahiplerinin korunması ve etkin iletişim ağlarının kurulması amaçlanmıştır.

Sığınma konusunda bir devlet politikası belirlenmesi veya mevcut sığınma politikasında değişiklikler yapılmasının gerekliliği, Ulusal Eylem Planı'nda ifade edilmiştir. Söz konusu politikanın belirleyicisini tespit bakımından mevcut kuruluş veya kurumlardan biri görevlendirilmemiş, bu konuda inisiyatifi elinde bulunduracak yeni bir birimin oluşturulması gerektiği hususuna değinilmiştir.¹⁴⁴

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda insani ikamet izni düzenlenmiştir. Kanunda sığınma evlerinin kurulması ve işletilmesi yetkisi Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne verilmiştir. İlgili kurumların bu denli üst düzey idari teşkilat tarafından yönetiliyor olması insana değer veren göç politikası anlayışının bir ürünüdür.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez iltica alanını düzenleyen bir yasal düzenleme olarak tarihe geçmiştir. İkincil koruma, tolere edilen yabancılar ve insani mülahazalara dayalı ikamet izinleri kavramları da ilk kez Türk iltica hukukunda yer almıştır.¹⁴⁵ Kanunda iltica ve insan ticareti mağdurları kavramlarının yer alması sosyal boyutun önemini göstermektedir.

2.3.7. Göç Politikasında Geçici Koruma Statüsünün Oluşturulması

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, ikamet izin türlerini özel ihtiyaç sahipleri lehine genişletmiştir. Kanun iç hukuk alanında önemli düzenlemeler getirmiştir. Bununla birlikte hukuk alanındaki boşlukları doldurarak idari yapıdaki önemli gelişmelerin öncüsü olmuştur.

¹⁴³ Esra Tekin, **a.g.e**, ss.67-68

¹⁴⁴ Emine Akçadağ, **Yasa Dışı Göç ve Türkiye**, Bilgesam Yayınları, Rapor No:42, İstanbul, 2012, s.40

¹⁴⁵ **a.g.e**, ss.43-44

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, geçici koruma statüsünü düzenlemiştir. Geçici koruma, Türkiye'ye kitlesel olarak gelen Suriyeli yabancıları kapsamaktadır. Kanunun bu kadar önemli bir konuyu düzenlemesi son derece manidardır. Geçici koruma statüsü, Suriyeli yabancıların kayıt altına alınması ve yabancılar konusuna hızlı ve etkili çözüm getirmesi açısından önem arz etmektedir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesine göre ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına gelen veya sınırlarını geçen yabancılara geçici koruma statüsünün verilebileceği kabul edilmiştir.¹⁴⁶

Yabancılar ve Uluslararası Kanunu, “2. maddede yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları şeklinde kaleme alınmıştır.”¹⁴⁷

YUKK hükümlerinde, AİHS, AİHM kararları ve AB düzenlemelerinin etkisini rahatça gözlemlenebilmektedir. Bununla birlikte dikkatli bir inceleme sonunda, bazı hükümlerin kendisinin, bazılarının ise içerdiği kavramlar nedeniyle, sağlanan güvencelerin etkisiz kalma ihtimalinin bulunduğunu da ifade etmek gerekmektedir.¹⁴⁸ Kanunların etkinliği uygulayıcıların verimliliği ile ölçülür. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun uygulayıcısı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür. Kanunun uygulayıcısı konumunda olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, oluşturduğu personel ve teşkilat yapısıyla geleceğe ışık tutmuştur.

Çalışmanın devam eden bölümünde ise göç politikasındaki uluslararası ve ulusal aktörler ele alınacaktır.

¹⁴⁶ Aytül Uzun, “Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2015, ss.112-113

¹⁴⁷ Rifat Erten, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:XIX, Sayı:1, 2015, s.10

¹⁴⁸ Cavidan Soykan, “The New Draft Law on Foreigners and International Protection in Turkey”, **Oxford Monitor of Forced Migration**, Volume:2, Issue:2, 2012, pp.44-45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GÖÇ POLİTİKASININ AKTÖRLERİ

Çalışmanın bu bölümünde göç politikasının uygulama aşamasında rol oynayan uluslararası aktörlere ve ulusal aktörlere yer verilmiştir.

3.1. Göç Politikasında Uluslararası Aktörler

Göç politikası, uluslararası aktörlerden bağımsız düşünülmemektedir. Uluslararası örgütlerin göç politikalarına belli seviyelerde katkıları bulunmaktadır. Devletlerarası politikaların oluşumunda ve iletişim seviyelerin yüksek tutulmasında önemli rolleri bulunmaktadır.

Devletlerin tek başlarına çözemediği sınır aşan küresel sorunlarda uluslararası kuruluşlar önemli işlevler görmektedir. Uluslararası örgütlerin çok devletli ve esnek yapısı, devletlerarası koordinasyonun sağlanmasından ortak bir kamuoyu oluşturarak güçlü bir toplumsal farkındalık yaratılmasına kadar önemli yararları bulunmaktadır.¹⁴⁹ Bilgi çağıyla birlikte devletler arasında mobilite artmıştır. Devletlerin politikalarında etkileşim ve işbirliği artmaktadır. Bu durum uluslararası örgütleri önemli konuma getirmiştir. Göç olgusu uluslararası boyutu olan karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin yerel, bölgesel ve uluslararası boyutları bulunmaktadır. Uluslararası örgütlerin göç alanında deneyimlediği tecrübeleri vardır. Göç alanında kurumsal yapılar oluşturarak devletlere bu konuda yardımcı olmaktadır.

Uluslararası işbirliği pek çok alanda karşılıklı bağımlılıkla hem zorunlu bir hale gelmiş hem de devlet açısından pek çok fayda sağlayan bir hal almıştır.¹⁵⁰ Bu bağlamda uluslararası örgütlerin ülkelerin göç politikaları oluşturma çabalarına yardımları olduğu düşünülmektedir. Bu yardım tecrübe paylaşımı, göç alanında mevzuat oluşturma çabası ve ofis gibi idari teşkilatlanmaya giderek o ülkedeki göç yönetimine müdahil olma şeklinde olabilmektedir.

Göç konusunda öne çıkan uluslararası örgütler; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü'dür.

¹⁴⁹ Ömer Faruk Çingir, **a.g.e.**, s.40

¹⁵⁰ Andrew Heywood, **Küresel Siyaset**, çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir, Adres Yayınları, Ankara, 2014, s.543

Bununla birlikte BM bünyesindeki diğer örgütlerde zaman zaman göçle ilgili bazı görevler üstlenmektedir.¹⁵¹

Göç politikalarının oluşmasını sağlayan uluslararası örgütlerin başında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği gelmektedir.

3.1.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Mültecilerin hareket alanlarında BMMYK sivil toplumun gelişimi, demokratik yönetim ve çatışmanın önlenmesi konularında öncü görevler üstlenmeye çalışmaktadır.¹⁵² Dünyada göç politikaların oluşumunda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin önemli görevleri bulunmaktadır. Mültecilerin ve özel ihtiyaç sahiplerinin üçüncü ülkelere yerleştirilmelerini sağlarlar. Yabancıların mülakatlari yapılarak ihtiyaç dereceleri belirlenmekte ve ülkelerin belirlediği kotalara göre yerleştirme işlemi tamamlanmaktadır. Bu yerleştirme işlemi Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğinin uzman personelleri tarafından yapılır.

“BMMYK, Türkiye’deki hukuki boşluk nedeniyle uzun süre mültecilik statüsü de vermesine rağmen; hukuki olarak mültecilik statüsü verme yetkisi yoktur. Mültecilik statüsünü ancak devletlerin yetkili kurumları verebilir. Türkiye’de de mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma ya da geçici koruma statüsünü ancak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verebilmektedir.”¹⁵³

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin alt paydaşları bulunmaktadır. Bu alt paydaşlar sayesinde BMMYK politika oluşturmada sahada daha etkin görevler üstlenmektedir. BMMYK örgütü göç idaresi personeline eğitimler düzenlemektedir. Eğitimler ortak politika oluşturmada ve uygulamada yeknesaklık sağlanması açısından önemlidir. BMMYK örgütünün yurdun çeşitli bölgelerinde göç konusuyla ilgilenen danışma büroları bulunmaktadır.

BMMYK çeşitli sivil toplum örgütlerinin kurulmasına, amaçlarının ve ilkelerinin düzenlenmesine yardımcı olmaktadır. Türkiye’de de Sığınmacılar ve

¹⁵¹ Canan Öykü Dönmez Kara, “Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye’nin Politikaları”, **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi**, 2015, s.301

¹⁵² Laura Barnett, “Global Governance and The Evolution of the International Refugee Regime”, **International Journal of Refugee Law**, Volume:14, Issue:2, 2002, p.251

¹⁵³ Ömer Faruk Çingir, **a.g.e.**, s.41

Göçmenlerle Dayanışma Derneği, BMMYK'nin öncülüğünde 1995 yılında oluşturulmuştur.¹⁵⁴ BMMYK, benimsediği politikalarda mülteci haklarını savunmakta ve mültecilerin haklarını iyileştirme konusunda çaba harcamaktadır. Ülkemizde 1960 yılından beri faaliyet göstermektedir. Temel görevi mültecilik statüsü kazanmış kişileri üçüncü ülkelere yerleştirmektir. Sığınma hakkı evrensel bir haktır. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği sığınma hakkıyla ilgili prosedürleri oluşturur ve konuyla ilgili işleyişi belirler.

Günümüzdeki mülteci rejimi uluslararası ilişkilerin temel aktörü olan devletlerin çıkarları ve toprak egemenliği ile mülteci hakları ve uluslararası sorumluluk arasına sıkışmış durumdadır. Devlet merkezli bakış açısı mültecilerin sahip oldukları temel insan hakları ilkelerinin ihlallerine neden olabilmektedir. BMMYK, sivil toplum örgütleri ve uluslararası örgütler işbirliğine giderek mültecileri merkeze alan bir politika oluşturmalıdır.¹⁵⁵ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği devlet kurumları ile sivil toplum örgütleri arasında mülteciler konusu hakkında bağ kurmaktadır.

Yabancılarla yapılan mülakatlar sonucunda kişiler İl Göç İdaresi Müdürlüklerine yönlendirilir. İl Müdürlüklerinde kişilerin kayıtları yapılır. Göç politikasının etkinliğini artırmak için BMMYK ile kurumlar arasında işbirliği üst seviyede tutulmalıdır.

“Sığınma talep eden kişiler “1951 tarihli sözleşmede ve diğer evrensel ve bölgesel İnsan Hakları Sözleşmelerinde, belirtilen nedenlerle koruma isteyen fakat yetkili bir makam tarafından mültecilik statüsüne uygunluğu henüz tespit edilmemiş kişiler” olarak tanımlanmaktadır.”¹⁵⁶

İrki, dini, tabiiyeti ve siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için ülkesine dönemeyen kişilere mülteci statüsü verilir. BMMYK uzman personeli ile birlikte yabancıların statülerini değerlendirir. Statü

¹⁵⁴ Suna Gülüfer İhlamur Öner ve Aslı Şirin Öner, **Küreselleşme Çağında Göç Kavramları, Tartışmalar**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s.586

¹⁵⁵ Ömer Faruk Çingir, **a.g.e.**, s.41

¹⁵⁶ Abdurrahman Yılmaz, “International Migration: Its Types, Causes And Effects”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume:9, Issue:2, 2014, p.1687

tanımlanması yapılanaya kadar yabancı koruma altına alındığı ülkede kalmaya devam etmektedir. Statü tanımlanmasından sonra yabancılar üçüncü ülkeye yerleştirilirler.

Kendi devletleri içerisinde güvenli yerlere sığındıkları zaman bu kişilerin mülteci hukukuna göre statüsü ülkesinde yerinden edilmiş kişiler (Internally Displaced Persons/People-IDP) olmaktadır. Ülkelerinden yerinden edilmiş kişiler Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin görev alanında olan kişilerdir ve asgari düzeyde uluslararası korumadan faydalanabilmektedirler.¹⁵⁷

Dünya coğrafyasında nüfus sürekli hareket halindedir. Dünyada göçmen nüfusu ve buna paralel olarak da sığınmacı nüfusu artmaktadır. Bu bağlamda BMMYK sığınma sorunlarının çözümü açısından önemli roller üstlenmektedir. Sığınmacıların statülerinin belirlenmesi, korunmaya başvurduğu ülkedeki fiziksel, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması, üçüncü ülkeye yerleştirme bununla birlikte o ülkeye uyumu konusunda yardımcı olunması gibi başlıca görevleri bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği bu önemli görevleri yerine getirerek dünya göç hareketinin yönetimini sağlamaktadır.

3.1.2. Uluslararası Göç Örgütü

Uluslararası alandaki aktörlerden biri de Uluslararası Göç Örgütü'dür. Merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde bulunan, hükümetler arası bir kuruluş olan Uluslararası Göç Örgütü (IOM), gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerden toplam 132 üye devletten oluşmaktadır. 5 Aralık 1951 yılında Intergovernmental Committee for European Migration (ICEM) adıyla II. Dünya Savaşı'ndan etkilenerek göç eden insanlara yardım etmek amacıyla kurulan örgüt daha sonra isim değiştirerek bugünkü konumuna gelmiştir.¹⁵⁸

Uluslararası Göç Örgütü; amacını, ulaşım imkânı olmayan mültecilerin ulaşım ihtiyaçlarını sağlamak, uluslararası göçle ilgili anlaşmaları dünya ölçeğinde düzenlemek, devletlerin rızası ile göçmenlerin göç ettikleri ülkeye uyumunu, iş bulmalarını ve temel ihtiyaçlarını sağlama, danışmanlık hizmetleri sunma, uluslararası örgütlerle işbirliği yaparak geri dönüş hizmetlerini sağlama olarak

¹⁵⁷ Olcay Ziya, "Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:99, 2012, s.237

¹⁵⁸ TarihNeDio, "Uluslararası Göç Örgütü Kuruldu", <https://tarihnedio.com>, (29.04.2018)

belirtmiştir.¹⁵⁹ Uluslararası Göç Örgütü, mültecilerin yabancı bir ülkede karşılaştığı çeşitli sorunlarla ilgilenmektedir. Örgüt, mültecilerin ülkede kalmalarından üçüncü ülkeye yerleştirilmelerine kadar olan süreci yönetmektedir. Uluslararası Göç Örgütü faaliyette bulunduğu ülkelerin iç mevzuatına saygı göstermektedir. Ülkelerin mevzuatlarına aykırı iş yapmayacağını taahhüt etmektedir. Uygulamalarda da bu işbirliği ve uyum devam etmektedir.

Uluslararası Göç Örgütünün BM bünyesinde yer almaması uluslararası toplum içerisindeki otoritesini zayıflatmaktadır. Bu noktada örgütün yasal bir statü kazanması için BM bünyesine alınması örgütle ilgili tartışılan konuların başındadır.¹⁶⁰ Uluslararası Göç Örgütünün otoritesi tartışılmasına rağmen göç olgusu konusunda yaptığı iş ve işlemler nedeniyle önemli görevleri bulunmaktadır. Türkiye'nin üye olduğu bu örgütün mülteciler konusunda başarılı uygulamaları vardır. Suriyeli yabancıların ülkelere geri dönüşlerini kolaylaştıran projeler üretmektedir. Yabancıların idari gözetim altında tutuldukları İl Göç İdaresi Müdürlüklerine bağlı Geri Gönderme Merkezlerinin yapım aşamalarını fonlayarak desteklemektedir.

Türkiye Uluslararası Göç Örgütü'ne 2004 yılında katılmıştır. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye'de mültecilerin üçüncü güvenli ülkelere yerleştirilmesi, gönüllü geri dönüş ve işgücü göçü gibi konularda çeşitli programlar izlemektedir. 1991 yılında başlatılan, Irak ve İranlı mültecileri Batı ülkelere yerleştirmeyi amaçlayan program, 42 binden fazla mülteciyi güvenli üçüncü ülkelere yerleştirmiştir.¹⁶¹ Uluslararası Göç Örgütü, göç politikası alanında devletlerle koordineli çalışma yürütmektedir.

Uluslararası Göç Örgütü, göç alanında Türkiye ile işbirliği halindedir. Uluslararası Göç Örgütü, göçle ilgili projeleri fonlayarak yürütülmesini sağlamaktadır. Uluslararası Göç Örgütü aynı zamanda insan ticaretini önlemeye,

¹⁵⁹ Ömer Faruk Çingir, **a.g.e.**, s.42

¹⁶⁰ Canan Öykü Dönmez Kara, **a.g.e.**, s.307

¹⁶¹ Ömer Faruk Çingir, **a.g.e.**, s.42

gönüllü geri dönüş işlemlerine ve sınır yönetimine yönelik çeşitli projelerde Türkiye ile işbirliğini üst düzeyde tutmaktadır.¹⁶²

Uluslararası Göç Örgütü, Türkiye’de yasal çerçevede faaliyet gösteren uluslararası bir kuruluştur. İlgili kuruluş mülteciler konusunda Türkiye’de belli projeleri uygulayarak kurumlarla işbirliği yoluna gitmiştir. Sınır güvenliğinin artırılması ve yasa dışı geçişlerin engellenerek kontrol altına alınması gibi projeleri desteklemektedir.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2005 yılında Türk makamlarıyla işbirliği içerisinde bir insan ticaretiyle mücadele programı başlatmıştır. Program kapsamında, insan tacirlerine maruz kalma riski altında oldukları düşünülen kadın turistleri, ücretsiz bir acil yardım hattı da dahil olmak üzere, insan ticaretiyle ilgili bilgilendirmek gibi bir dizi projede yer almaktadır.¹⁶³

Türkiye Uluslararası Göç Örgütü’ne faaliyet alanını genişletmek ve etkinliğini artırmak amacıyla dokunulmazlıklarına ilişkin hukuki bir statü vermiştir. Bu hukuki statünün ardından örgüt Ankara ve İstanbul gibi büyükşehirlerde ofis açarak faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. Uluslararası Göç Örgütü, göçmenlerin Avrupa ülkelerine veya üçüncü bir ülkeye yerleştirilmelerine yardımcı olmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü, özel ihtiyaç sahiplerinin tespiti ve göçmen mağdurlarının sorunlarının çözümü bağlamında etkin görevler üstlenmektedir. Bu görevleri yerine getirirken sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları ile işbirliği yoluna gitmektedir. Uluslararası bir örgüt olması dolayısıyla işbirliğini daha kolay yapabilmektedir. Birleşmiş Milletler’in resmi organı olmamasına rağmen uluslararası bağlantıları geniş ve güçlüdür. Bu bağlantılarını kullanarak uluslararası tanınırlığını üst seviyeye çıkartarak üst düzey işbirliği oluşturabilmektedir. Uluslararası Göç Örgütü, göç politikasının yönetimini kolaylaştırma yolunda adımlar atmaktadır.

Birçok dünya devletinin üye olduğu Uluslararası Göç Örgütü, göçmenlerin kendi ülkelerine dönmelerine yardımcı olmakla birlikte yabancıların menşe ülkeleri dışında göç ettikleri ülkelerdeki karşılaştığı sorunlarla da ilgilenmektedir.

¹⁶² Ahmet İçduygu ve Damla B. Aksel, **Türkiye’de Düzensiz Göç**, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Yayınları, Ankara, Eylül 2012, s.58

¹⁶³ a.g.e, s.57

Suriyelilerin gönüllü geri dönüş işlemleri İl Göç İdaresi Müdürlükleri ile işbirliği halinde yürütülmektedir. Uluslararası Göç Örgütü kitlesel göç akınlarında göçmenlere yardım edilmesi, göçmen sağlığı, aile birliğinin desteklenmesi ve yasal göç olanaklarının güçlendirilmesi gibi alanlarda faaliyet gösteren uluslararası bir örgüttür.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) göçü, uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği hareketler olarak göstermektedir.¹⁶⁴ Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Göç olgusunda hareketlilik ve yer değiştirme olayı bulunmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü bu hareketliliği tespit ederek çözüm önerileri üretmektedir.

Göç yönetişiminin en hızlı gelişen yönünün resmi olmayan ağlar olduğu belirtilmiş ve bölgesel işbirliğine ağırlık verilerek, farklı bölgelerde göç ağları geliştirilmiştir. Bölgesel dayanışma süreçlerinin yanı sıra Küresel Göç ve Kalkınma Forumları oluşturulmakta; BM ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi uluslararası kuruluşlar da göç yönetişimine katkı da bulunmaktadır.¹⁶⁵ Uluslararası Göç Örgütü, göç yönetimi süreçlerinde önemli görevler üstlenmektedir. Göç ve kalkınma arasında bağ oluşturarak göç olgusunun ülkelerin büyümesindeki sürükleyici rolüne dikkat çekmektedir.

Mültecilerin korunması ile ilgili faaliyetler BM bünyesindeki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından yapılmaktadır. Benzer şekilde işgücü göçüyle ilgili faaliyetler yine BM bünyesinde ILO tarafından üstlenilmiştir. BM sistemi dışındaki resmi göç yönetişimi ise Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yerine getirilmektedir.¹⁶⁶ Uluslararası Göç Örgütü, göç yönetişimi alanında projeler üretmesinin yanında göçmen sağlığı konularıyla da ilgilenmektedir. İlgili kuruluş göç politikalarının geliştirilmesi ve göçmen sağlığının iyileştirilmesi konularında ülkelerle işbirliği yoluna gitmektedir.

¹⁶⁴ Murat Erol ve Oya G. Ersever, “Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale”, **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, Cilt:24, Sayı:1, 2014, s.49

¹⁶⁵ Mustafa Kara ve Canan Öykü Dönmez Kara, “Türkiye’de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt:10, Sayı:2, Kış 2015, s.5

¹⁶⁶ a.g.m, s.5

“Dünya nüfusunun hızla hareket etmesinin, göçmenlerin sağlıklarını olumsuz etkileyerek temel toplum sağlığı sorunlarından birisi haline getirdiği ifade edilmektedir. Bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Bankası ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) için de göçmenlerin sağlığının korunması ve geliştirilmesi öncelikli konular arasında yer almaktadır.”¹⁶⁷

Türkiye’de göçmen sağlığı merkezlerinin oluşturulması Uluslararası Göç Örgütü’nün katkılarıyla olmuştur. Göçmen sağlığı merkezleri Türkiye’de Suriyeli yabancıların yoğun olarak yaşamakta olduğu şehirlerde oluşturulmuştur. Göçmen sağlığı merkezlerinin yapım aşamasının fonlanması ve merkezlerdeki çalışanların maaşlarının ödenmesi Uluslararası Göç Örgütü tarafından üstlenilmektedir. Bu projeye yabancılara ücretsiz ve kaliteli sağlık hizmetleri verilmesi planlanmaktadır. Göçmen sağlığı merkezlerinin yapılmasıyla birlikte hastanelerimizdeki yoğunluk azalmıştır. Uluslararası Göç Örgütü, Türkiye’nin sınırları dışında ve içinde göç sağlığı üzerine projeler geliştirerek veya var olan projeleri destekleyerek uluslararası saygınlığını artırmaya devam etmektedir. Uluslararası Göç Örgütü, göç alanındaki uluslararası projeleri ülkelerle kurduğu sağlıklı iletişim ve işbirliği sayesinde hiçbir bürokratik engelle takılmadan kolayca sonuçlandırabilmektedir.

3.1.3. Uluslararası Çalışma Örgütü

Göç alanında Uluslararası Göç Örgütü’nün önemli görevlerinin yanında göç politikaları alanında çalışma yapan bir diğer uluslararası örgüt ise Uluslararası Çalışma Örgütü’dür. Uluslararası Çalışma Örgütü tarihi geçmişi ile birlikte geleceğe ışık tutmaktadır. Örgütün tarihi kökleri eskilere dayanmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 1919 yılında kurulan, ancak fikirselle kökenleri 19.yüzyılın ikinci yarısına kadar uzanan oldukça köklü bir yapıya sahiptir.¹⁶⁸

Uluslararası Çalışma Örgütü, göçmenlerle ilgili olarak özellikle kaçak işçilerle ilgili çalışmalar yapmaktadır. Özellikle Türkiye’de kayıt dışı şekilde çalışan

¹⁶⁷ Sevcan Topçu, “Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir, 2006, s.16

¹⁶⁸ Hüseyin Sevgi, “Uluslararası Çalışma Örgütü’nün Felsefi Zemini ve Yapısı, Örgütün Küresel Kapitalist Sistemdeki Pozisyonu ve Politikaları”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Bursa, 2014, s.38

yabancılara dönük çalışmalarda sosyal etkileşimin önemi vurgulanmıştır. Böylece yasa dışı şekilde Türkiye’de çalışan göçmenlerin sorunlarını azaltacak faaliyetlerde bulunmayı amaçlamaktadır.¹⁶⁹ Uluslararası Çalışma Örgütü yabancı işçilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi konusunda çalışmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Uluslararası Çalışma Örgütü işbirliği içerisinde. İşbirliğinin amacı Türkiye’de yasadışı çalışan yabancı işçilerin sayısını azaltmak ve yabancı işçilerden dolayı oluşan haksız rekabetin önüne geçmektir.

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün temel amacı kadın ve erkek için özgürlüğün, eşitliğin, güvenliğin ve insan onuruna yakışan koşulların sağlandığı bir ortamda saygın ve üretken iş edinme olanakları oluşturmaktır.¹⁷⁰ Uluslararası Çalışma Örgütü, kadın ve erkek işçilerin insan onuruna yakışır şekilde çalışma şartlarının oluşturulması, kaçak çalışan işçilerin durumunu yasal hale getirmek amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Örgüt bu çalışmalarını ülkelerdeki paydaşları ile birlikte paylaşarak oluşturmaktadır.

Uluslararası örgütler hakkında araştırma yaparken kuruluşundaki dönemin özellikleri, siyasi alt yapı ve ekonomik analizler söz konusu örgütü tanımak açısından bizlere ipuçları vermektedir. Bu bağlamda Uluslararası Çalışma Örgütü kapitalist sistemin ekonomi üzerinde etkili olduğu dönemde kurulmuştur. Örgütün yabancı işçilerin haklarının temsili konumunda önemli görevleri bulunmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) kuruluşu, amaçları ve işleyişi ele alınırken dönemin siyasi ve ekonomik konjonktürünü kapitalist sistem ekseninde incelemek, ILO’nun varoluş nedenlerini anlamlandırmada ve açıklamada yol gösterici nitelik taşımaktadır.¹⁷¹

Uluslararası Çalışma Örgütü, çalışma şartlarının iyileştirilmesi amacıyla mücadele etmektedir. Yabancı işçilerin çalışmayla ilgili sorunlarına çözüm önerileri sunmaktadır. Hak temelli çalışma şartları oluşturmaya çalışan Uluslararası Çalışma Örgütü yabancı işçilerin haklarının temsilcisi konumundadır.

¹⁶⁹ Ömer Faruk Çingir, **a.g.e**, ss.42-43

¹⁷⁰ Fatma Laçiner, “Uluslararası Çalışma Örgütü Normları ve Türk Hukuku Kapsamında Ev Hizmetlerinde Çalışan İşçilerin Sorunları”, **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Çanakkale, 2015, s.77

¹⁷¹ Hüseyin Sevgi, **a.g.e**, s.1

Birçok insanın sefalet içinde yaşamasına yol açacak kötülükteki çalışma şartları, yarattığı rahatsızlıkla uluslararası barışı tehlikeye düşürmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından belirlenen çalışma şartların kendi ülkesinde uygulayan ülkeler, bir yandan çalışanların çalışma ve hayat şartlarının iyileştirilmesine, diğer yandan uluslararası barışa katkı sağlamaktadır.¹⁷² Uluslararası Çalışma Örgütü, sosyal adaleti sağlamaya çalışan bir örgüttür. Örgüt, sosyal adaleti sağlayarak yabancı işçilerin çalışma şartlarını belirlemektedir. Çalışma şartlarını belirlerken aynı zamanda işçilerin çalışma şartlarını da iyileştirmeye çalışmaktadır. Özellikle çocuk ve kadın işçilerin çalışma şartlarını düzenleyerek iyileştirmeye çalışmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü, yabancı işçilerin sendikal faaliyetlerine destek vererek bu alandaki bilinci artırmayı hedeflemektedir. Kadın ve çocuk işçilerin hakları konusunda bilgilendirmeler yaparak hak kayıplarının önüne geçmeye çalışmaktadır. Yabancı işçilerin haklarının yerine getirilmesi açısından yaptırım gücünü kullanarak kayıt dışı işçi çalıştırmayı engellemek için büyük uğraş vermektedir.

1980 sonrası dönemde hızla artan küreselleşme süreci ile birlikte çalışma yaşamına ilişkin standartların uygulanmasında ihlaller yaşanırken temel hak ve özgürlükler kısıtlanırken sosyal adaletin ve uluslararası alanda çalışma standartlarının iyileştirilmesi için çalışan örgütlerden biri olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), çalışma standartlarını belirlemeye ve uygulamaları denetlemeye çalışmıştır.¹⁷³

1994 yayımlanan Philadelphia Bildirgesi'nde, tüm ulusal ve uluslararası politika ve önlemlerin ve özellikle ekonomik ve mali nitelikte olanların, bunun gerçekleşebileceği koşullara ulaşmak üzere değerlendirilmesi gerektiği, bu politika ve önlemlerin inceleme ve değerlendirme sorumluluğunun Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) ait olduğu açıklanmıştır.¹⁷⁴ Uluslararası Çalışma Örgütü, tarihsel arka planı çerçevesinde işçiler ile siyasi oluşumlar arasında bağlantıyı kurmaya

¹⁷² Esra Ayın, "Uluslararası Çalışma Örgütü'nce Kabul Edilen 158 Sayılı Sözleşme ve Türk İş Hukuku'na Yansımaları", **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sivas, Mart 2009, s.26

¹⁷³ **a.g.e.**, s.137

¹⁷⁴ Arzu Kuban, "Uluslararası Çalışma Örgütünün Denetim Mekanizması ve Türkiye", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 1993, s.9

çalışmaktadır. Bu gruplar arasındaki işbirliği üst seviyede tutularak sosyal adalet anlayışı vurgulanmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün evrenselliği amaçlayan yaklaşımı ile tüm dünya ülkeleri için sosyal alanda ortak bir değerler sistemi oluşturulmasına çalışmaktadır. Örgütün üçlü yapısı, faaliyet, politika ve yaklaşımları özgün boyutlar katmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çalışmaları sosyal hakların tarihsel sürecinin gelecekteki süreçte yol gösterici olmaktadır.¹⁷⁵ Uluslararası Çalışma Örgütü'nün amaçlarından biri de üye devletlerin yabancı işçilerle yaptıkları sözleşmeler ve tavsiye kararlarının uygulanma biçimlerini denetlemektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü, dünyada göç olgusunun artmasıyla birlikte işgücü ile ilgili düzenlemeler yapmıştır. Göç hareketliliğinin artması ile birlikte kayıt dışı işgücü oranında artış yaşanmıştır. Çalışma izinlerinin yeniden düzenlenmesinin kayıt dışı işgücünü azaltacağı düşünülmektedir.

Küreselleşme ile birlikte dış göç hareketlerinin artması göçmen işçiler açısından hiç de olumlu sonuçlar doğurmamıştır. Göç edilen ülkede yabancı işçilerin yoğun bir biçimde istihdam edildiği emek yoğun sektörlerde üretimin, ucuz iş gücünün bulunduğu ülkelere kaydırılması göçmen işçiler için önemli ölçüde işgücü piyasasından dışlanmalarının gerekçesidir.¹⁷⁶ Uluslararası Çalışma Örgütü, emeğin sömürüldüğü iş piyasası koşullarında yabancı işçilerin haklarını savunan ve yabancı işçilerin çalışma şartlarını düzenleyen irade konumundadır.

Türkiye'de çalışma izinleri hakkında düzenlemeler yapılmıştır. 2003 yılında Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun çıkarılmıştır. İlgili kanun Uluslararası Çalışma Örgütü'nün anlayışına uygun olarak çıkarılmıştır. Kanun, Türkiye'deki yabancı işgücünü yasal hale getirmeyi amaç edinmiştir. Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik hükümlerine geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmamaktadır. Bununla birlikte geçici koruma sağlanan yabancılar, geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni için başvuru yapabileceklerdir.¹⁷⁷ Çalışma izinlerini düzenleyen yönetmelik geçici koruma kapsamındaki Suriyeli yabancıları kapsamaktadır. İlgili

¹⁷⁵ Arzu Kuban, **a.g.e**, s.182

¹⁷⁶ Sami Güven, **Sosyal Politikanın Temelleri**, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2013, s.221

¹⁷⁷ Müslim Demir, "Türkiye'de Yabancıların Sosyal Güvenliği", **Sosyal Güvenlik Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, Mart 2016, s.82

yönetmelik çalışma izinleri hakkında standartlar belirlemiştir. Çalışma izinleri hakkındaki yönetmelik düzenlemesinin geç kalınmasına rağmen önemli bir boşluğu doldurduğu söylenebilir. Yönetmelik ile %10 kotası getirilmiştir. İşyerindeki yabancı işçilerin sayısı, çalışan türk işçilerin sayısının %10'unu geçemeyecektir. Bir diğer önemli husus da geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenememesidir. Yönetmelik Türkiye'de yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli yabancılara kapsamaktadır.

Uluslararası göçün önemli bir nedeni emek piyasası koşullarıdır. Herhangi bir ülkedeki işçi haklarının daha iyi olması işçiler açısından o ülkeyi daha cazip hale getirmektedir. Yabancı işçiler için Batı Avrupa ülkelerinde emek piyasasının avantajları söz konusudur ve gelişmiş sosyal haklar daha fazladır. Türkiye'deki emek piyasası koşulları ve sosyal haklar Batı Avrupa kadar gelişmiş olmasa bile coğrafi konumundan dolayı yabancı işçiler tarafından tercih edilen bir ülke konumundadır.¹⁷⁸

Türkiye'ye yabancı göçünün artmasıyla birlikte yabancılar tarafından ülkedeki iş olanakları araştırılmaya başlanmıştır. Türkiye'deki çoğu sermaye sahipleri tarafından yabancılar ucuz işgücü olarak görülmüştür. Bu durum çalışma izinleriyle ilgili düzenlemeleri kaçınılmaz kılmıştır. Türkiye'de çalışma izinleriyle ilgili hem kanun bazında hem de kanunun uygulanmasını gösteren yönetmelik niteliğinde düzenlemeler yapılmıştır.

3.2. Göç Politikasında Ulusal Aktörler

Türkiye'de göç politikasında ulusal aktörler olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Genel Müdürlüğün seksen bir ilin tamamında teşkilatlanmasını tamamladığı İl Göç İdaresi Müdürlükleri yer almaktadır.

3.2.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile göç alanına ilişkin politika ve stratejilerin uygulanması, konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında

¹⁷⁸ Müslim Demir, **a.g.m**, s.79

koordinasyonun sağlanması, yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi amacıyla İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur.¹⁷⁹

İnsan hakları temelli göç ve iltica alanında stratejilerin belirlendiği kurum olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Yabancılar ve Uluslararası Kanunu'nun uygulayıcısı konumundadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması Türkiye'deki göç politikasının sivilleşmesinin en önemli adımıdır. Genel Müdürlük kurulmadan önce yabancılarla ilgili iş ve işlemler Yabancılar Şube Müdürlükleri tarafından yürütülmekteydi.

Yeni bir kamu kurumu olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün mevcut mülteci potansiyelini yönetme anlamında sürece pozitif katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kurumun henüz çok yeni olmasının yanında, insan kaynakları ve diğer sistemlerinin halen geliştirme aşamasında olduğu da söylenmek zorundadır.¹⁸⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, uzman kadrosu ile birlikte göç politikasının ana uygulayıcısı konumundadır. Genel Müdürlüğün yeni kurulması ve personelinin genç olması kurumsallaşma açısından belirli seviyeye gelmesi gerektiğini göstermektedir. İnsan kaynağının genç ve dinamik olması avantaja çevrilebilecek konular arasındadır.

3.2.1.1. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Amacı ve Görevleri

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun'un amacı, 1 inci maddesinde yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları ve İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir, şeklinde açıklanmaktadır.¹⁸¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, yabancıların Türkiye'ye

¹⁷⁹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **Türkiye ve Göç Yönetimi**, Türkiye Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 4, Ankara, Aralık 2013, s.31

¹⁸⁰ Arif Akgül, Alican Kaptı ve Oğuzhan Ömer Demir, "Migration and Public Policies: An Analysis of Syrian Crisis", **The GLOBAL A Journal of Policy and Strategy**, Volume:1, Issue:2, 2015, p.16

¹⁸¹ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **2016 Türkiye Göç Raporu**, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:40, Nisan 2017, s.25

girişlerinden itibaren başlayan ve Türkiye’den çıkışlarına kadar süren süreçleri yönetmektedir. Türkiye’nin dış dünyada temsili açısından Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne çok önemli görevler düşmektedir. Türkiye’ye gelen yabancılar, kendileri hakkında yapılan iş ve işlemleri ülkelerine anlatmaktadırlar. Bu bağlamda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göç politikasını dış dünyaya yansıtan yegane kurumdur.

11 Nisan 2013 tarihinde yayınlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun yürürlüğe girmeden önce yabancılarla ilgili iş ve işlemleri yürütmekte olan Emniyet Genel Müdürlüğü kaynaklarındaki verilerden de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kuruluş aşamasındaki süreçte yararlanmıştı. Kanun kapsamında, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ilgili iş ve işlemler 11 Nisan 2014 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından devralınmıştır.¹⁸²

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Türkiye’nin bütün illerinde teşkilatlanmasını tamamlayarak 18 Mayıs 2015 tarihi itibari ile taşrada faaliyetlerine başlamıştır. Bu süreçte alt yapı, teknik ve personel eksiklikleri tamamlanmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü veri sistemi olarak GöçNet bilgi sistemini kullanmaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlükleri, iş ve işlemleri İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Yabancılar Şube Müdürlüklerinden devralarak faaliyetlerine resmen başlamışlardır. İl Müdürlükleri de kapalı bir ağ olan GöçNet bilgi sistemini kullanmaktadırlar. Yabancıların bilgileri bu sistemde muhafaza edilmektedir.

Genel Müdürlüğün kurulmasındaki amaç; bu alandaki çalışmaların uzmanlık sahibi, yenilenmeye ve uluslararası işbirliğine açık, güncel bilgileri ve gelişmeleri yakından takip eden; kısacası süreçlerin dinamik yapısına ayak uydurabilen mekanizmalar tarafından yönetilebilmesini gerçekleştirmektir.¹⁸³ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü etkili göç sistemlerini oluşturmak kaydıyla Türkiye’nin dış dünyaya karşı reklam yüzü olmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün amaçlarından biri de insana değer veren bir göç politikası anlayışı oluşturmaktır. Bu politikayı oluşturma

¹⁸² Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e**, s.25

¹⁸³ İ. Ethem Taş, Hatike Koçar ve Yeter Çiçek, “Mülteci Sorununun Çözümüne İlişkin Yeni Bir Yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:22, Göç Özel Sayısı, 2017, s.1370

aşamasında uzman ve yeniliğe açık personeli sayesinde ilerleme kaydetmiştir. Kurum personellerinin genç ve dinamik olması aynı zamanda yeni kamu yönetimi anlayışını benimsemiş kişilerden oluşması ülkemiz için en büyük avantajlardandır.

Göç hareketleri içinde, Türkiye'nin ev sahibi ülke konumu ve "açık kapı politikası" da dikkate alınarak ve göç alanını daha iyi yönetmek amacıyla köklü değişiklikler öngören, şeffaf ve katılımcı hukuki reform çalışmaları yürütülmüştür halen de yürütülmektedir. Göçün kaçınılmazlığını göz önünde bulunduran çalışmalarda, hassas gruplar başta olmak üzere, tüm göçmenlere karşı insana değer veren göç politikası yaklaşımı benimsenmeye çalışılmıştır.¹⁸⁴

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda Göç İdaresi Genel Müdürlüğün görevleri şu şekilde sayılmıştır: "Göç alanına ilişkin, mevzuatın ve idari kapasitenin geliştirilmesi, politika ve stratejilerin belirlenmesi konularında çalışmalar yürütmek ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek, Göç Politikaları Kurulu'nun sekretarya hizmetlerini yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek, göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek."¹⁸⁵

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü; düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası koruma ile ilgili politikaları oluşturmaktadır. Genel Müdürlük, göç politikasıyla ilgili projeleri oluşturur ve göç politikasının uyum yönünü vurgular. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla düzenlemeler yapmaktadır. Genel Müdürlüğün amaçlarından biri de göç alanında yapılan projeleri onaylamak ve projelerin yerinden denetimini yaparak verimliliğini artırmaktadır.

Özellikle yakın tarihte gözlemlenen sığınmacı ve mülteci olaylarının yoğun olarak yaşanması ve görünen o ki sürekliliğinin de devam edeceği endişesi göç yönetimine yönelik politikaların dünya ülkelerine örnek olacak şekilde revize edilmesi sonucunu doğurmuştur¹⁸⁶ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Suriye ülkesinden kitlesel akınlarla Türkiye'ye gelen geçici koruma altındaki yabancıların kayıt altına

¹⁸⁴ İ. Ethem Taş, Hatike Koçar ve Yeter Çiçek, **a.g.m.**, ss.1376-1377

¹⁸⁵ **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu**, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:7, 2014, ss.47-48

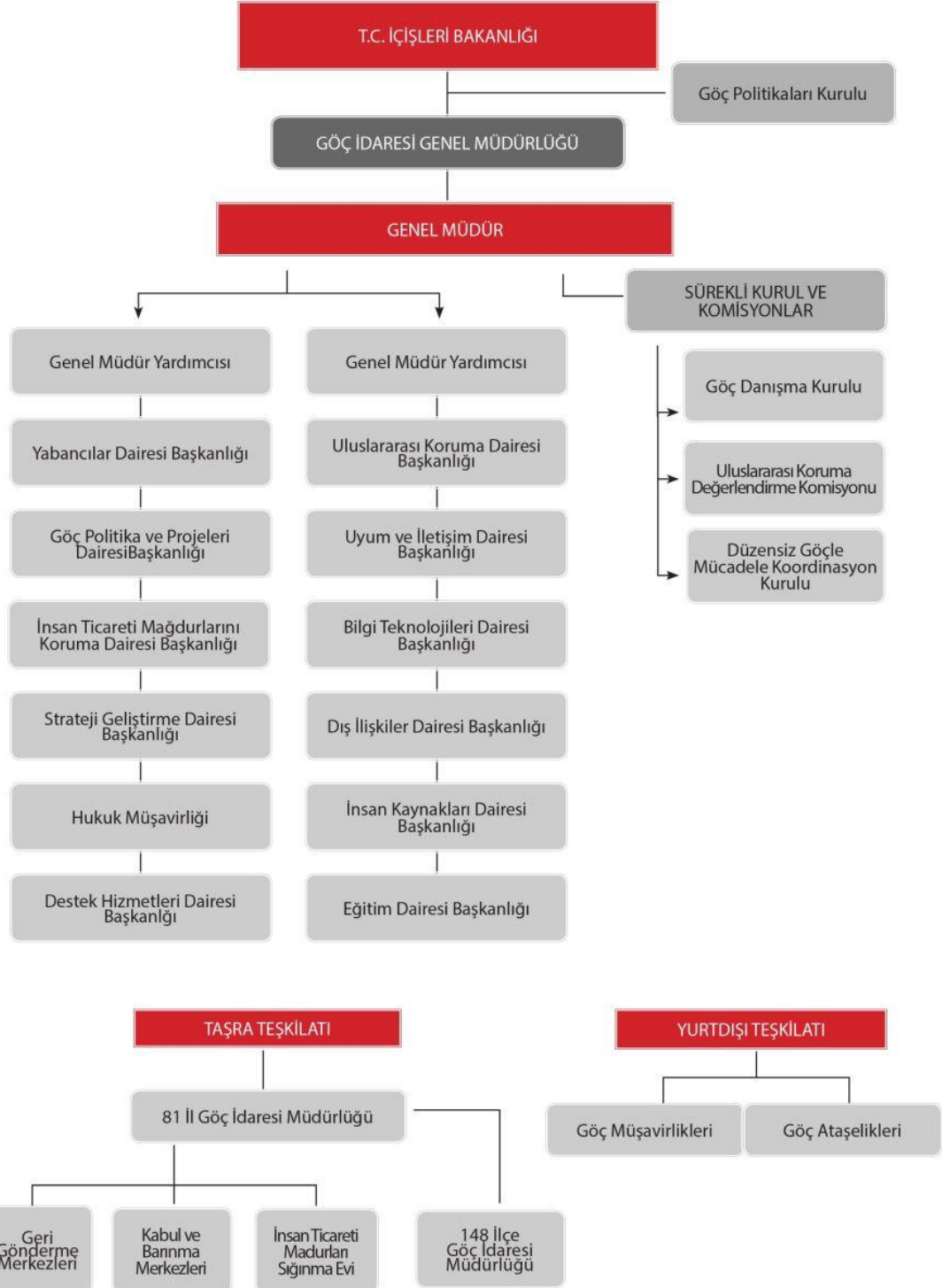
¹⁸⁶ İ. Ethem Taş, Hatike Koçar ve Yeter Çiçek, **a.g.m.**, ss.1379-1380

alınmasını sağlamış ve Türkiye’de etkin bir göç yönetim politikası oluşturmaya çalışmıştır. Genel Müdürlüğün kurulmasıyla birlikte Türkiye Birleşmiş Milletler başta olmak üzere birçok uluslararası kuruluştan olumlu tepkiler almıştır. Göç stratejileri ve düzenlemeleri Genel Müdürlük tarafından oluşturulmakta ve sahadaki uygulayıcılarından olan İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından uygulanmaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün teşkilat yapısı bir sonraki sayfada yer alan tablo 1’de görüldüğü gibi merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatlarından oluşmaktadır. Genel Müdürlük, merkez teşkilatında on iki tane daire başkanlığı ile hizmet vermektedir. Taşra teşkilatlanmasını seksen bir ilde İl Göç İdaresi Müdürlüklerini kurarak tamamlamıştır. Yurtdışı teşkilatlanmasını oluşturan Göç Ataşelikleri ve Göç Müşavirliklerinin kurulması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

3.2.1.2. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı

Tablo 1: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Teşkilat Şeması

(Kaynak: www.goc.gov.tr, (05.05.2018)¹⁸⁷)

¹⁸⁷ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Genel Müdürlüğün Teşkilat Yapısı, www.goc.gov.tr, (05.05.2018)

Düzenli ve düzensiz göçle ilgili iş ve işlemlerden sorumlu Yabancılar Dairesi Başkanlığı, Uluslararası koruma ve geçici korumaya ilişkin iş ve işlemlerden sorumlu Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı, İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemlerden sorumlu İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı yer almaktadır.¹⁸⁸

Yabancılar Dairesi Başkanlığı ikamet tezkeresi ile ilgili düzenlemeleri yapmaktadır. Türkiye'ye pasaportlu ve vize olarak gelen ve düzenli göçü oluşturan yabancılarla ilgili düzenlemeler yapmaktadır. Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı, Türkiye'de uluslararası koruma altında bulunan yabancıların dosyalarını karara bağlamaktadır. İnsan Ticareti Mağdurları Dairesi Başkanlığı sığınma evleriyle ilgili düzenlemeler yapmakta olup sığınma evlerinin işleyişini belirlemektedir.

Göç alanında politika ve stratejiler belirlenmesine yönelik çalışmalar, ilgili iş ve işlemlerden sorumlu Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı, Yabancıların toplumla olan uyumlarına ilişkin iş ve işlemlerden sorumlu Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı oluşturulmuştur.¹⁸⁹

Göçle ilgili politikaları, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı takip etmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün tanınırlığı ile ilgili çalışmaları Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı yürütmektedir. Gerek Genel Müdürlüğün gerekse İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin tanınırlığını artırmak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu hissedilmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kuruluş aşamasındaki sorunlarla ilgilenmekten iletişim konusuna fazla vakit ayıramamıştır. Bugünden itibaren Genel Müdürlüğün tanıtımı, yabancıların çeşitli basın yayın araçlarıyla bilgilendirilmesi, iletişim ve uyum konularına gereken önemin verileceği düşünülmektedir.

Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili devletler ve uluslararası kuruluşlarla iletişim, işbirliği, koordinasyon gibi konulardaki iş ve işlemlerden sorumlu Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Strateji geliştirme ve mali hizmetlere ilişkin iş ve işlemlerden sorumlu Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Hukuk hizmetlerinin

¹⁸⁸ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e**, s.34

¹⁸⁹ **a.g.e**, s.34

yürütülmesine ilişkin iş ve işlemlerden Hukuk Müşavirliği sorumludur.¹⁹⁰ Uluslararası kuruluşlarla koordinasyonun sağlanması ve ülkelerle düzensiz göçün önlenmesine dair anlaşma zemininin aranmasını Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı sağlamaktadır. Strateji Dairesi Başkanlığı bütçenin hazırlanmasından sorumludur. Genel Müdürlüğün bütçesi her geçen yıl artmaktadır. Hukuk hizmetlerinin yürütülmesinden Hukuk Müşavirliği sorumludur. Şekil şartlarından dolayı kaybedilen dava sayıları Hukuk Müşavirliğinin hassas çalışmaları sayesinde ortadan kaldırılmıştır.

Genel Müdürlüğün görev alanındaki konulara ilişkin bilgi sistemlerinin kurulması, işletilmesi, işlettirilmesi ve Kanun kapsamındaki ilgili iş ve işlemlerden sorumlu Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı, Genel Müdürlüğün insan gücü politikası ve planlaması ile insan kaynakları sisteminin geliştirilmesine ilişkin iş ve işlemlerle İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı ilgilenmektedir.¹⁹¹ GöçNet bilgi sistemini Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı kurmuştur. Bu sistem geliştirilmeye devam etmektedir. Genel Müdürlüğün personel yönetimi ile İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı ilgilenmektedir.

Genel Müdürlüğün taşınır ve taşınmazları, genel evrak ve arşiv faaliyetleri, bilgi edinme başvurularına ilişkin iş ve işlemlerden sorumlu Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili eğitim faaliyetlerine ilişkin iş ve işlemlerden sorumlu olan Eğitim Dairesi Başkanlığı yürütmektedir.¹⁹²

Yeni evrak ve arşiv yönetiminin oluşturulmasından Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı sorumludur. Ayrıca insan ticareti mağdurlarının yaşadığı sığınma evlerinin yapım işleriyle ilgilenir. Genel Müdürlük personeline çağın gerektirdiği şekilde eğitim faaliyetlerinin yaptırılmasından Eğitim Dairesi Başkanlığı sorumludur.

Daire başkanlıkları Genel Müdürlüğün göç politikasını uygulamasında yardımcı olan hizmet birimleridir. Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığına atamaların mülki idare amirliği sınıfından yapılacağı

¹⁹⁰ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e**, s.34

¹⁹¹ **a.g.e**, s.34

¹⁹² **a.g.e**, s.34

belirtilmiştir. Daire başkanlıklarının personelin uzmanlaşması ve göç politikasının zemininin oluşturulmasında önemli görevleri bulunmaktadır.

“YUKK ilgili hükümleri gereğince Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatlanması, 81 İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve 148 İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü içermekte olup, taşra teşkilatı geri gönderme merkezleri, kabul ve barınma merkezleri ve insan ticareti sığınma evlerini de kapsamaktadır.”¹⁹³

Genel Müdürlük, kanun hükmünde kararname ile yurt dışı teşkilatı kurmaya da yetkilidir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yurt dışı teşkilatlanma çalışmaları devam etmektedir. Yurt dışı teşkilatı göç müşavirlikleri ve göç ataşeliklerinden oluşmaktadır. Göç müşavirleri, mülki idare amirliği sınıfından oluşacaktır. Göç ataşeleri, konsolosluklarda göç politikasının uygulayıcısı konumunda çalışacaklardır.

3.2.1.3. Genel Müdürlüğün Bünyesindeki Kurul ve Komisyonlar

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Göç Politikaları Kurulunu oluşturmuştur. Göç Politikaları Kurulu, 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Göç Kurulu olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme, ilgili kurulu daha işlevsel hale getirmeyi planlamaktadır. Kurul, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmakta olup kurulun sekretarya hizmetleri Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir. Kurul, Türkiye'nin göç politikasını belirlemeye çalışmaktadır. Göç politikasını oluşturan yol haritasını çizmeye çalışmaktadır. Kurul, göç politikasıyla ilgili stratejileri belirlemekte ve Türkiye'ye gelen yabancılarla ilgili düzenlemeler yapmaktadır. Kurul, yıl içerisinde en az bir kez olmak üzere toplantılar düzenlemektedir. Bu toplantılarda göç politikasını oluşturan ve politikayı şekillendiren kararlar alınmaktadır. Kurulda uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile mevsimlik işler için gelecek yabancılara ilişkin esasları, yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin şartları, göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek ve göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları

¹⁹³ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e**, s.34

arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak amacıyla Göç Kurulu'na yer verilmiştir.¹⁹⁴

Göç Kurulu, kurumsal bağlamda Türkiye'nin göç politikasıyla ilgili oluşturulan en önemli kurullardan birisidir. Kurul, İçişleri Bakanının başkanlığında toplanmakta ve kurulda Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Göç İdaresi Genel Müdürü yer almaktadır.¹⁹⁵

Göç Kurulu'nda geniş kapsamlı konsensüs sağlanarak toplantılar yapılmaktadır. Kurulda hemen hemen her bakanlıktan temsilciler bulunmaktadır. Bu geniş katılım sayesinde kararların etkinlik derecesi artmaktadır. Kurulda alınan etkili ve isabetli kararlar göç politikasında uygulanmaktadır.

Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili bakanlık, ulusal veya uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri toplantıya davet edilebilir. Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine her yıl en az bir kez toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanı olağanüstü toplantıya çağırabilir.¹⁹⁶ Kurul toplantılarına sivil toplum örgütleri de davet edilmektedir. Toplantılara göç olgusuyla ilgilenen çeşitli sivil toplum örgütleri katılmaktadır. Kurul toplantılarında göç olgusunun sivil ayağı göz ardı edilmemiştir.

“Türkiye’de hem kamu kurumları arasında hem de kamu kurumları ile sivil toplum örgütleri arasında koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilerek göçün toplumsal düzeydeki olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için çeşitli projeler ve bu proje destekleriyle birlikte göçmenlere sunulan hizmetlerin kalite ve hızının artırılması için gerekli adımların atılması büyük önem taşımaktadır.”¹⁹⁷

Türkiye dünya dengeleri ve stratejik konumu gereği göç olgusuyla meşgul olmaya devam edecektir. Türkiye'nin göç olgusunun çok boyutlu ve küresel bir

¹⁹⁴ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e**, s.31

¹⁹⁵ Erhan Örselli ve Veysel Babahanoğlu, **a.g.m**, s.2071

¹⁹⁶ TBMM, **a.g.k**, Madde:105

¹⁹⁷ Erhan Örselli ve Veysel Babahanoğlu, **a.g.m**, s.2071

sorun olması nedeniyle uluslararası işbirliğinin yanında yerel düzeyde de işbirliğini artırması gerekmektedir. Kurullar, göçün kaynağına inerek ulusal düzeyde devletlerle işbirliği yoluna gitmelidirler.

Göç proje ve stratejileri, Göç Kurulu'nda oluşturulmaktadır. Kurul geniş uzlaşılı kültürünü oluşturarak toplanmaktadır. Kurula gerektiğinde sivil toplum kuruluşları görüşlerine başvurulmak amacıyla davet edilmekle birlikte sivil katılımların olması göç politikasının etkinliği açısından son derece önemlidir. Göç Kurulu, insani ikamet izni şartlarını ve kotalarını belirleyebilmektedir. İnsani ikamet izni diğer ikamet türlerinden farklı şartlara sahip ikamet çeşididir. İnsani ikamet izni daha çok Filistin, Mısır vb. uyruklu vatandaşlara verilmektedir.

Türkiye'de göç politikalarının karar alma sürecinden itibaren ilgili sorun ya da kriz konusuna göre çeşitli aktörleri politika oluşturma sürecine dâhil eden bir anlayışla yürütülmesi gerekmektedir. Sahada görülen pek çok kriz yönetimi sorunu, tek merkezli karar alma anlayışından kaynaklı olmuştur. Bu nedenle çeşitli aktörleri paydaş kılan bir yönetsel anlayışın geliştirilmesi gerekmektedir.¹⁹⁸

Göç Kurulu, göç olgusunda ileriye dönük vizyon çizerek göç politikasının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Göç politikasında geçici ve sürekli kurulların oluşturulması karar alma mekanizmalarındaki tek dizeliği önlemeye çalışmaktadır. Bu bağlamda göç politikasıyla ilgili karar alma süreçlerinde katılımcılığa önem verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaç göç politikasında oluşan kurullar sayesinde önemli ölçüde giderilmiş ve sivil toplum kuruluşlarının katılımları sağlanmıştır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesi altında Sürekli Komisyon ve Kurullar bulunmaktadır. Bu komisyon ve kurulların Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu olarak sıralanmaktadır.¹⁹⁹ Türkiye'deki kamu politikalarının gündeme gelmesi, belirlenmesi, kanunlaşması, uygulanması ve denetlenmesinde ana aktör Cumhurbaşkanı olmakla birlikte her zaman bütün bakanların toplanması ile bu

¹⁹⁸ Selçuk Kahraman ve Şaban Tanıyıcı, "Türkiye'de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetimi", **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, Ocak 2018, s.268

¹⁹⁹ İ. Ethem Taş, Hatike Koçar ve Yeter Çiçek, **a.g.m.**, s.1379

işlemler gerçekleşmemektedir. Geçmişten beri Cumhurbaşkanının görev alanına giren konuların bazıları çoğunlukla belli bakan veya bakanlıkların görevlendirildiği daha az üyeli kurul veya komisyonlar eliyle yapılmaktadır.²⁰⁰

Sürekli komisyon ve kurullar, göç politikasında karar alma yetkisine sahip olmakla birlikte daha çok alınan kararların uygulayıcısı konumundadır.

Geçici ve sürekli kurullar; bürokratlar, uzmanlar ve bakanlık yetkilerinden oluşmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, geçici ve sürekli kurullar oluşturmaya yetkilidir. Kurullar, göç politikasında alınan kararların daha işlevsel hale gelmesini sağlamaktadır. Bu kurullar sayesinde göç politikasındaki alınan kararların etkinliği artacaktır.

Göç Danışma Kurulu, tavsiye niteliğinde kararlar almaktadır. Bu kararları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve diğer kamu kurumları uygularlar. Göç Danışma Kurulu'nun görevleri şunlardır: Göç uygulamalarını izlemek ve önerilerde bulunmak, Göç alanında yapılması planlanan yeni düzenlemeleri değerlendirmek, Göç politikaları ve hukuku alanında bölgesel ve uluslararası gelişmeleri değerlendirmek ve bu gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarını incelemek, Göçle ilgili mevzuat çalışmalarını ve uygulamalarını değerlendirmek, Göç alanında çalışmalar yapmak üzere alt komisyonlar kurmak, komisyon çalışmaları sonrasında ortaya çıkacak raporları değerlendirmek şeklinde sıralanmaktadır.²⁰¹

Göç Danışma Kurulu, sürekli kurullar arasındadır. Kurul; bakanlık yetkilileri, daire başkanları ve uluslararası kuruluşlardan olan IOM ve BMMYK'ın katılımlarıyla toplanacaktır. Kurulda öğretim üyelerinden seçilen kişiler yer alır. Göç alanında çalışmaları olan öğretim üyelerinin ve uzman kişilerin kurula çağrılması kararların etkinliği açısından önem arz etmektedir. Göç politikasıyla ilgili karar aşamasında ne kadar katılımcılığı artırılırsa o kadar kararlarda isabetlilik sağlanmış olmaktadır.

Genel Müdürlük, merkez veya taşrada birden fazla Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu kurmaya yetkilidir. Komisyona Birleşmiş Milletler

²⁰⁰ Birgül Ayman Güler, **Türkiye'nin Yönetimi-Yapı**, İmge Kitabevi, Ankara, 2013, s.156

²⁰¹ TBMM, **a.g.k.**, Madde:114

Mülteciler Yüksek Komiserliği temsilcisi gözlemci olarak davet edilebilmektedir. Bu karar göç politikasında uluslararası boyutun önemsendiğini göstermektedir. Komisyon, Genel Müdürlüğün emrinde çalışmaktadır.

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonunun görevleri; İdari gözetim kararları ve kabul edilemez başvurularla ilgili kararlar ile hızlandırılmış değerlendirme sonucu verilen kararlar hariç, uluslararası koruma başvuruları hakkında verilen kararlar ile başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahibi hakkındaki diğer kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek, Uluslararası korumanın sona ermesi ya da iptaline yönelik kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek şeklinde sıralanmaktadır.²⁰²

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, sürekli komisyonlardan biridir. Komisyon, göç uzmanları ve bakanlıklardan gelen temsilcilerden oluşmaktadır. Komisyonunda uluslararası koruma statüsüyle ilgili kararlar alınır. Komisyon, uluslararası koruma statüsüyle ilgili itirazları değerlendirerek karara bağlamaktadır.

Sürekli kurullardan biri de Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'dur. Kurulda alınan kararlar da göçün güvenlik boyutu önemsenmektedir. Bundan dolayı Genelkurmay Başkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ve ilgili kolluk birimleri kurulun üyeleri arasındadır. Kurul altı ayda bir toplanır. Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurul'un görevleri; Düzensiz göçle etkin şekilde mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, Yasa dışı olarak Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış yollarını tespit ederek önlemler geliştirmek, Düzensiz göçle yönelik tedbirleri geliştirmek, Düzensiz göçle mücadele alanında mevzuat oluşturma ve uygulama çalışmalarını planlamak ve uygulanmasını izlemek şeklinde sıralanmıştır.²⁰³ Göç politikasının güvenlik boyutu dikkate alınarak yapılan görevler ülkelerin güvenliği önemseyen politikaları benimsemelerinden kaynaklanmaktadır.

Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'nda düzensiz göçle ilgili kararlar alınmaktadır. Kurulda yasa dışı göçle ilgili mevzuat oluşturma ve yasa dışı

²⁰² TBMM, **a.g.k**, Madde:115

²⁰³ **a.g.k**, Madde:116

göçü önleyici kararlar alınmaktadır. Kurula Genel Kurmay Başkanlığından ve Milli İstihbarat Teşkilatından yetkililer katılmaktadır. Kurulda bu katılımcıların olması kararlarda güvenlik boyutunun üst seviyede tutulduğunu göstermektedir. Türkiye'nin coğrafi konumu gereği göç konusunun güvenlik boyutuyla tartışılması manidardır.

3.2.1.4. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Yenilikçi Uygulamaları ve Öneriler

Yabancıların ikamet izinlerinde ilk, geçiş ve uzatma başvurularının elektronik ortamda yapabilmelerini sağlamak amacıyla “e-ikamet” sistemi geliştirilmiştir. Söz konusu sistem ile ikamet izni başvurusu yapan yabancılar sistem üzerinden başvuru numarasını kullanarak işlemlerine kaldığı yerden devam edebilmekte, başvuru formunu internet ortamında görebilmektedirler.²⁰⁴ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, bürokrasiyi büyük ölçüde engelleyen e-ikamet sistemini oluşturmuştur. Yabancılar randevu sistemi ile ilk başvuru ve uzatma başvurularını İl Göç İdaresi Müdürlüklerine gelmeden elektronik ortamda yapmakta ve sistem tarafından verilen tarihte belgeleriyle birlikte başvurusunu tamamlamak için Müdürlüklere gelmektedir. Bu sistem zamandan büyük ölçüde tasarruf sağlamıştır. Sistem, yabancı odaklı göç politikası anlayışını yansıtmaktadır.

“Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde, yabancılara etkin, kesintisiz ve hızlı hizmet sunmak amacıyla kurulan ve 20/08/2015 tarihi itibarıyla faaliyete geçen Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER ALO 157), 7 gün 24 saat kesintisiz bir şekilde Türkçe, Arapça, İngilizce ve Rusça dillerinde yabancıların tüm soru ve sorunlarına cevap vermektedir.”²⁰⁵

Yabancılar İletişim Merkezi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün önemseydiği bir projedir. Projede yabancıların kendileriyle ilgili iş ve işlemler konusunda bilgi almaları amaçlanmaktadır. Yabancıların sağlıklı bilgiye ulaşmaları sağlanarak hak kayıplarının önüne geçilmesi planlanmaktadır. YİMER'e ulaşmanın kolay olması uygulamanın verimliliğini artırmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, iletişim merkezleri kurarak kurumsal iletişimi artırmaya çalışmıştır. Yabancılar, bu iletişim merkezlerinde sorular sorabiliyor ve sorulan sorular uzman kişiler tarafından

²⁰⁴ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, **2015 Türkiye Göç Raporu**, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, No:3, Ocak-Haziran 2016, s.154

²⁰⁵ **a.g.e**, s.183

cevaplandırılıyor. YİMER, yabancıların insan ticareti, vize, ikamet, uluslararası koruma, geçici koruma gibi konularda sordukları sorulara yanıt alabilecekleri bir iletişim merkezidir. Bu uygulamalar Türkiye'deki bürokratik oligarşiyi ortadan kaldırma yönünde atılmış önemli adımlar arasında sayılabilmektedir. Göç politikası, göçmenler ülkeye girmeden önce alınan önlemlerle ve yapılan kontrollerle başlamaktadır. Bu politika ülkeye girişteki prosedürlerle yani sınır kapılarında kimin ülkeye kabul edildiğiyle devam eden süreci içermektedir.²⁰⁶

Göç politikası Türkiye'de yasal konumda bulunan yabancıları ve yasadışı göç ile mücadeleyi kapsamaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlu göç politikasının sahada uygulanmasının sağlanması açısından önemli bir görevi bulunmaktadır. Genel Müdürlük yabancılara yönelik biyometrik kayıt sistemini başlatmıştır. Sınır noktasındaki mobil tırlarda veya İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin kayıt merkezlerinde biyometrik kayıt sistemi uygulanmaktadır. Yabancıların parmak izi ve fotoğraflarının yanında kişisel bilgilerinin sisteme kaydı yapılmaktadır. Bu sistem göç politikasının kamu düzeni ve kamu güvenliği ekseninde değerlendirilmesi açısından son derece önemli yere sahiptir. Bu ekseninde geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik güncelleme projesi sahada devam etmektedir. Bu proje Birleşmiş Milletler ile ortaklaşa yürütülmektedir. Genel Müdürlük sahada uluslararası koruma sahibi yabancılara yönelik uygulamaları genişletmektedir. Uluslararası koruma başvurularının alındığı ofisler ve mobil tırların oluşturulması planlanmaktadır. Bu ofislerde ve mobil tırlarda uluslararası koruma başvuruları hızlı ve etkili şekilde uzman personel tarafından alınacaktır. Uluslararası koruma başvurularının hızlıca tamamlanması büyük bir başarı örneğidir. Genel Müdürlük, coğrafi ve siyasi konjonktürün zor olduğu bu dönemde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun en önemli uygulayıcısıdır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü geçici koruma ile ilgili düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemeler Türkiye'ye kitlesel akınlarla gelen Suriyelilere yöneliktir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü başarılı çalışmalarını temellendirerek çeşitli basın araçlarıyla duyurmalıdır. Genel Müdürlük faaliyetlerini resmi internet sayfasından duyurmaktadır. Basın açıklamaları ve basına yapılan demeçler tanınırlığı

²⁰⁶ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Göç Strateji Belgesi", <http://www.goc.gov.tr>, (08.05.2018)

artırmak amacıyla atılan adımlardan bazılarıdır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatlanması olan İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin de resmi internet sayfaları bulunmaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin tanınırlığını artırmak için resmi internet adresini aktif olarak kullanmaları gerekmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, kuruluşuyla ilgili sorunlarla uğraştığından dolayı tanınırlık çalışmalarına yeterince vakit ayıramamıştır. Kitlesele akınlarının Türkiye'ye yöneldiği bu dönemde Genel Müdürlük, insana değer veren göç politikası anlayışını başarılı bir şekilde uygulamaya çalışmaktadır.

3.2.2. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

2011 yılında Türk bakanlık örgütlenmesinde yerini alan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı; yaşlılar, engelliler, yoksullar, kadınlar, çocuklar, özellikle sosyal yardım ve sosyal hizmete ihtiyacı olan tüm kesimleri kapsayacak şekilde örgütlenmiştir. Kırılgan kesimlere yönelik politika üretmekle görevli tüm birimler Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı altında birleştirilmiştir.²⁰⁷ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütün birimleri teşkilatı altında toplayarak güçlü konuma ulaşmıştır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı göç konusunda da önemli görevler üstlenmektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın yaptığı işlemlerden biri de yerinden edilmiş insanlar konusudur. Bu sorunun oluşturduğu kriz, tüm dünya kadar ve daha fazla Türkiye'yi etkilemektedir. Birçok kamu kurum ve kuruluşu sorunun çözümünde etkin yer almaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar arasında, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı önemli bir yere sahiptir.²⁰⁸ Göç İdaresi İl Müdürlükleri tarafından yerinden edilmiş ve kimsesiz çocuklara, refakatsiz çocuk tanımlaması yapılmaktadır. Refakatsiz çocuklara Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından psiko-sosyal destek başta olmak üzere her türlü yardım yapılmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, geçici barınma merkezlerinde bulunan çocuklara yönelik uyum faaliyetlerinde bulunmaktadır.

²⁰⁷ Bedrettin Kesgin, "Sosyal Politikanın En Önemli Kurumu: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı", **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt:30, 2012, s.41

²⁰⁸ Fatma Gül Gedikkaya, Hatice Altınok ve Hakan Aydın, "Türkiye'de Geçici Koruma Statüsündeki Göçmenlere Yönelik Faaliyetler Üzerine Örnek İnceleme: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı", **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, 28-30 Eylül 2017, s.111

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, geçici barınma merkezleri dışında bulunanların çocuk yuvaları, kadın sığınma evleri gibi kuruluşlardan yararlandırılmasını sağlamak, geçici koruma altındaki yabancılara psiko-sosyal destek hizmeti vermek, refakatsiz çocukların uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde geçici barınma merkezlerinde çocuğun yararına göre barındırılması amacıyla, valilikler işbirliği içinde kapasite oluşturmak gibi görevleri bulunmaktadır.²⁰⁹ Göç Kurulu'nda da yer alan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yabancılara yapılan sosyal yardımların eşit dağılmasından sorumludur.

3.2.3. Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye'nin en köklü teşkilat yapılarından bir tanesidir. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı yabancıların eğitim hizmetlerinden sorumludur. Bu doğrultuda bakanlık bünyesinde “Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı” birimi oluşturulmuştur. Bununla birlikte okul öncesi eğitim, ilk ve orta öğretim faaliyetlerinin Bakanlık mevzuatına uygun olarak yürütülmektedir. Uyum konusunda en önemli engellerden biri olan dil probleminde çözüm bulmak amacıyla dil eğitimi Bakanlık denetimine sürdürülmektedir.²¹⁰

Milli Eğitim Bakanlığı, kitlesel olarak ülkemize gelen yabancı öğrencilerin sene kaybına uğramadan eğitimlerine devam edebilmelerini sağlamanın yanı sıra ülkelerine döndüklerinde veya Bakanlığa bağlı her türde eğitim kurumlarına devam edebilmelerinin önünü açmayı amaçlamaktadır. Türkçe'nin öğretilmesi, mesleki beceri kazandırılmasının yanı sıra sosyal ve kültürel içerikli kurslar düzenlenmesi ve kurs dışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.²¹¹

Türkiye'de geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın müfredatına uygun olarak devam etmektedir. Bakanlık yabancılara yönelik Türkçe dil kursları açmaktadır. Yabancılara yönelik okuma yazma oranını yükseltmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır.

²⁰⁹ Fatma Gül Gedikkaya, Hatice Altınok ve Hakan Aydın, **a.g.m**, ss.114-115

²¹⁰ Hülya Sağlam, “Suriyeli Sığınmacılara Uygulanacak Kente Uyum Politikalarının Kentsel Güvenliğe Etkisi”, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, 28-30 Eylül 2017, s.2266

²¹¹ **a.g.m**, ss.2266-2267

3.2.4. Sağlık Bakanlığı

Türkiye’de yaşayan yabancıların sağlık hizmetleri bakanlık tarafından yerine getirilmektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarına yönelik sağlık hizmetleri ücretsiz verilmektedir. Sağlık Bakanlığı’nın tıbbi hizmetlerin sağlanmasına yönelik koordinasyon ve denetimine öncülük etmesiyle birlikte sağlık ve tıbbi hizmetlere erişime ilişkin olarak tüm Suriyeliler için tıbbi tedaviye ücretsiz erişim, barınma merkezi içinde ve dışında sağlanmaktadır. Temel ve acil sağlık hizmetleri veya ilgili tedavi ve ilaçlar için hasta katkı payı alınmamaktadır. Tıbbi tedaviye erişim için kayıt ve yabancı kimlik numarasının tanımlanması bir ön koşuldur.²¹²

Sağlık Bakanlığı tarafından kitlesel akın şeklinde Türkiye’ye gelen yabancılara yönelik aşı hizmeti de verilmektedir. Bu çalışma ülke içinde de devam etmektedir. Sağlıklı bireylerin yetişmesi ve bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların önemi büyüktür.

Sağlık Bakanlığı tarafından kurulan Göçmen Sağlık Merkezleri’nde standart sağlık personelleri dışında çevirmenler, fizyologlar ve sosyal hizmet uzmanları yer almaktadır. Sağlık Bakanlığı’nın koordine ettiği bu sağlık merkezlerinde, Suriyeli sağlık uzmanlarının eğitimi ve istihdamını sağlamaktadır.²¹³

Göçmen Sağlık Merkezleri’nin kurulması ve işletilmesi Avrupa Birliği’nin fonlarıyla karşılanmaktadır. Sağlık Bakanlığı, bu merkezler yardımıyla yabancılara hem kaliteli sağlık hizmeti vermekte hem de devlet hastanelerinin yoğunluğunu azaltmaktadır. Yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları bu çalışmaların içerisinde yer alarak yabancıların kaliteli sağlık hizmetlerine ulaşmalarında yardımcı olmaktadır. Yabancıların sağlık sistemine dahil olabilmeleri ve sağlık hizmetlerine daha kolay erişimi noktasında Sağlık Bakanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü işbirliği yoluna gitmişlerdir.

²¹² Fazilet Duygu, “Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklar ve Sağlık”, **Göç ve Sağlık Sağlık Politikaları 1**, Medipol Yayın, İstanbul, Ağustos 2018, s.17

²¹³ Eleni Diker (Türkçeye Çeviren: Nuray Karateke, Enes Ataç, Emrah Çelik ve Yağmur Karatepe), **Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerle İlgili Kaynakçalar:Sağlık**, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama Merkezi Çalışma Notları, İstanbul, 2018, s.1

3.2.5. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Türkiye, Suriye iç savaşıyla beraber uyguladığı açık kapı politikası neticesinde yoğun bir kitlesel göç ile yüz yüze gelmiştir. Yaşanan bu kitlesel göçü yönetmek amacıyla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı 2011 yılı itibariyle harekete geçmiş ve kısa sürede kurulan barınma merkezleri oluşturularak Suriyeli yabancılar ağırlanmaya başlanmıştır.²¹⁴ İlk alımlar Hatay kara sınırından olmuştur. AFAD koordinasyonunda barınma merkezleri oluşturulmuştur. Türkiye'nin birçok ilinde kurulan barınma merkezleri AFAD tarafından kurulmuş ve yönetilmiştir.

Barınma merkezlerinde sunulan hizmetler, Afet ve Acil Durum Yönetimi İl Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır. Bu kapsamda barınma merkezleri içerisinde sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, spor faaliyetleri, tercümanlık hizmetleri, temizlik ve çevre sağlığı hizmetleri, din hizmetleri, teknik hizmetler, iletişim hizmetleri, özel güvenlik hizmetleri ve psiko-sosyal hizmetler verilmektedir.²¹⁵ Barınma merkezlerinde verilen hizmetler dünya ülkeleri tarafından takdirle karşılanmıştır.

Birleşmiş Milletler 'in kamu hizmetlerinde yeniliği geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla dünya genelinde düzenlediği BM Kamu Hizmeti Ödülleri'nde afetlerde ve acil durumlarda sağlanan geçici barınma hizmetlerinde yeni bir standart oluşturan AFAD'ın Afet Geçici Kent Yönetim Sistemi projesi, 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından en iyi kamu hizmet ödülünü almıştır.²¹⁶ Barınma merkezleri adeta küçük bir şehri andırmaktadır. Şehrin yönetimi ne kadar zor ise barınma merkezlerinin idaresi de o derece zordur. Türkiye, tüm bu zorlukların üstesinden gelerek barınma merkezlerinde başarılı bir yönetim örneği sunmuştur. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü arasında protokol imzalanmış ve barınma merkezlerinin yönetimi İl Göç İdaresi Müdürlüklerine geçmiştir. Türkiye, barınma merkezlerindeki yabancı sayısını

²¹⁴ Ahmet Tunç, "Türkiye'de Göçün Yönetilmesi Sürecinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) Rolü", **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, 28-30 Eylül 2017, s.165

²¹⁵ **a.g.m.**, s.176

²¹⁶ Önder Kutlu ve İsmail Sevinç, "Suriyeli Mültecilere Sunulan Kamu Hizmetlerinin AFAD Bağlamında Analizi", **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, 28-30 Eylül 2017, s.233

azaltmaya çalışarak yabancıların şehirlerde uyumunu artıran veya gönüllü geri dönüş işlemlerini teşvik eden projeler ortaya koymaktadır.

3.2.6. Diyanet İşleri Başkanlığı

Diyanet İşleri Başkanlığı ülke içinde ve ülke dışında göç konusunda önemli görevler üstlenmektedir. Göçmenlere yönelik daha iyi hizmet verebilmek amacıyla Göç ve Manevi Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı oluşturulmuştur.

Göç ve Manevi Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde merkezde çalışma grupları oluşturmuş, taşra teşkilatı için de görevlendirmeler yapılmıştır. Buna bağlı olarak göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerin başında gelen Gaziantep ilinde "Koordinatör Müftülük Merkezi" ve her bir kamp merkezi için "Koordinatör Din Görevlisi" görevlendirilmiştir.²¹⁷

Suriyeli din görevlilerine eğitimler verilmiştir. Fırat kalkanı bölgesinde camilerin onarımı, din hizmetlerinin yürütülmesi ve bölge halkına maddi yardımda bulunulması Diyanet İşleri Başkanlığı eliyle yürütülmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı bölge planlanmaya çalışılan misyonerlik faaliyetlerine karşı da çalışma yapmaktadır. Barınma merkezlerinde din hizmetleri ve din bilgisi eğitimi Diyanet İşleri Başkanlığının koordinatörleri tarafından sağlanmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Arap nüfusunun yoğun olarak yaşandığı şehirlerdeki bazı camilerde cuma hutbeleri Arapça olarak verilmektedir. Verilen bu dini hizmetin yabancıların ülkeye uyumunu ve memnuniyetini artırdığı söylenebilir.

²¹⁷ Bayram Demirtaş, "Diyanet İşleri Başkanlığı ve Göçmenlere Yönelik Hizmetler", <http://www.diyandergi.com>, (16.04.2019).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÖÇ POLİTİKASININ UYGULAMASI: KONYA VE HATAY ÖRNEĞİ

Bu bölümde araştırmanın önemi, araştırmanın amacı ve kapsamı, araştırmanın örnekleme, araştırmanın yöntemi ve verilerin toplanması, araştırma bulguları ve yorumlar konuları anlatılacaktır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Göç olgusu ve göç politikası oluşturma çabaları ülke gündemini sürekli meşgul etmiştir. Son yıllarda Türkiye, kitlesel akınlara maruz kalarak göç meselesiyle uğraşmak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda Türkiye, göç alanında idari teşkilatlanmasını tamamlamıştır. Paydaşlar arasında yer alan göç idareleri, göç politikasının oluşmasına ve gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, Konya ve Hatay'daki göç idarelerinin göç politikasına yaptığı katkıları İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına yapılan anketler sonucunda tespit etmektir.

4.2. Araştırmanın Örnekleme

Çalışmanın örneklemini, Hatay ve Konya İl Göç İdaresi Müdürlükleri'nde çalışan kırk dört İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcısı oluşturmaktadır. Araştırmada İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarının seçilmesinin en önemli sebebi göç politikasının en önemli uygulayıcı olmalarından kaynaklanmaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan illerden biri olan Hatay Türkiye'nin güneyinde ve göç güzergahları üzerinde bulunan ildir. Eski hac yolu Hatay ilinden geçmektedir. Türkiye'nin en büyük gümrük kapılarından olan Cilvegözü Kara Hudut Kapısına sahiptir. Hatay ilinde üç tane barınma merkezi bulunmaktadır. Barınma merkezlerinden bir tanesi Yayladağı İlçesinde, bir tanesi Altınözü İlçesinde ve bir tanesi de Antakya İlçesinde bulunmaktadır. Bu barınma merkezlerinin yönetimi AFAD ile yapılan protokol neticesinde İl Göç İdaresi Müdürlüğüne geçmiştir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü başta Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşları olmak üzere şehirdeki yaklaşık yarım milyon yabancıya hizmet vermektedir. İl Göç İdaresi

Müdürlüğünde çalışan İl Göç Uzman Yardımcıları ve İl Göç Uzmanlarına anket çalışması uygulanmıştır. Hatay ilindeki anket çalışması otuz altı kişilik örneklem üzerinden oluşturulmuştur. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğünde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcıları kurum çalışanlarının %70'ini kapsamaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan illerden biri olan Konya, Türkiye'nin iç kesiminde ve ulaşımın kolaylıkla sağlanabildiği gelişmiş bir ildir. Sanayi, sağlık ve eğitim gibi sektörlerin gelişmiş olması nedeniyle göç olgusunun merkezi haline gelmiştir. Sosyal vakıfların faaliyetleri sayesinde yabancılar uyum konusunda fazla sıkıntı yaşamamaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü başta Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşları olmak üzere şehirdeki Afgan, Irak, Somali vb. yaklaşık iki yüz bin yabancıya hizmet vermektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğünde çalışan İl Göç Uzman Yardımcıları ve İl Göç Uzmanlarına anket çalışması uygulanmıştır. Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğünde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcıları kurum çalışanlarının %50'ini kapsamaktadır. Konya ilindeki anket çalışması sekiz kişilik örneklem üzerinden oluşturulmuştur. Örneklemin sekiz kişiden oluşmasının nedeni Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğünde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcısı sayısının bu kadar olmasından kaynaklanmaktadır. Anket çalışması 2018 yılının Temmuz ayında uygulanmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi Konya ilinde yüz altı bin üç yüz kırk beş geçici koruma sahibi Suriyeli bulunmaktadır. Hatay ilinde ise dört yüz otuz beş bin dokuz yüz elli beş geçici koruma sahibi Suriyeli bulunmaktadır. Türkiye'deki geçici koruma sahibi Suriyelilerin illere göre dağılımında Hatay ili üçüncü sıradadır. Konya ili ise onuncu sıradadır.

Tablo 2: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI 04.04.2019 (ALFABETİK)									
İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
1	ADANA	236.901	2.220.125	10,67%	42	KAHRAMANMARAŞ	88.060	1.144.851	7,69%
2	ADIYAMAN	24.636	624.513	3,94%	43	KARABÜK	783	248.014	0,32%
3	AFYONKARAHİSAR	6.274	725.568	0,86%	44	KARAMAN	775	251.913	0,31%
4	AĞRI	1.038	539.657	0,19%	45	KARS	169	288.878	0,06%
5	AKSARAY	2.807	412.172	0,68%	46	KASTAMONU	1.331	383.373	0,35%
6	AMASYA	677	337.508	0,20%	47	KAYSERİ	78.199	1.389.680	5,63%
7	ANKARA	90.773	5.503.985	1,65%	48	KIRIKKALE	1.495	286.602	0,52%
8	ANTALYA	1.647	2.426.356	0,07%	49	KIRKLARELİ	2.735	360.860	0,76%
9	ARDAHAN	137	98.907	0,14%	50	KİRŞEHİR	1.333	241.868	0,55%
10	ARTVİN	39	174.010	0,02%	51	KİLİS	116.387	142.541	81,65%
11	AYDIN	7.607	1.097.744	0,69%	52	KOCAELİ	55.874	1.906.391	2,93%
12	BALIKESİR	4.385	1.226.575	0,36%	53	KONYA	106.345	2.205.609	4,82%
13	BARTIN	129	198.999	0,06%	54	KÜTAHYA	784	577.941	0,14%
14	BATMAN	22.400	599.103	3,74%	55	MALATYA	29.668	797.036	3,72%
15	BAYBURT	25	82.274	0,03%	56	MANİSA	13.675	1.429.643	0,96%
16	BİLECİK	593	223.448	0,27%	57	MARDİN	88.618	829.195	10,69%
17	BİNGÖL	942	281.205	0,33%	58	MERSİN	204.253	1.814.468	11,26%
18	BİTLİS	951	349.396	0,27%	59	MUĞLA	14.499	967.487	1,50%
19	BOLU	2.322	311.810	0,74%	60	MUŞ	1.369	407.992	0,34%
20	BURDUR	8.632	269.926	3,20%	61	NEVŞEHİR	9.652	298.339	3,24%
21	BURSA	169.407	2.994.521	5,66%	62	NİĞDE	4.471	364.707	1,23%
22	ÇANAKKALE	5.237	540.662	0,97%	63	ORDU	679	771.932	0,09%
23	ÇANKIRI	548	216.362	0,25%	64	OSMANİYE	48.820	534.415	9,14%
24	ÇORUM	2.578	536.483	0,48%	65	RİZE	901	348.608	0,26%
25	DENİZLİ	12.522	1.027.782	1,22%	66	SAKARYA	15.899	1.010.700	1,57%
26	DIYARBAKIR	33.708	1.732.396	1,95%	67	SAMSUN	5.655	1.335.716	0,42%
27	DÜZCE	1.692	387.844	0,44%	68	SİİRT	3.967	331.670	1,20%
28	EDİRNE	967	411.528	0,23%	69	SİNOP	131	219.733	0,06%
29	ELAZIĞ	13.358	595.638	2,24%	70	SİVAS	4.001	646.608	0,62%
30	ERZİNCAN	99	236.034	0,04%	71	ŞANLIURFA	449.019	2.035.809	22,06%
31	ERZURUM	1.096	767.848	0,14%	72	ŞİRİNAK	15.250	524.190	2,91%
32	ESKİŞEHİR	4.532	871.187	0,52%	73	TEKİRDAĞ	13.677	1.029.927	1,33%
33	GAZİANTEP	428.779	2.028.563	21,14%	74	TOKAT	988	612.646	0,16%
34	GİRESUN	161	453.912	0,04%	75	TRABZON	3.101	807.903	0,38%
35	GÜMÜŞHANE	95	162.748	0,06%	76	TUNCELİ	59	88.198	0,07%
36	HAKKARİ	5.380	286.470	1,88%	77	UŞAK	2.333	367.514	0,63%
37	HATAY	435.955	1.609.856	27,08%	78	VAN	2.134	1.123.784	0,19%
38	İĞDIR	90	197.456	0,05%	79	YALOVA	3.628	262.234	1,38%
39	ISPARTA	7.068	441.412	1,60%	80	YOZGAT	4.270	424.981	1,00%
40	İSTANBUL	555.951	15.067.724	3,69%	81	ZONGULDAK	554	599.698	0,09%
41	İZMİR	143.008	4.320.519	3,31%					

(Kaynak: www.goc.gov.tr, (16.04.2019)²¹⁸

4.3. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Göç politikasının uygulanmasını ölçmeye yönelik anket soruları oluşturulmuştur. Anketin uygulanması

²¹⁸ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı, www.goc.gov.tr, (16.04.2019)

amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden resmi izinler alınarak süreç tamamlanmıştır. Hatay ve Konya İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcısı memurlara yönelik yüz yüze anket uygulanmıştır. Anket çalışmasında likert tipi ölçek kullanılmıştır. Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum önergeleri eklenmiş ve kurum çalışanlarının katılma düzeyi sorgulanmıştır. Uygulanan anket otuz sorudan oluşmaktadır. Verilerin analizinde SPSS 21 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) kullanılmıştır. Çalışmanın güvenilirlik analizi sonucunda bulunan Cronbach Alpha değeri 0,85'dir.

4.4. Araştırma Bulguları ve Yorumlar

Çalışmada, İl Göç Uzmanları ve İl Göç Uzman Yardımcılarına uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler, araştırma grubunun demografik özellikleri ve anket soruları kapsamında kurum çalışanlarının katılma düzeyleri incelenmiştir.

4.4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılanların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni hali, memuriyet kıdemi ve mesleki unvanına ilişkin demografik bilgiler takip eden sayfada bulunan Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Ölçekler	Frekans	Yüzde %
Cinsiyet	Erkek	30	68
	Kadın	14	32
	Toplam	44	100
Yaş	20-25	8	18
	26-30	32	73
	31-35	4	9
	Toplam	44	100
Eğitim Düzeyi	Lisans	42	95
	Lisansüstü	2	5
	Toplam	44	100
Medeni Hal	Bekar	30	78
	Evli	14	32
	Toplam	44	100
Memuriyet Kıdemi	0-5 Yıl	44	100
	Toplam	44	100
Mesleki Ünvan	İl Göç Uzmanı	15	34
	İl Göç Uzman Yardımcısı	29	66
	Toplam	44	100

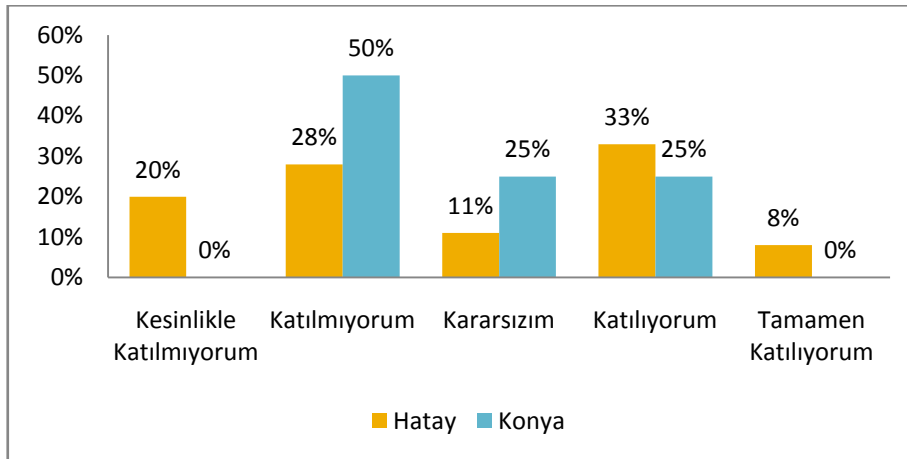
Araştırma grubu üyelerinin cinsiyet değişkeni, erkek %68 (30 kişi) ve kadın %32 (14 kişi)'den oluşmaktadır. Örneklem çöğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. Meslek grubunun zorlu çalışma şartları düşünüldüğünde erkek nüfusunun fazla olması olumlu karşılanabilmektedir. Araştırma grubu üyelerinin yaş değişkeni, 20-25 yaş arası %18 (8 kişi), 26-30 yaş arası %73 (32 kişi) ve 31-35 yaş arası %9 (4 kişi)'den oluşmaktadır. Örnekleme 35 ve üzeri yaş grubundan kişi bulunmamaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü çalışanlarının genç ve dinamik olması göç politikasının uygulanabilirliğini kolaylaştırmaktadır. Araştırma grubu üyelerinin eğitim düzeyi değişkeni, lisans %95 (42 kişi) ve lisansüstü %5 (2 kişi)'den oluşmaktadır. Lisansüstü eğitim düzeyi olan kişilerin tamamı yüksek lisans mezunu kişilerden oluşmaktadır. Örnekleme ilkökul ve lise mezunu kişi bulunmamaktadır. Araştırma grubu üyelerinin tamamının lisans ve yüksek lisans mezunu olması göç politikasının anlaşılmasını kolaylaştırmakla birlikte ilgili politikanın yabancılara en iyi şekilde aktarımını sağlamaktadır. Araştırma grubu üyelerinin medeni hal

değişkeni, bekar %78 (30 kişi) ve evli %32 (14 kişi)'den oluşmaktadır. Örneklemede medeni hal olarak boşanmış kişi bulunmamaktadır. Araştırma grubu üyelerinin memuriyet kıdemi değişkeni, 0-5 yıl %100 (44 kişi)'den oluşmaktadır. Örneklemin tamamının beş yıldan daha az memurluk tecrübesi bulunmaktadır. Örneklemin içerisinde beş yıldan daha fazla memurluk yapan kişi bulunmamaktadır. Bu çerçevede çalışanların iş tecrübelerinin az olduğu söylenebilir. Araştırma grubu üyelerinin mesleki unvan değişkeni, İl Göç Uzmanı %34 (15 kişi) ve İl Göç Uzman Yardımcısı %66 (29 kişi)'den oluşmaktadır. İldeki göç politikasının kariyer mesleklere sahip memurlar tarafından yürütülmesi ilgili politikanın sivilleşmesi bakımından olumlu karşılanmaktadır.

4.4.2. İl Göç Uzman ve Yardımcıları Gözüyle Göç Politikası

Konya ve Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına uygulanan anket çalışmasında göç politikasının uygulama boyutu mercek altına alınmış olup anket çalışmasından elde edilen bulgular çalışmanın amacı ışığında değerlendirilmiştir.

Tablo 4: Göç Politikasının Yeterliliği

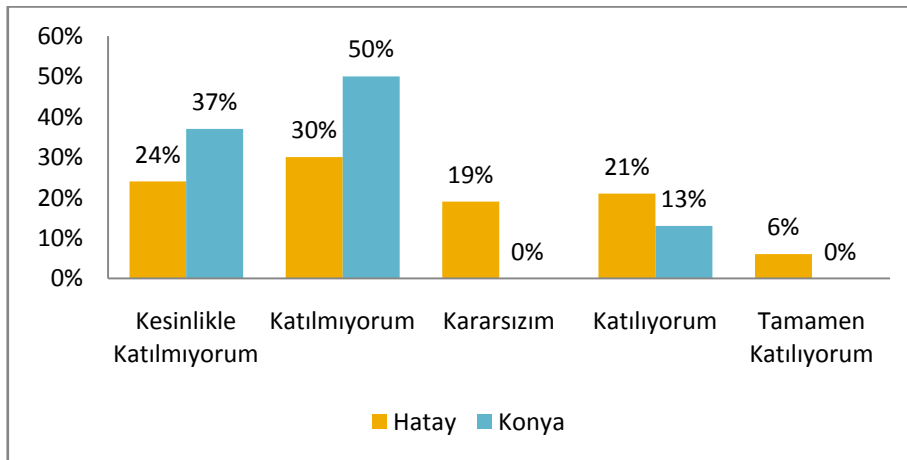

Anket çalışmasına katılanlara Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ulusal göç politikasını oluşturma çabasını başarılı buluyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %20 oranında, katılmıyorum %28 oranında, kararsızım %11, katılıyorum %33 ve tamamen katılıyorum %8 oranında çıkmıştır. Politikanın yeni oluşturulması ve kavramsal çerçevenin yeni oturtulması nedeniyle

katılmayanların ve kesinlikle katılmayanların oranı katılanların oranından daha fazla olmuştur. Göç olgusu sosyal bir olgu olduğu için uluslararası, ulusal ve yerel aktörlerin katılımlarının artırılması gerektiği yönünde irade beyanı anket sonuna eklenen görüşlerde ortaya çıkmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü idari düzenlemelerle göç politikasının uygulama ve mevzuat kısmını örtüştürmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte uygulamada il bazında farklı uygulamaların olması ve yeknesaklığın olmamasından dolayı politikanın tam anlamıyla örtüştüğü söylenilememektedir. Genel Müdürlüğün personelinin çalışkan ve dinamik olması sayesinde uygulamadaki eksiklikleri hızlıca giderebilme ve çözüm önerileri üretebilme kabiliyetinin yüksek olması sorunların çözümü konusunda ilham kaynağı olabilmektedir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %50 oranında, kararsızım %25, katılıyorum %25 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Katılmayanların oranındaki fazlalık politikanın oluşum aşamasında ilde yaşanan yabancıların uyum sorunlarından kaynaklanabilir. Konya ilinde yabancıların politikayı benimseme konusunda sıkıntılar yaşandığı için katılmayanların oranı yüksek çıkmıştır. Katılmıyorum oranının yüksek çıkmasının bir diğer nedeni Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün il bazlı farklı uygulamalara gidebilmesinden kaynaklanabilir.

Tablo 5: Mevzuat ve Uygulama

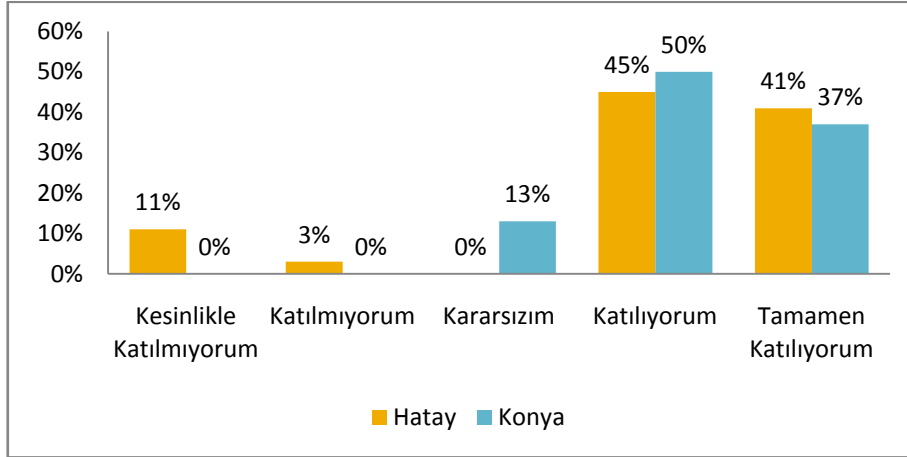
Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının mevzuat kısmı ile uygulama aşamasının örtüştüğünü söyleyebilirim yargısı yöneltilmiş olup Hatay ilinde;

kesinlikle katılmıyorum %24 oranında, katılmıyorum %30 oranında, kararsızım %19, katılıyorum %21 ve tamamen katılıyorum %6 oranında çıkmıştır. Göç politikasının mevzuat kısmını Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu başta olmak üzere yönetmelik, genelge ve idari düzenlemeler oluşturmaktadır. Göç politikasının uygulama kısmını ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün ve İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin saha çalışmaları oluşturmaktadır. Göç politikasının yeni olması nedeniyle politikanın uygulanmasında belli sıkıntılar yaşanabilmektedir. Genel Müdürlüğün bir idari düzenlemesi ilde farklı yorumlanabilmekte veya ilin yönetsel özelliklerine uymayabilmektedir. Bu doğrultuda politika belirlenirken ilin hassas dengeleri göz önünde bulundurularak politikanın oluşturulmasının daha doğru olacağı söylenebilir. Göç politikasındaki uluslararası aktörler olarak Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü sayılabilir. Göç politikasındaki ulusal aktörler olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve İl Göç İdaresi Müdürlükleri sayılabilir. Göç politikasındaki yerel aktörler ise belediyeler, dernekler, vakıflar ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Uluslararası aktörlerin gerek Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yapım çalışması sırasında gerekse göç politikasının uygulanması aşamasında katkıları olmuştur. Uluslararası kuruluşlar kanun çalışmasında tecrübe ve mevzuat konusunda bilgi paylaşımında bulunmuşlardır. Göç politikasıyla ilgili çeşitli projelerde ana aktör ve katılımcı olarak yer almışlardır. Uluslararası koruma sahiplerinin ve özel ihtiyaç sahipleri yabancıların güvenli üçüncü ülkeye yerleştirilmesi, geçici koruma sahibi Suriyeli yabancıların ülkelerine gönüllü geri dönüş kapsamında dönüşlerinin sağlanması ve göç alanında uzman personele eğitimler verilerek bilgi birikiminin artırılması yönündeki projelere katkı sağlamaktadırlar.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %37 oranında, katılmıyorum %50 oranında, kararsızım %0, katılıyorum %13 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Konya ili toplumsal hoşgörünün yüksek olmasına rağmen farklı kültürlerin bir arada yaşaması durumuna Hatay ili kadar alışkın bir yer olmadığı söylenebilir. Bir ilde farklı kültürlerle bir arada yaşama alışkanlığının yüksek olması o ildeki yabancılara yönelik uygulanacak politikayı kolaylaştırabilmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü hem toplumsal uyumu sağlamaya çalışmaktadır hem de göç politikasını

sahada uygulamaya çalışmaktadır. Göç politikasının uygulama kısmı ile mevzuat kısmının örtüşmediği hususu ildeki politikada belirginleştiği söylenebilir.

Tablo 6: Göç Politikasının Aktörleri

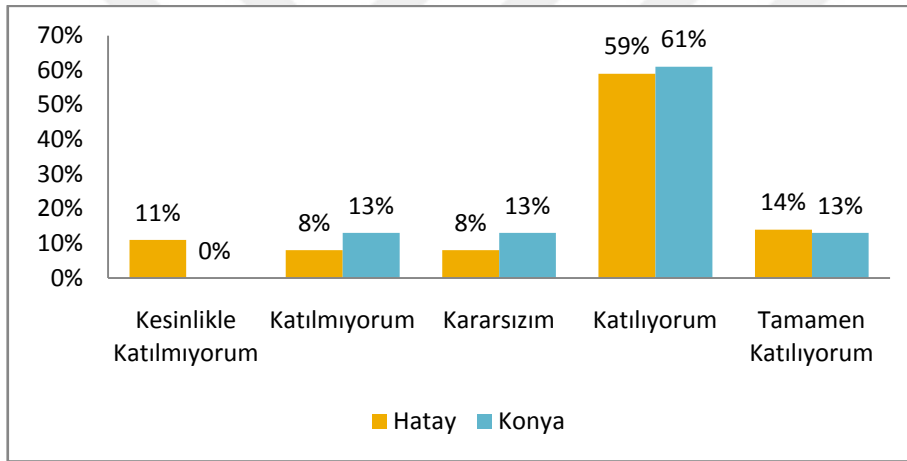

Anket çalışmasına katılanlara sağlam temellere dayanan göç politikası oluşturmak için ulusal, uluslararası ve yerel aktörlere yer verilmelidir, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %11 oranında, katılmıyorum %3 oranında, kararsızım %0, katılıyorum %45 ve tamamen katılıyorum %41 oranında çıkmıştır. Göç olgusu sosyal bir olgu olduğu için uluslararası, ulusal ve yerel aktörlerin katılımlarının artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Göç politikasında yerel aktörler önemli sorumluluklar üstlenmektedirler. Belediyeler yabancılara altyapı başta olmak üzere sosyal ve ekonomik yardımlar yapmaktadırlar. Yoğun yabancı göçü nedeniyle belediyelerin nüfusu hızla artmaktadır. Bu husus altyapı eksikliklerine neden olmaktadır. Belediyeler İller Bankasından ilçe nüfusuna göre yardım alabilmekte ve ilçede yaşayan yabancı sayıları dikkate alınmamaktadır. Belediyelerin bu yönde yasal düzenleme yapılması hususunda talepleri giderek artmaktadır. Belediyelerin yabancı sayıları da dikkate alınarak ödenekleri artırılmalıdır. Yabancılara yönelik sosyal yardımlar dernekler ve vakıflar üzerinden yürütülmektedir. Dernek ve vakıflar sosyal yardımların dışında yabancıların dil öğrenimi konusunda Türkçe dil kursları açarak yardımcı olmaktadır. Dil kursları yabancıların Türkiye'ye uyum sağlamaları açısından son derece önemli yere sahiptir. Göçün sosyal boyutu göz önünde bulundurularak göç politikasında yerel aktörlere daha fazla yer verilmelidir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurumsallaşma

çabaları devam etmektedir. Genel Müdürlük kuruluşundan itibaren az zamanda çok iş başararak göç politikasında etkinliği sağlamaya çalışmaktadır.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %0 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %50 ve tamamen katılıyorum %37 oranında çıkmıştır. Hatay ilinde olduğu gibi göç politikasının uluslararası, ulusal ve yerel aktörlerin katılımları ile yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır. İlde göç politikasının mevzuat kısmı ile uygulama kısmının örtüşmesi açısından Genel Müdürlüğün ve İl Müdürlüğü'nün politikanın uygulanması aşamasında daha fazla etkin olması gerektiği söylenebilir. Yerel aktörler yasal mevzuata uymak kaydıyla politika sürecine dahil edilerek sinerji oluşturulmalıdır.

Tablo 7: Uluslararası Aktörlerin Katkıları

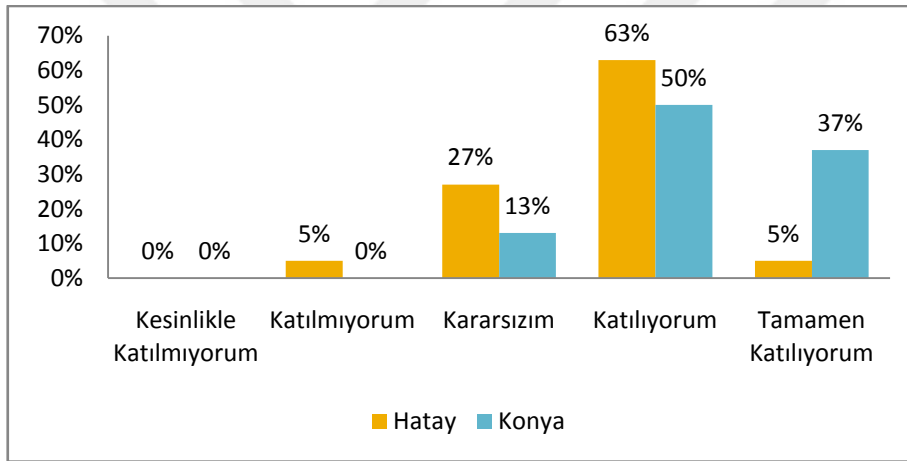

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının oluşturulması aşamasında uluslararası aktörlerin katkıları olduğuna inanıyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %11 oranında, katılmıyorum %8 oranında, kararsızım %8, katılıyorum %59 ve tamamen katılıyorum %14 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasında göç politikasının kanunlaşma aşamasında ve göç idarelerinin kuruluş aşamasında uluslararası kuruluşların katkılarının olması etkili olmuş olabilir. Uluslararası kuruluşların göç politikasının mevzuat çalışmalarında katkılarının olması katılıyorum seçeneğinin fazla olmasında etkili olabilir. Göç politikasının yeni olması ve kurumlarımızın teşkilatlanma aşamasında olması nedeniyle daha fazla ulusal ve uluslararası aktörün katkısına ihtiyaç duyulmaktadır.

Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de göç olgusunun sivil ayağının güçlü olması gerektiğine olan inançtan kaynaklanabilir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %13 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %61 ve tamamen katılıyorum %13 oranında çıkmıştır. Hatay ilinde olduğu gibi katılıyorum oranının yüksek çıkmasında göç politikası mevzuatının hazırlanması aşamasında uluslararası kuruluşların katkılarının olması etkili olabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de ildeki sivil toplum kuruluşlarının iyi koordine olması ve ilgili kuruluşların kamu kurumları üzerinde olumlu baskı yapmalarından kaynaklanabilir.

Tablo 8: Ulusal Aktörlerin Katkıları

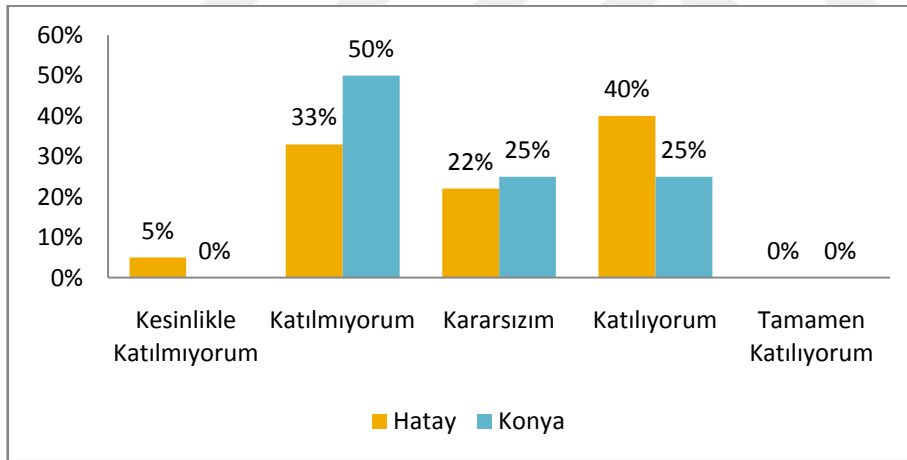

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasındaki mevzuat oluşturma çalışmalarında ulusal kuruluşlarının katkıları olduğunu düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %5 oranında, kararsızım %27, katılıyorum %63 ve tamamen katılıyorum %5 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasında göç politikasının mevzuat çalışmalarında ulusal kuruluşların katkılarının olması etkili olmuş olabilir. İl Göç İdaresi Müdürlükleri göç politikasının uygulanması konusunda hem yetkilidir hem de sorumludur. Göç alanıyla ilgili bütün yükün neredeyse tamamı göç idareleri tarafından karşılanmaktadır. Göç politikasında sorumluluğun tek merkezde toplanması önemlidir ancak paylaşılan yükün kurumlar arasında dağıtılması gerekmektedir. Göç politikasının yönetiminde sivil inisiyatiflerinde rol alması

sağlanmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarının göç politikasının yönetiminde yer almaları kurumlar üzerindeki yükü hafifleterek politikanın etkinliğini artırabilir. Kamu kurumları kendi aralarında veya sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim ağlarını genişleterek göç politikasının yönetiminde koordinasyonu sağlamalıdır.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %0 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %50 ve tamamen katılıyorum %37 oranında çıkmıştır. Hatay ilinde olduğu gibi göç politikasının uluslararası, ulusal ve yerel aktörlerin katılımları ile yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Göç politikasının oluşmasında ulusal ve uluslararası kuruluşların katkıları olduğu aşikardır. Konya ilinde sivil toplum kuruluşlarının aktif olarak çalıştığı bilinmektedir. Diğer alanlarda olduğu gibi göç politikasının uygulanması alanında da sivil toplum kuruluşları ilde aktif olarak çalışmaktadır.

Tablo 9: Kamu Kurum ve Kuruluşları

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının uygulama aşamasında kamu kurum ve kuruluşlarının görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirdiğini düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %5 oranında, katılmıyorum %33 oranında, kararsızım %22, katılıyorum %40 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Katılıyorum ve katılmıyorum oranlarının birbirine yakın olmasının nedeni göç idareleri ve diğer kurumlar arasındaki iletişimsizlikten kaynaklanabilir. Göç alanıyla ilgili bütün yükün neredeyse tamamını göç idareleri karşılamaktadır. Göç olgusu karmaşık ve çözümü

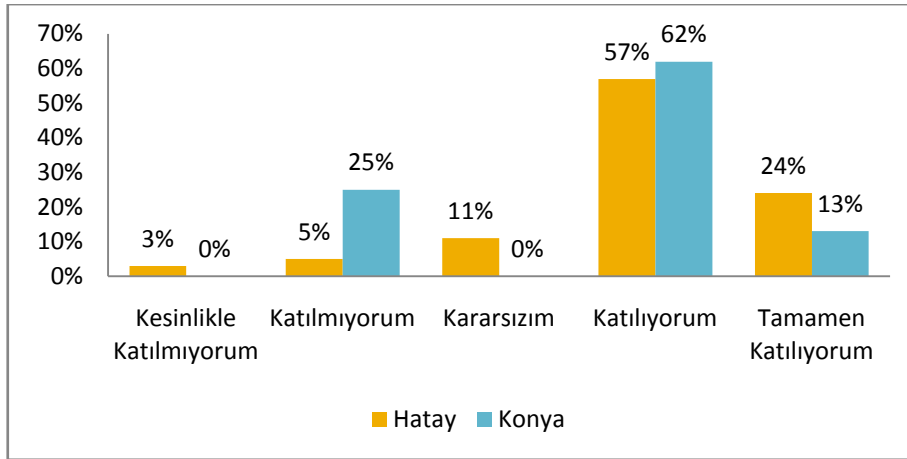
için üst düzey işbirliğinin gerekli olduğu olaylar bütünüdür. Göç politikası bir tür süreç yönetimidir. İldeki göç politikasının uygulanması aşamasında İl Göç İdaresi Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü başta olmak üzere bütün kurum ve kuruluşların koordineli bir biçimde çalışması gerekmektedir.

İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı göç olgusunun güvenlik boyutuyla ilgilenmektedirler. Hatay ilinde İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü arasında göç alanında işbirliği bulunmaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü yabancı refakatsiz çocukların GöçNet bilgi sisteminden tanımlamasını yapmaktadır. Yabancı çocuğun kimlik tanımlanması yapıldıktan sonra Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünden uzman personel tarafından teslim alınan çocuk, koruma evlerine yerleştirilmektedir. Koruma evlerinde barındırılan refakatsiz çocukların mülakatları psikolojik danışmanlar eşliğinde alınmaktadır. Refakatsiz çocukların ailesi bulunmuş veya sınır bölgesinde ise uzmanlar eşliğinde çocuk ailesine teslim edilmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü arasında da göç politikasının uygulanması konusunda etkileşim söz konusudur. Göç politikasının etkinliğini artırmak için kamu kurum ve kuruluşları kendi aralarında iletişim seviyesini üst düzeyde tutarak koordinasyonu sağlamaları gerekmektedir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %50 oranında, kararsızım %25, katılıyorum %25 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Katılmıyorum oranının Hatay iline göre daha yüksek çıkmasının nedeni kamu kurumları arasındaki iletişimsizliğin üst seviyede olmasından kaynaklanabilir. Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğü, göç politikasının ilde uygulanmasından sorumludur. İl Müdürlüğü, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortaklaşa hareket ederek politikayı uygulaması gerekmektedir. Kamu kurumları arasındaki iletişimsizlik göç politikasının ildeki uygulanabilirliğinde sıkıntılar yaşanmasına neden olabilmektedir. Göç politikasının oluşum aşamasında sorumluluğun külfet paylaşımı ilkesi gereğince diğer kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları üzerinden dağıtılması gerekmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğünün göç politikasının

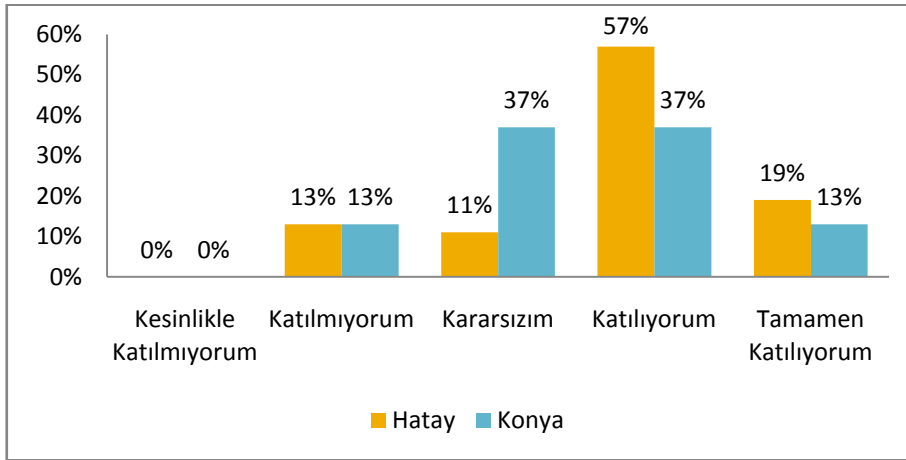
etkinliğini artırmak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortaklaşa hareket etmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Tablo 10: İletişim

Anket çalışmasına katılanlara İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin hizmet alacak yabancılarla ilgili sağlıklı ve etkili bir iletişim kurduğunu düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %3 oranında, katılmıyorum %5 oranında, kararsızım %11, katılıyorum %57 ve tamamen katılıyorum %24 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Müdürlükleri çalışanlarının tercümanlar aracılığıyla veya bireysel olarak yabancılarla etkili iletişim yoluna gidebilmesinden kaynaklanmaktadır. Etkili ve doğru iletişim kurmanın yolu İl Göç İdaresi Müdürlükleri çalışanlarının yabancılarla empati kurarak sorunları çözmeyi düşünmelerinden kaynaklanabilir. İl Müdürlüklerinin göç politikasının taşradaki yegane temsilcisi olmasının nedeni merkezde oluşturulan politikayı sahada en iyi uygulamalarından kaynaklanabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de yeni kurulan İl Müdürlüklerinin modern araç ve gerece ulaşmada sıkıntı yaşamamasından kaynaklanabilir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %25 oranında, kararsızım %0, katılıyorum %62 ve tamamen katılıyorum %13 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkması Hatay iliyle benzerlik göstermektedir. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Müdürlüğünün ildeki politikanın uygulanmasında sahadaki en önemli aktör olarak kendilerini görmelerinden kaynaklanabilir.

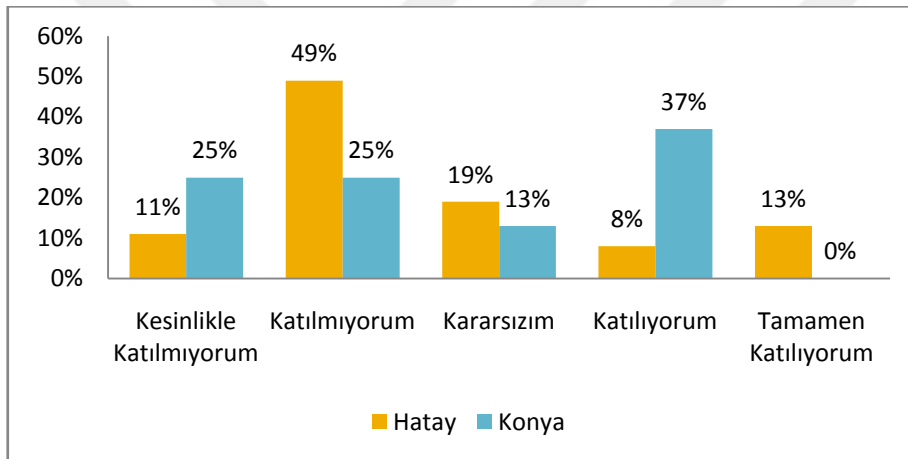
Tablo 11: Araç ve Gereçler

Anket çalışmasına katılanlara İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin çalışma şartları açısından fiziksel imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %13 oranında, kararsızım %11, katılıyorum %57 ve tamamen katılıyorum %19 oranında çıkmıştır. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de bu soruya cevap verenlerin İl Göç İdaresi Müdürlüğü çalışanlarından oluşması olabilir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin bazılarında yeni binalar yapılmış olup bazılarında da boşta bulunan kamu binaları tahsis edilmiştir. Bu kamu binalarının belli başlı eksiklikleri Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından tamamlanarak hizmete hazır hale getirilmiştir. İl Göç İdaresi Müdürlüğünün araç ve gereç ihtiyacı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü de önceden kamu binası olarak hizmet veren binayı onararak hizmet vermeye devam etmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin araç ve gereç konusunda herhangi bir sıkıntı yaşadığı söylenmemektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yeni kurulması nedeniyle modern araç ve gereçlere sahiptir. İl Göç İdaresi Müdürlükleri araç ve gerece ihtiyaç duyduklarında Genel Müdürlük tarafından ihtiyaçları zaman kaybetmeksizin karşılanabilmektedir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %13 oranında, kararsızım %37, katılıyorum %37 ve tamamen katılıyorum %13 oranında çıkmıştır. Katılıyorum ve kararsızım oranlarının eşit çıkmasının sebebi İl

Müdürlüğündeki yabancıların iş ve işlemleriyle ilgili bazı sistemsel sorunlarla karşılaşılmasından kaynaklanabilir. Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğü daha önce hizmet verdiği binasından ayrılarak daha geniş ve yabancıların kolaylıkla ulaşabileceği hizmet binasına taşınmıştır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü yeni hizmet binası ve modern araç gereçleriyle birlikte yabancılara hizmet vermeye devam etmektedir. İl Müdürlüğü yabancılarla doğru ve etkili iletişimin yolunu aramaktadır. Karşılıklı olarak yapılan doğru ve etkili iletişim göç politikasının uygulanabilirliğini artırmaktadır. Bu bağlamda İl Müdürlüğü yabancılarla ilgili programlar düzenleyerek iletişim seviyesini yükseltmeye çalışmaktadır.

Tablo 12: Eğitim

Anket çalışmasına katılanlara Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından kurumsal iş ve işlemler konusunda yeterli eğitimler verildiğini düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %11 oranında, katılmıyorum %49 oranında, kararsızım %19, katılıyorum %8 ve tamamen katılıyorum %13 oranında çıkmıştır. Katılmıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından teorik eğitimlerin verilmesi ve uygulama boyutunun eksik kalmasından kaynaklanabilir.

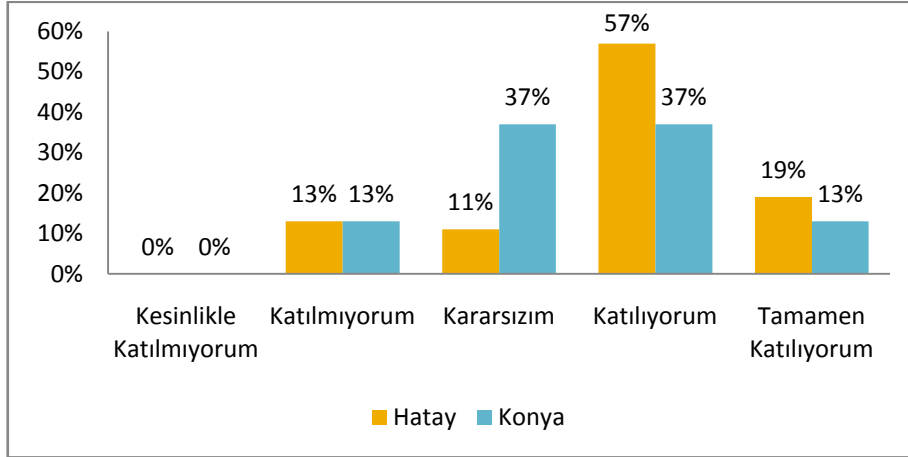
Göç idareleri kurulmasından itibaren Türkiye yoğun kitlesel göç akınlarına maruz kalmıştır. Hatay ili sınır ili olması nedeniyle bu göç dalgasından en çok etkilenen iller arasındadır. İl Müdürlüğü kuruluşunda yoğun bir şekilde göç olgusuyla uğraşmıştır. Personel yapısının genç ve dinamik olması avantaj teşkil

etmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü çalışanları yabancılarla birebir muhatap olmasından dolayı kötü fiziksel ortamlarda çalışabilmektedir. Bu durum personelin iş motivasyonunu düşürebilmekte ve verimliliğini azaltabilmektedir. Böyle durumlarda Genel Müdürlük tarafından personele süreç yönetimiyle ilgili motivasyon artırıcı eğitimler verilmelidir. İletişim iki taraflı bir süreç yönetimi şeklindedir. İl Göç İdaresi Müdürlükleri yabancılarla bire bir muhatap olmaktadır. İl Müdürlüğü personeli ister istemez yabancıyla iletişim kurmak zorundadır. Kurum personeli yabancıyla bire bir iletişime geçebilmekte veya tercüman yardımıyla iletişim kurabilmektedir. Tercüman yoluyla iletişimin tam kurulamaması gibi negatif yönleri bulunmaktadır. Müdürlük personelinin aracı bir kişi araya sokmadan yabancıyla birebir iletişime geçmesi en sağlıklı iletişim yoludur. İletişimde empati kurmak çok önemlidir. Yabancıyı anlamaya çalışmak bir çok sorunun çözümü konusunda bizlere yardımcı olmaktadır. Yabancıların kimileri zorlu süreçleri atlatıp Türkiye'ye bir umutla gelmişlerdir. Yabancıların bu durumları da göz önünde bulundurularak iletişim konusunda daha hassas davranılmalıdır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü personeli yabancıyla kurduğu iletişimde ülkeyi temsil etmektedir. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü yabancılarla daha iyi iletişim kurabilmek amacıyla seminer ve bilgilendirme toplantılarına ağırlık vererek göç politikasındaki sorunların çözümünde büyük mesafeler alınabilir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %25 oranında, katılmıyorum %25 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %37 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Hatay ilinin aksine katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Müdürlüğündeki personel azlığından dolayı eğitimlere katılım daha fazla olabilmektedir. Göç politikasındaki uygulamalı eğitimlerin artırılması politikanın uygulanmasını kolaylaştırmakla birlikte yabancılarla doğru iletişim kurulmasının yolunu açabilir. Yabancılarla en iyi iletişim kurmanın yolu empati yapmaktan geçmektedir. Müdürlük çalışanları yabancılarla empati kurarak onlara en iyi hizmeti vermenin gayreti içindedirler. Kendisiyle iyi iletişim kurulan ve bunun sonucunda kaliteli hizmet alan yabancı İl Müdürlüğünü, ili ve ülkeyi gittikleri yerlere anlatacaktır. Bir bakıma İl Müdürlüğü ülkenin reklam yüzü olmuş olacaktır. Bu

bağlamda İl Müdürlüğü, ildeki göç politikasının uygulanmasını sağlayarak önemli görevler üstlendiğini söyleyebiliriz.

Tablo 13: Koordinasyon

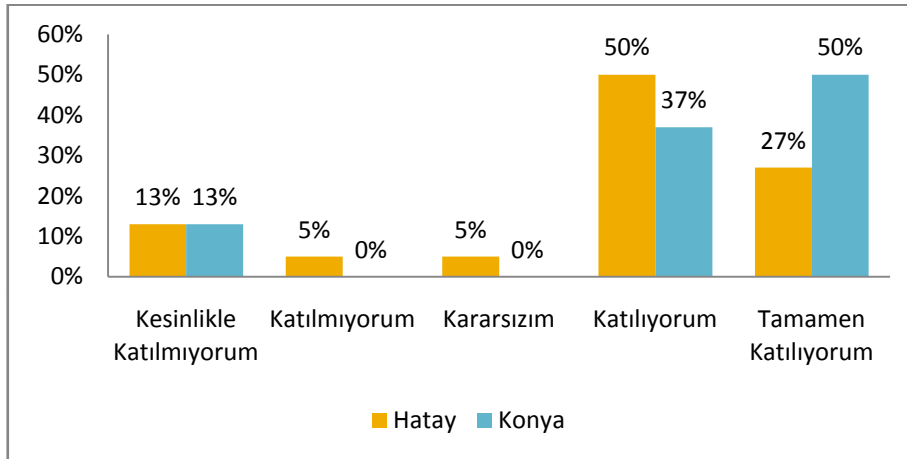

Anket çalışmasına katılanlara İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ildeki göç politikasının uygulanması aşamasında aktörler arasında koordinasyonu sağladığını düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %13 oranında, kararsızım %11, katılıyorum %57 ve tamamen katılıyorum %19 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yabancıların iş ve işlemlerini etkili ve yerinde çözmeye çalışmalarından kaynaklanabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de İl Müdürlüklerinin ildeki göç politikasının uygulanması aşamasında etkili görevler üstlenmesinden kaynaklanabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının bir diğer nedeni ise İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin çalışanlarının yabancılara iyi ve verimli hizmet verdiklerine inanmalarından kaynaklanabilir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından mevzuata dayalı eğitimlerin verilmesi ve göç politikasının uygulama boyutunun eksik kalmasına rağmen kurum çalışanlarının İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve Genel Müdürlükten iş ve işlemler konusunda gerekli desteği almalarından dolayı katılıyorum seçeneği fazla çıkmıştır.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %13 oranında, kararsızım %37, katılıyorum %37 ve tamamen katılıyorum %13 oranında

çıkıştır. Katılıyorum ve kararsızım oranlarının eşit çıkmasının sebebi İl Müdürlüğündeki yabancıların iş ve işlemleriyle ilgili bazı sistemsel sorunlarla karşılaşılmasından kaynaklanabilir.

Tablo 14: Külfet Paylaşımı

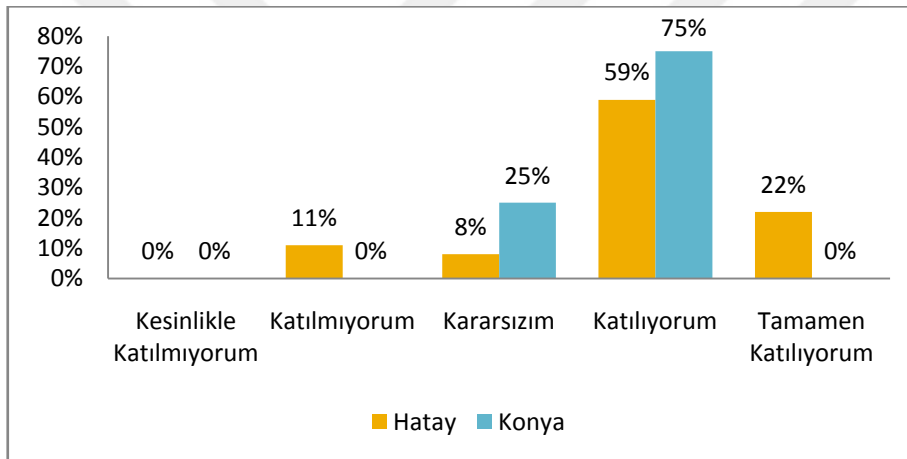

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının uygulanmasını kolaylaştırmak için diğer kurum ve kuruluşlar arasında külfet paylaşımı ilkesi gereğince görev dağılımının yapılması gerektiğine inanıyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %13 oranında, katılmıyorum %5 oranında, kararsızım %5, katılıyorum %50 ve tamamen katılıyorum %27 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Müdürlükleri çalışanlarının göç olgusunun tek bir kuruma bağlı kalmadan işbirliği içerisinde diğer kurumlarında yardımlarıyla yönetilmesini beklemesinden kaynaklanabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de göç olgusunun içerisinde yerel faaliyetler önemli yer tuttuğu için bu faaliyetlerin daha da artırılması gerektiğine olan inançtan kaynaklanabilir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %13 oranında, katılmıyorum %0 oranında, kararsızım %0, katılıyorum %37 ve tamamen katılıyorum %50 oranında çıkmıştır. Tamamen katılıyorum oranının yüksek çıkmasıyla birlikte göç politikasının yerel boyutunun politikanın gelişimi açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Tamamen katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Müdürlüğünün külfet paylaşımı ilkesi gereğince ildeki diğer aktörlerin de göç

yönetişiminde görev almasını beklemesinden kaynaklanabilir. Tamamen katılıyorum oranının yüksek çıkmasının bir diğer sebebi ise ilin üniversiteler şehri olması hasebiyle ikamet izin türleri içerisinde önemli bir yer kaplayan öğrenci ikamet izinlerinin yabancıların okuduğu okul tarafından düzenlenmesiyle birlikte İl Müdürlüğündeki iş yoğunluğunu azaltmasından kaynaklanabilir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Yükseköğretim Kuruluyla yaptığı protokol gereğince yabancı öğrencilerin ikamet başvuruları okuduğu okulda tamamlanacaktır. İlde bu gibi faaliyetler artırılarak kamu kurumları arasında külfet paylaşımı ilkesi gereğince görev dağılımı yapılmalıdır.

Tablo 15: Hizmet Kalitesi

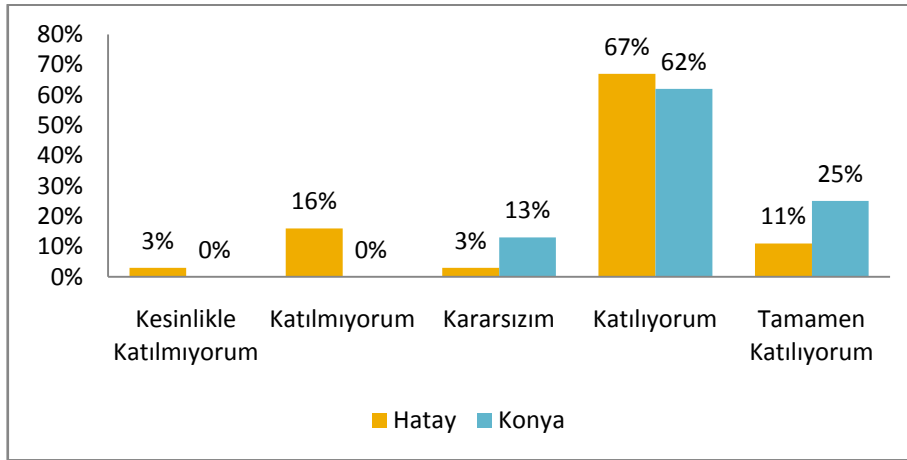

Anket çalışmasına katılanlara İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde hizmet alacak yabancıların kendilerini güvende hissedebildiklerine ve verimli hizmet aldıklarına katılıyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %11 oranında, kararsızım %8, katılıyorum %59 ve tamamen katılıyorum %22 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin çalışanlarının yabancılarla iyi ve verimli hizmet verdiklerine inanmalarından kaynaklanabilir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Yüksek Öğretim Kurumu arasında imzalanan protokol gereğince yabancı öğrencilerin ikamet izni başvuruları okudukları okullarda tamamlanabilecektir. Bu işlemlerin alt yapısını oluşturmak için Genel Müdürlük tarafından uzman personellere eğitimler verilmeye başlanmıştır. İki üniversiteye

sahip Hatay ilinde de bu uygulamanın yabancılara verilen hizmet kalitesini artıracığı düşünülmektedir. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü bünyesinde geçici koruma kimlik sahibi Suriyelilere yönelik güncelleme projesi devam etmektedir. Bu proje sayesinde yabancılara kimlik bilgilerini düzeltme ve yenileme imkanı verilmektedir. Proje randevu sistemine göre çalışmakta olup randevu gününde güncelleme merkezine gelen yabancı işlemi tamamlayarak merkezden ayrılmaktadır. Güncelleme projesini tamamlamak üzere olan Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü yabancılara yönelik kaliteli hizmetin bir örneğini sunmuş bulunmaktadır. Yabancılara hizmet verilmesi açısından Genel Müdürlük YİMER'i (Yabancılar İletişim Merkezi) kurmuştur. Yabancılar veya yabancılarla ilgili iş ve işlemlerde YİMER'e şikayet başvurusunda bulunmakta veya bilgi sorulmaktadır. YİMER başvuruları uzman personel tarafından değerlendirilmekte ve sonuca bağlanmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yabancıların iş ve işlemleri konusunda personeline yeterli desteği vermektedir. Kanun ve idari düzenlemeler kapsamında uzman personeline yetki verebilmekte ve hareket alanı sağlayabilmektedir. Sonuç olarak bu durum kamu hizmetinin kalitesini artırabilmektedir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %0 oranında, kararsızım %25, katılıyorum %75 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Kurum personelleri bilgi düzeylerini artırmak ve yabancılara daha kaliteli hizmet verebilmek amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün düzenlemiş olduğu eğitimlere katılım sağlamaktadır. Bu eğitimlerde öğrenilen kazanımlar iş ortamına yansıtılarak hizmet kalitesi artırılmaya çalışılmaktadır. İl Müdürlüğü teknik eksiklikleri ortadan kaldırarak ve ilde göç politikasının uygulanması konusunda koordinasyonu sağlayarak hizmet kalitesini artırmaya çalışmalıdır.

Tablo 16: Bilgilendirme

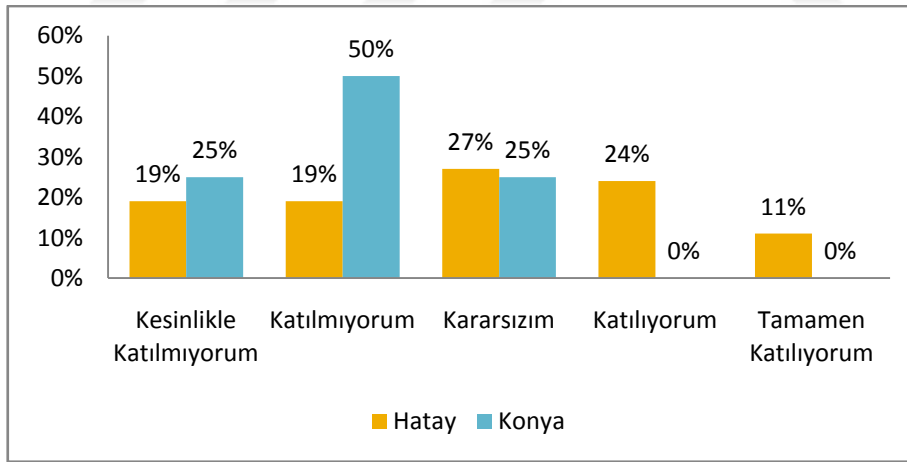
Anket çalışmasına katılanlara Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yabancıların ihtiyacı olan bilgilendirmeleri yeterince yapabildiğini düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %3 oranında, katılmıyorum %16 oranında, kararsızım %3, katılıyorum %67 ve tamamen katılıyorum %11 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün internet adresi, broşür, basın açıklaması vb. araçlar aracılığıyla gerekli bilgilendirmeleri yapabilmesinden kaynaklanabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedenlerinden biri de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve uluslararası kuruluşlar arasında yapılan protokoller neticesinde uyum merkezleri kurularak yabancıların uyumu daha sık gündemde olacak ve bununla birlikte sivil toplum kuruluşları göç politikasının oluşumunda daha etkin görevler alacağına olan inançtan kaynaklanabilir. Katılıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının bir diğer nedeni de e-ikamet uygulamasının yabancı ve çalışanlar açısından kırtasiyeciliği önleyerek yapılan iş ve işlemler konusunda büyük kolaylıklar sağlamasından kaynaklanabilir.

Göç olgusu sosyal bir olgu olduğundan dolayı bilimsel bakış açısıyla incelenmesi gerekmektedir. Göç politikası toplumun genelini ilgilendirmekte olup ülkenin refah düzeyini etkilemektedir. Bu bağlamda düşünüldüğü zaman göç politikasının çıktılarını bilimsel süzgeçten geçirilerek karar aşamasına dönüştürülmelidir. Bilimsel perspektifle alınan kararlarda hata payı en aza indirilmektedir. Göç politikası sürecinde de insan faktörü ile uğraşıldığından dolayı hata kabul etmeyecektir. Göç politikası karar alma sürecinde uygulanan bilimsel arka

plan, hata olasılığını en aza indirebilecektir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, göç politikasını bilimsel arka plan çerçevesinde yürütmek amacıyla üniversitelerle işbirliği yoluna gitmektedir. Genel Müdürlük, göç araştırma merkezleri ile işbirliği yapmasına rağmen bu iletişimin yeterli olmamasından dolayı bu işbirliği bilimsel temeller çerçevesinde artırılmaya çalışılmaktadır.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %0 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %62 ve tamamen katılıyorum %25 oranında çıkmıştır. Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğünde e-ikamet sistemi uygulanmaktadır. İlde ikamet tezkeresiyle kalan e-ikamet uygulamasından yararlanan yabancı sayısı bir hayli fazladır. Sistem kullanımında belli sıkıntılar yaşanmasına rağmen işlerliğini devam ettirerek göç politikasındaki yerini korumaktadır. Yabancıların sağlıklı bilgiye ulaşmaları göç politikasının uygulanması açısından önemlidir. Bu bağlamda Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yabancılara yönelik bildiri araçlarının artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Tablo 17: Bilimsellik

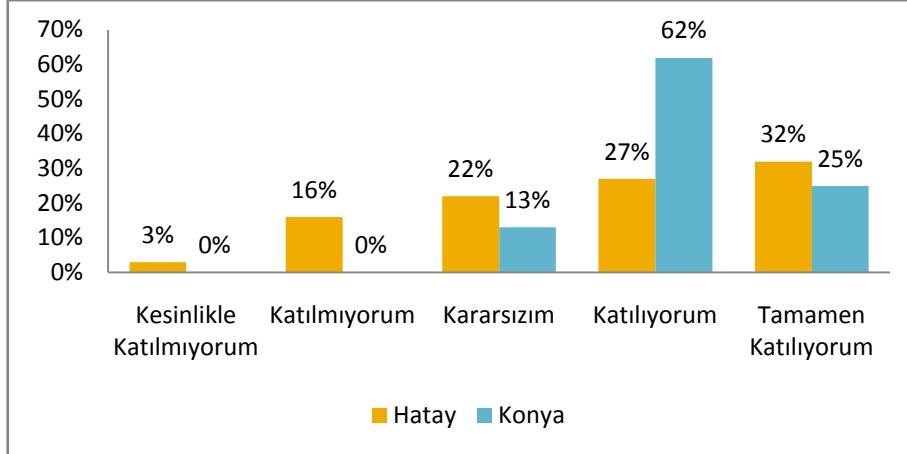

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının bilimsel arka plan çerçevesinde yürütüldüğünü düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %19 oranında, katılmıyorum %19 oranında, kararsızım %27, katılıyorum %24 ve tamamen katılıyorum %11 oranında çıkmıştır. Kararsızım oranının yüksek çıkmasının sebebi Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün göç araştırma merkezleri ile işbirliği yapmasına rağmen bu iletişimin yeterli bulunmamasından

kaynaklanabilir. Bu işbirliği bilimsel temeller çerçevesinde artırılmaya çalışılmalıdır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, göç araştırma merkezleriyle ortaklaşa çalışma yürütmekte ve göç araştırma merkezlerinin bilimsel çalışmalarına gerekli desteği sağlamaktadır. Göç araştırma merkezlerine göç istatistikleri başta olmak üzere her türlü bilgi paylaşımı Genel Müdürlük tarafından yapılmaktadır. Genel Müdürlük, bu araştırma merkezlerinden elde edilen çıktıları göç politikasındaki karar süreçlerinde kullanmaktadır. Elde edilen çıktılar daha fazla politika sürecine dahil edilerek politikanın bilimsel açıdan olgunlaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %25 oranında, katılmıyorum %50 oranında, kararsızım %25, katılıyorum %0 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Katılmıyorum seçeneğinin fazla çıkmasının nedeni Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün göç politikasının gelişiminde daha çok bilimsel argümanlardan yararlanması gerektiğine olan kabulden kaynaklanabilir.

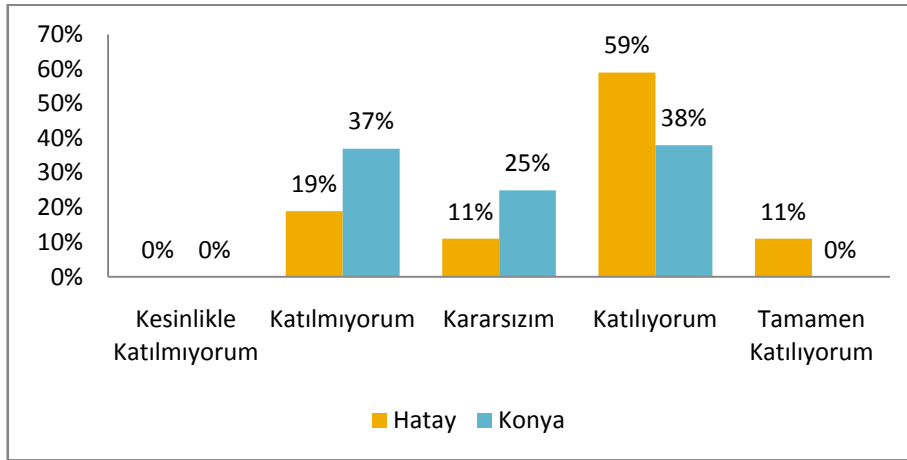
Tablo 18: Sivil Toplum Kuruluşları

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının uygulanması aşamasında sivil toplum kuruluşlarının etkin rol alması gerektiğine inanıyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %3 oranında, katılmıyorum %16 oranında, kararsızım %22, katılıyorum %27 ve tamamen katılıyorum %32 oranında çıkmıştır. Tamamen katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi sivil toplum kuruluşları göç politikasının oluşumunda etkin görevler alması gerektiğine olan desteği inançtan kaynaklanabilir. Göç politikasında sivil toplum kuruluşları sürece

dahil edilmeye çalışılmaktadır. Hatay ilinde de göç alanında faaliyet göstermek isteyen birçok kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların faaliyette bulunmaları için Hatay Valiliğine bağlı Dernekler İl Müdürlüğünden izin almaları gerekmektedir. Hatay ilinin kozmopolit yapısı gereği hassas dengeleri bulunmaktadır. Hatay Valiliği sivil toplum örgütlerinin faaliyet alanlarıyla ilgili genel emir çıkarmıştır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü, emir ve talimatlar çerçevesinde sivil toplum örgütlerinin çalışmalarına yardım edebilmektedir. İl Müdürlüğü, sivil toplum örgütleri ile ortak projeler yürüterek göç alanının sivil ayağını canlı tutmaya çalışmaktadır. Kurulma amaçlarından biri, göç politikası alanında sivilleşme olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü; kamu düzeni, kamu güvenliği ve kişisel bilgilerin korunması konularına dikkat edilmesi kaydıyla sivil toplum kuruluşlarının projelerine izin vermektedir. Göç politikasının rasyonelleştirilmesinin nedenlerinden biri olan e-ikamet uygulaması, İl Göç İdaresi Müdürlüğünde uygulanmakta olup yabancıların iş ve işlemlerinde bürokrasiyi azaltarak politikanın uygulanabilirliğini artırabilmektedir. Bu bağlamda göç politikasının bilimsel arka planda yürütülmesi en önemli husustur.

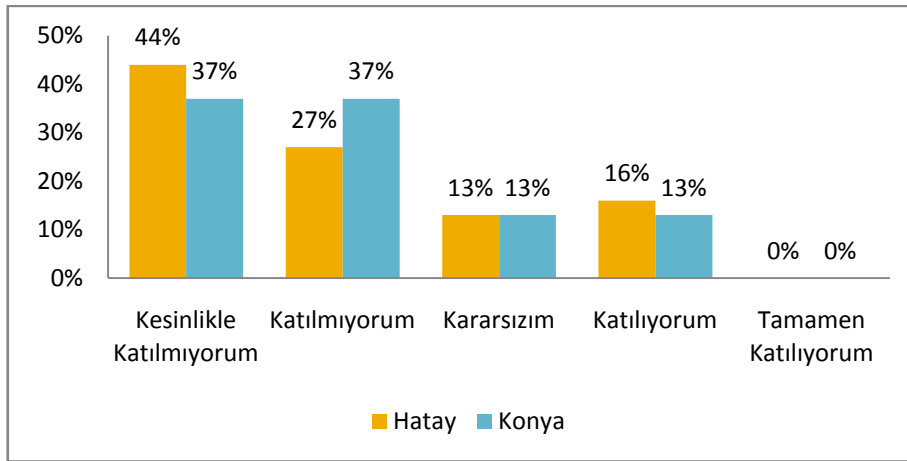
Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %0 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %62 ve tamamen katılıyorum %25 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi sivil toplum kuruluşları, dernek ve vakıfların ildeki göç politikasının uygulanmasında ve politika sürecinde etkin görevler üstlenmelerinden kaynaklanabilir. Göç politikasının uygulanması aşamasında ilde bulunan sivil toplum kuruluşu potansiyelinden yararlanılmalıdır. Üniversite sayısı bakımından zengin olan ilde göç politikasında bilimsel çerçeve oluşturmak için bu üniversitelerle işbirliği yoluna gidilmelidir. Üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıyla etkin işbirliği ve iletişim içerisinde sürdürülen bir politika anlayışı ile göç politikasının daha sağlam temellere oturtulması sağlanabilir.

Tablo 19: Hizmet Süresi

Anket çalışmasına katılanlara İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yabancılara verilmesi gereken hizmetleri mümkün olan en kısa sürede yerine getirdiğini düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %19 oranında, kararsızım %11, katılıyorum %59 ve tamamen katılıyorum %11 oranında çıkmıştır. Katılıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yabancıların iş ve işlemlerini etkili ve yerinde çözmeye çalışmalarından kaynaklanabilir. İl Göç İdaresi Müdürlükleri yabancılara mümkün olan en kısa sürede en kaliteli hizmeti vermeye çalışmaktadırlar. Hatay ili yabancı nüfusunun yoğun olduğu illerden bir tanesidir. Yabancıların kamu kurumlarından kaliteli hizmet almak istemeleri en doğal haklarıdır. İl Göç İdaresi Müdürlükleri yabancı ve Türk vatandaşı ayrımı gözetmeksizin herkese eşit mesafede yaklaşarak hizmet vermeye çalışmaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlükleri yabancılara kaliteli hizmet verebilmek amacıyla çeşitli uygulamalara gidebilmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde e-ikamet uygulaması başlatılmıştır. Düzenli göç olgusunu temsil eden e-ikamet uygulaması yabancılar için büyük kolaylık sağlamaktadır. Elektronik ortamda başvurusunu tamamlayan yabancıya sistem tarafından randevu günü ve saati belirlenmektedir. Yabancı randevu gününde İl Göç İdaresi Müdürlüklerine gelerek sıra beklemeksizin işlemini tamamlayabilmektedir. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğünde de e-ikamet sistemi uygulanmaktadır.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %37 oranında, kararsızım %25, katılıyorum %38 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğü genç ve dinamik personel yapısıyla yabancılara kaliteli hizmet vermenin gayreti içindedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü GöçNet bilgi sisteminin yavaş çalışması ve e-ikamet uygulamasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle yabancılara gereken kalitede hizmeti bazen verememektedir. Bu eksikliklerin çoğu teknik nedenlerden kaynaklanabilir.

Tablo 20: Tanınırlık

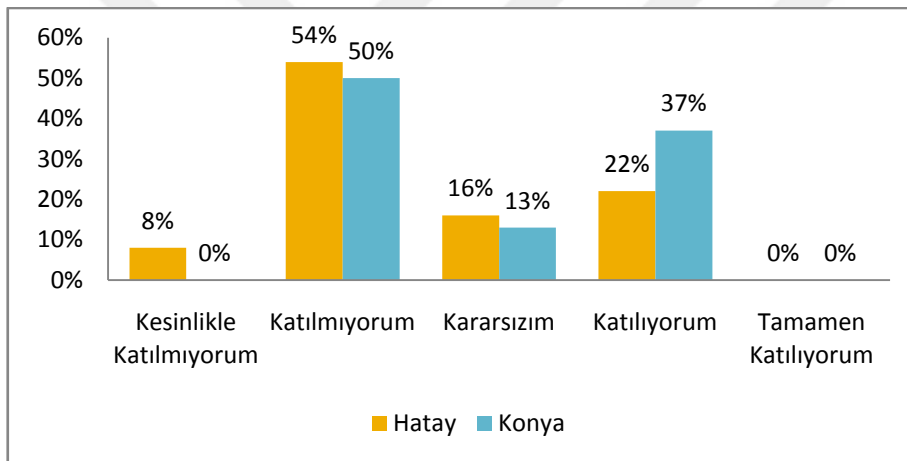

Anket çalışmasına katılanlara Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ve İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ulusal basında tanınır olduğunu düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %44 oranında, katılmıyorum %27 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %16 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Kesinlikle katılmıyorum oranının yüksek çıkmasının Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve İl Müdürlüklerinin yeni teşkilatlanmasını tamamlamaya çalıştığı için reklam faaliyetlerine yeterince yer verilemediğinden kaynaklanabilir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve İl Müdürlüklerinin yeni teşkilatlanmasını tamamlamaya çalıştığı ve reklam faaliyetlerine yeterince yer verilemediğinden dolayı tanınırlık açısından kamu spotu, basın açıklaması gibi faaliyetlere hız verilmelidir. Göç politikası alanında ilde faaliyet gösteren İl Göç İdaresi Müdürlüğü, iş yükünü azaltarak sorunu kaynağında hızlı ve etkili çözmeye çalışılmalıdır. Göç alanında kamu kurum ve kuruluşları ortaklaşa hareket etmek zorundadır. Hatay ilinde göçün koordinasyonu bağlamında İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve diğer kurumlar külfet

paylaşımı ilkesi gereğince kendilerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir aksi takdirde bütün yükü İl Göç İdaresi Müdürlüğü üstlenecektir. Bu durum göç politikasının etkinliği açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %37 oranında, katılmıyorum %37 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %13 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum oranlarının eşit ve aynı zamanda yüksek çıkmasının sebebi Hatay iliyle benzerlik göstermektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü, sahadaki çalışmalarıyla ve konferans, çalıştay, bilgilendirme toplantıları gibi faaliyetlerle ildeki tanınırlığını artırmaya çalışmalıdır.

Tablo 21: Bilimsel Aktiviteler

Anket çalışmasına katılanlara göç politikasının işleyişi ile ilgili yeterli sayıda çalıştay, seminer, konferans vb. faaliyetlerin yapıldığını düşünüyorum, yargısı yöneltmiş olup Hatay ilinde; kesinlikle katılmıyorum %8 oranında, katılmıyorum %54 oranında, kararsızım %16, katılıyorum %22 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Katılmıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün saha çalışmalarından dolayı yeterince bilimsel aktivitelere yer verememesinden kaynaklanabilir. Üniversitelerle işbirliği içerisinde bu faaliyetler artırılmaya çalışılmalıdır. Bununla birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün saha çalışmaları nedeniyle yeterince bilimsel aktivitelere yer verememesinden dolayı üniversitelerle işbirliği içerisinde bu faaliyetler artırılmaya çalışılmalıdır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ülke bazında İl Göç İdaresi Müdürlükleri ise il bazında çalıştay,

seminer, konferans, sempozyum gibi faaliyetlerde bulunarak tanınırlıklarını artırmaya çalışmalıdırlar.

Konya ilinde ise; kesinlikle katılmıyorum %0 oranında, katılmıyorum %50 oranında, kararsızım %13, katılıyorum %37 ve tamamen katılıyorum %0 oranında çıkmıştır. Katılmıyorum oranının yüksek çıkmasının sebebi Hatay iliyle benzerlik göstermektedir. Göç politikasının işleyişini kolaylaştırmak amacıyla seminer, sempozyum ve konferans gibi faaliyetlerin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Hatay ilindeki saha araştırmasından bir çıkarımda bulunmak gerekirse; göç politikasını oluşturma ve geliştirme sürecinde sahada çalışan personelin sürece daha çok dahil edilmesi gerekmektedir. Göç politikasının karar aşamasında Genel Müdürlüğün taşra örgütlenmesi olan İl Göç İdaresi Müdürlükleri de sürece dahil edilmelidir. Bundan dolayı Genel Müdürlük ilgili politikanın yönetiminde yetersiz kalabilmektedir. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü ulusal, uluslararası kurum ve kuruluşlarla etkin işbirliği yaparak göç politikasını şehirde uygulamaya çalışmaktadır. İlde yerel yönetimler yabancılara maddi yardımda bulunmak dışında politika sürecine dahil olamamaktadır. İldeki yerel yönetimlerin göç politikasının oluşması konusunda yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü, ildeki tanınırlık oranını artırması gerekmektedir. İl Müdürlüğünün tanınma ihtiyacı göze çarpmaktadır. İl Göç İdaresi Müdürlüğü bunu ortadan kaldırmak amacıyla kurum ziyaretleri, çalıştay, sempozyum gibi faaliyetleri artırmalıdır. Bununla birlikte İl Müdürlüğü yabancılarla ilgili özel günlerde program düzenleyerek ulusal ve yerel medya organlarında haber oluşturmalıdır. Bu tür faaliyetlerin İl Müdürlüğünün tanınırlığını artırması beklenmektedir. İl Müdürlüğü, yabancılarla ilgili iş ve işlemlerde kullanılacak araç ve gereçler konusunda bir sıkıntı yaşamamaktadır. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü, külfet paylaşımı ilkesi gereğince diğer kurum ve kuruluşların yabancılara iş ve işlemlerinde görev paylaşımı yapmasını beklemektedir. Yabancılarla ilgili sorumluluğun tek bir kurum tarafından üstlenilmesi göç politikasının etkinliği açısından eksiklik olarak görülmektedir. Hatay ili e-ikamet uygulamasına yakın zamanda geçmiş olup uygulamanın yararlı olduğu sahada gözlemlenmiştir. Sonuç olarak İl Müdürlüğü, göç politikasının sahada uygulanması konusunda önemli görevler üstlenmeye devam edecektir.

Konya ilindeki saha araştırması sonucunda; göç olgusunun yarattığı sosyal ve kültürel tabakalaşma ve farklı grupların oluşturduğu düzende kaynaştırma politikalarının geliştirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Konya ilinde araştırmadan elde edilen verilere göre göç politikasının mevzuat kısmı ile uygulama kısmı tam anlamıyla örtüşmemektedir. Göç politikasında mevzuatta yapılan düzenlemeler sahadaki uygulamalara yansıtılmalı veya sahadaki uygulamalara göre idari düzenlemeler yapılmalıdır. Konya ilinde uluslararası koruma başvuru ofisi açılması planlanmaktadır. Şehirde uluslararası koruma başvuru sahibi sayısının fazla olması nedeniyle kararın son derece isabetli olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu karar, İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün ulusal ve uluslararası kurumlarla olan işbirliği derecesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Nitekim bu ofisler İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından ortaklaşa planlanan proje olarak karşımıza çıkmaktadır. İlde yerel yönetimlerin yabancılarla ilgili faaliyetlerde etkili oldukları görülmektedir. Yerel yönetimlerin göç politikasında güçlü olması il açısından faydalı durum teşkil etmekle birlikte göç politikasının sağlam temellere dayanması açısından da önem arz etmektedir. Genel Müdürlüğün ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün kurumsallaşma ve tanınırlık ihtiyacı bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu ihtiyacı ortadan kaldırmak için reklam faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir.

İl Göç İdaresi Müdürlüğü, Genel Müdürlüğün vermiş olduğu destek nedeniyle iş ve işlemlerde kullanılan araç ve gereç konusunda sıkıntı yaşamamaktadır. İlde göç politikasının daha iyi uygulanması amacıyla diğer kurum ve kuruluşların işbirliği düzeyini artırmaları gerekmektedir. Göç politikasındaki e-ikamet gibi yeni uygulamalar İl Müdürlüğü tarafından olumlu karşılanmış olup bu uygulamaların geliştirilerek artırılması beklenmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin güçlü olduğu ilde göç politikasının uygulanabilirliğini artırmak için bu durum avantaja çevrilmelidir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü, göç politikasının ildeki yegane temsilcisi olarak politikanın sahada daha iyi nasıl uygulanacağı noktasında elinden gelen gayreti göstermektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü kurumsallaştıkça ve göç politikası olgunlaştıkça sahada daha başarılı sonuçlar elde edilecektir.

SONUÇ

Türkiye coğrafi konumu nedeniyle sürekli göç akınlarına maruz kalmıştır. Avrupa kıtasına komşu olması sebebiyle Asya, Afrika ve Ortadoğu'dan gelip Türkiye'yi geçiş güzergahı olarak kullanan ve daha sonra Avrupa kıtasına geçen insanların sayısı bir hayli fazladır. Türkiye coğrafi konumu ve köklü devlet geleneği nedeniyle bu göç dalgalarına kayıtsız kalmamaktadır.

Göç olgusu Türkiye'nin gündeminden hiç düşmemiş ve hemen hemen her dönem ülke gündemini işgal etmiştir. Günümüzde de ülke gündemini en çok işgal eden konuların başında göç olgusu yer almaktadır.

Türkiye göç alanında mevzuat çalışmalarına 1934 tarihli İskan Kanunu'nun yasalaşmasıyla başlamıştır. 1950 tarihli Pasaport Kanunu en kapsamlı kanunlardandır. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsünün Belirlenmesine Dair Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Protokol dünya göç anlayışının anayasası şeklindedir. Türkiye bu iki anlaşmayı çekince koyarak kabul etmiştir. Devlet, coğrafi konumu nedeniyle sözleşmeleri çekince koyarak kabul etmiştir. 2000'li yıllar mevzuat çalışmasının yoğun olarak yaşandığı yıllar olmuştur. Vatandaşlık Kanunu başta olmak üzere Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Kanun ve Avrupa Birliği üyelik sürecine bağlı olarak 2013 yılında yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu bunlardan bazılarıdır. Kanunlar çerçevesinde yönetmelikler ve uygulama talimatları yayınlanmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, insani göç anlayışının literatüre yerleşmesini sağlamıştır. Kanun, göç alanında mevzuat eksikliğini büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır.

2013 yılında bütün partilerin mutabakatı alınarak uzlaşi kültürü içerisinde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun'u meclisten geçerek yasalaşmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Kanunu birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Göç politikasına yeni kavramlar ilgili kanunla kazandırılmıştır. Türkiye, kitlesel akınlarla gelen göç dalgalarına yönelik geçici koruma statüsünü geliştirmiştir. Bu statü daha çok Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarına yönelik uygulanmıştır. Yabancıların kayıt altına alınarak yasal zemine kavuşturulması açısından geçici koruma statüsü göç politikasında önemli bir yer tutmaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma

Kanunu; düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası koruma konularını işlemiştir. Geri gönderme yasağı ilkesini geliştirerek insana değer veren göç politikası anlayışını geliştirmeye çalışmıştır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun yayımlanması ile birlikte kanunun uygulanmasını sağlayan idari teşkilatlanmalar oluşturulmuştur. Merkezi idare olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Taşrada İl Göç İdaresi Müdürlükleri kurulmuştur. Genel Müdürlük, 18 Mayıs 2015 tarihi itibari ile yabancılara yönelik iş ve işlemlerin devrini Yabancılar Şube Müdürlüklerinden alarak teşkilatlanmasını seksen bir ilde büyük ölçüde tamamlamıştır. Yurt dışı teşkilatlanması olarak Göç Ataşeliği ve Göç Müşavirliği düzenlenmiştir. Yurt dışı teşkilatlanması kurulma aşamasındadır. İl Göç İdaresi Müdürlüklerine bağlı ilçe müdürlüklerinin kurulma aşaması devam etmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü dinamik personel yapısıyla göç politikasının yegane uygulayıcısı konumundadır.

Kamu politikası kavram olarak yeni gelişen bir kavramdır. Kamu politikası kavramı kamu bürokrasisinde önemli yer tutar. Göç politikası, bir kamu politikası çeşididir. Göç politikasının etkinliğinin sağlanabilmesi için formülasyonunun iyi yapılması gerekmektedir. Formülasyon, kamu politikasına yasama, yürütme ve yargı organlarının katkılarını ve etki edebilme güçlerini ölçmektedir. Kamu politikası çeşidi olan göç politikasının etkili ve sağlıklı formülasyonu yapılarak geleceğe ışık tutacak bir politika yapısına büründürülmelidir.

Bu çalışmanın temel amacı, Konya ve Hatay'daki göç idarelerinin göç politikasına yaptığı katkıları İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına yapılan anketler sonucunda tespit etmektir. Bu kapsamda öncelikle göç mevzuatı ele alınmış daha sonra ise uygulamadaki farklılıkları tespit etmek üzere son zamanda en çok göç alan şehirlerden olan Hatay ve Konya İl Göç İdaresi Müdürlüğünde çalışan İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcılarına yönelik anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan anketler SPSS 21 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) ile analiz edilmiştir.

Anket çalışmasına katılanların çoğunluğu tarafından Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün ulusal göç politikası oluşturma çabası tam anlamıyla başarılı

bulunmamıştır. Bunda Türkiye’de uygulanan göç politikasının yeni olması etkili olmuş olabilir. Göç politikasının mevzuat kısmı ile uygulama kısmının tam anlamıyla örtüşmediği anket çalışmasına katılanların çoğunluğu tarafından söylenmiştir. Sağlam temellere dayanan göç politikası oluşturmak için ulusal, uluslararası ve yerel aktörlere yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Göç politikasına uluslararası aktörlerin katkılarının olduğu anket çalışmasına katılanların çoğunluğu tarafından söylenmiştir. Bu durum, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün gerek Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun yapım aşamasında gerekse sonraki süreçte vermiş oldukları destekten kaynaklanabilir. Göç politikasındaki mevzuat oluşturma çalışmalarında ulusal kuruluşların katkılarının olduğu anket çalışmasına katılanlar tarafından söylenmiştir. Göç politikasının uygulama aşamasında kamu kurum ve kuruluşlarının görevlerini tam anlamıyla yerine getirmediği söylenmiştir. Bu durum, İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin göç politikasının uygulanması aşamasında ilde bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşlarından yeterince destek alamamalarından kaynaklanabilir.

Araştırmacılar tarafından İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin, hizmet alacak yabancılarla sağlıklı ve etkili bir iletişim kurduğu belirtilmiştir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin çalışma şartları açısından fiziksel imkanların yeterli olduğu vurgulanmıştır. Hatay ilinde katılanların oranı, Konya iline göre daha fazla çıkmıştır. Bu farklılık, Konya ilinde yaşanan GöçNet bilgi sistemi ve e-ikamet gibi uygulamalardan kaynaklı sistemsel sorunlarla ilgili olabilir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından kurumsal iş ve işlemler konusunda yeterli eğitimlerin verilmediği düşünülmüştür. Konya ilinde katılmayanların oranı Hatay iline göre daha az çıkmıştır. Bu farklılık Konya ilindeki personel azlığı nedeniyle daha fazla eğitime katılabilme imkanlarının olmasından kaynaklanabilir.

Ankete katılanların çoğu, İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ildeki göç politikasının uygulanması aşamasında aktörler arasında koordinasyonun sağlandığını belirtmiştir. Bu duruma Hatay ilinde katılanların oranı, Konya iline göre daha fazla çıkmıştır. Bu farklılık Konya ilinde uygulanan göç politikasında bir bütünlüğün sağlanamamasından kaynaklanabilir. Göç politikasının uygulanmasını

kolaylaştırmak için diğer kurum ve kuruluşlar arasında külfet paylaşımı ilkesi gereğince görev dağılımının yapılması gerektiği söylenmiştir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde hizmet alacak yabancıların kendilerini güvende hissedebildikleri ve verimli hizmet aldıkları anket çalışmasına katılanlar tarafından ifade edilmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yabancıların ihtiyacı olan bilgilendirmeleri yeterince yapabildiği ankete katılanların çoğu tarafından vurgulanmıştır. Göç politikasının bilimsel arka plan çerçevesinde yürütülmediği anket çalışmasına katılanların çoğunluğu tarafından söylenmiştir. Bu durumun ortadan kaldırılması için göç politikasının uygulanması aşamasında üniversitelerle işbirliği yoluna gidilebilir. Göç politikasının uygulanması aşamasında sivil toplum kuruluşlarının etkin rol alması gerektiği söylenmiştir.

İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yabancılara verilmesi gereken hizmetleri mümkün olan en kısa sürede yerine getirildiği ankete katılanlar tarafından belirtilmiştir. Bu duruma Hatay ilinde katılanların oranı, Konya iline göre daha fazla çıkmıştır. Bu farklılık, Konya ilinde yaşanan teknik sorunlar nedeniyle yabancılara verilen hizmetlerin zamanında yerine getirilememesinden kaynaklanabilir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün ve İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ulusal basında tanınır olmadığı vurgulanmıştır. Bu durumun ortadan kaldırılması için reklam ve tanıtım faaliyetlerine hız verilmelidir. Göç politikasının işleyişi ile ilgili yeterli sayıda çalıştay, seminer ve konferans gibi faaliyetlerin yapılmadığı söylenmiştir. Bu durum, göç idarelerinin sahadaki yoğun çalışmalarından dolayı bilimsel aktivitelere yeterince yer verememesinden kaynaklanabilir.

Göç politikası illere göre farklılık arz etmektedir. Bu farklılığın oluşmasında illerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları rol oynayabilmektedir. Göç politikasının uygulanmasında yeknesaklığın sağlanması gerekmektedir. Göç politikasının uygulama aşamasında etkinliğin sağlanması için uluslararası, ulusal ve yerel aktörlere daha çok yer verilmelidir. Göç olgusunun sivil ayağı ön planda tutulmalıdır. Göç konusunun sosyal bir olgu olduğu unutulmadan külfet paylaşımı ilkesi gereğince kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında görev paylaşımı yapılarak göç politikasının etkinlik derecesi artırılmalıdır. İllerde kurumsal koordinasyonun artırılması gerekmektedir. İllerde uygulanan göç politikasındaki yükün tamamı İl

Göç İdaresi Müdürlüklerine bırakılmamalıdır. Kurumsal koordinasyon artırılarak göç politikasındaki görev dağılımı eşit bir şekilde yapılmalıdır. Göç politikasının sahada başarıya ulaşabilmesi için e-ikamet gibi yenilikçi uygulamaların sayısı artırılmalıdır. Türkiye’de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yayımlanmadan önce göç politikası güvenlikçi bakış açısıyla yönetildiğinden dolayı bürokratik engeller ve kırtasiyecilik daha fazla görülmekteydi. Kamu bürokrasisini ve kırtasiyeciliği en aza indiren e-ikamet gibi yenilikçi uygulamaların sayısı artırılmalıdır. Göç politikasının etkinliğini artırmak amacıyla yabancılarla daha iyi iletişim seviyesi oluşturulması gerekmektedir. Yabancılarla etkili iletişim kurmak amacıyla basın yayın araçları daha fazla kullanılmalıdır. Göç politikasının yerleşmesi açısından uyum çalışmalarına öncelik verilmelidir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yabancıların uyumuna yönelik uyum buluşmaları illerde düzenlenmeye devam etmektedir. Uyum çalışmaları, şehirlerdeki yabancıların gettolaşmalarını engelleyerek sosyal barışın sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Göç politikasının bilimsel çerçevesinin oluşturulabilmesi için göç araştırma merkezleriyle ve üniversitelerle işbirliğine daha çok yer verilmelidir. Göç politikasının gelişmesi amacıyla üniversitelerle işbirliği halinde bilimsel yayınlar oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKÇADAĞ**, Emine (2012). **Yasa Dışı Göç ve Türkiye**, Bilgesam Yayınları, Rapor No:42, İstanbul.
- AKGÜL**, Arif, Alican Kaptı ve Oğuzhan Ömer Demir (2015). “Migration and Public Policies: An Analysis of Syrian Crisis”, **The Global A Journal of Policy and Strategy**, Volume:1, Issue:2, 2015, pp.1-22.
- AKINCI**, Buket, Ahmet Nergiz ve Ercan Gedik (2015). “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.58-83.
- ALAN**, Berlan Pars (2016). “Türkiye'nin Göç Yönetimine Yaklaşımı: Mevzuat ve Uygulama”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- ARAT**, Veysel (2014). “Türkiye’de Kamu Politikası Alan Yazını Üzerine Bir İnceleme”, **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi**, Cilt:5, Sayı:10, ss.78-117.
- ATEŞ**, Hamza ve Öznur Yavuz (2017). “(G)öçmen (Ö)tekileştirme ve (Ç)ok Kültürlülük”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Göç Özel Sayısı, Cilt:22, ss.1287-1301.
- Avrupa Komisyonu (2012). **Türkiye 2012 yılı İlerleme Raporu**, Komisyon Çalışma Belgesi, SWD(2012) 336, Brüksel.
- Avrupa Komisyonu (2013). **Türkiye 2013 yılı İlerleme Raporu**, Komisyon Çalışma Belgesi, SWD (2013) 417, Brüksel.
- AY**, Kadir ve diğerleri (2005). **İltica ve Göç Mevzuatı**, Başkent Matbaası, Ankara.
- AYIN**, Esra (2009). “Uluslararası Çalışma Örgütü’nce Kabul Edilen 158 Sayılı Sözleşme ve Türk İş Hukuku’na Yansıması”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sivas.
- B. SMITH**, Kevin ve Christopher W. Larimer (2009). **The Public Policy Theory Primer**, Westview Press.
- Barnett**, Laura (2002). “Global Governance and The Evolution of the International Refugee Regime”, **International Journal of Refugee Law**, Volume:14, Issue:2, pp.238-262.
- CANATAN**, Kadir (2013). “Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım”, **Sosyoloji Dergisi**, Cilt:3, Sayı:27, ss.317-332.

- ÇAĞLAYAN**, Savaş (2006). “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)**, Sayı:17, ss.67-91.
- ÇALI**, Hasan Hüseyin (2012). “Kamu Politikası Olarak Türkiye’nin Göç Politikası”, **İdarecinin Sesi Dergisi**, Sayı:151, ss. 47-50.
- ÇELİK**, Nermin ve Murat Güven (2014). “Türkiye’de İç Göç Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Stratejik İç Göç Yönetimi”, **Yönetim: İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi**, Cilt:25, Sayı:76, ss.45-61.
- ÇELİK**, Neşe Baran (2015). “Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, Cilt:1, ss.67-148.
- ÇEVİK**, Hasan Hüseyin (1998). “Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:31, Sayı:2, ss.103-112.
- ÇEVİK**, Salim (2013). **Pakistan Siyasetini Anlama Kılavuzu**, Seta Raporu, Ankara.
- ÇINGİR**, Ömer Faruk (2016). “Türkiye’de Göç ve Biyopolitika: Iraklı Mülteciler Örneği”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir.
- ÇİÇEKLİ**, Bülent (1998). **The Legal Position of Turkish Immigrants in the European Union**, Karmap, Ankara.
- ÇÖTOK**, Nesrin Akıncı ve H.Musa Taşdelen (2013). “Evaluation About Perception Of Xenophobia And Islamophobia Within The Scope Of Europe”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume: 8/6, Spring 2013, pp.1-13.
- DEMİR**, Müslim (2016). “Türkiye’de Yabancıların Sosyal Güvenliği”, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, ss.70-93.
- DEMİRHAN**, Yılmaz ve Seyfettin Aslan (2015). “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”, **Birey ve Toplum Dergisi**, Cilt:5, Sayı:9, ss.23-62.
- DENİZ**, Orhan ve Erol Etlan (2009). “Kırdan Kente Göç Ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss.472-498.
- DEVELİ**, Erdem Selman (2017). “21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politigi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:22, Göç Özel Sayısı, ss.1343-1353.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (2015). **Kanada Ülke Raporu**, Ağustos.

DİKER, Eleni (2018). (Türkçeye Çeviren: Nuray Karateke, Enes Ataç, Emrah Çelik ve Yağmur Karatepe), **Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerle İlgili Kaynakçalar:Sağlık**, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama Merkezi Çalışma Notları, İstanbul.

DİNÇER, Gönül ve Yusuf Muratoğlu (2014). “Immigration to the Oecd Countries from Turkey: A Gravity Model Approach”, **Munich Personal Repec Archive**, October 2014, pp.1-13.

DUYGU, Fazilet (2018). “Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklar ve Sağlık”, **Göç ve Sağlık Sağlık Politikaları 1**, Medipol Yayın, İstanbul, ss.15-20.

EFE, Haydar (2016). **Uluslararası Yönetim, Ekonomi ve Politika Kongresi Bildiriler Kitabı**, Umuttepe Yayınları, Cilt:2, İstanbul.

EKŞİ, Nuray (2012). **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı**, Beta Basım, İstanbul.

ELMA, Fatma Yılmaz (2016). “Avrupa Birliği Göç-Dış Politika İlişkisinde Paradigma Değişimi”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara.

ERDOĞAN, M.Murat, Yelda Devlet Karapınar ve Deniz Aydın (2013). “Türkiye’nin Göç Politikası”, (Der: Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Adres Yayınları, 1.Baskı, ss.422-465.

EROĞLU, Deniz (2015). “Ulusal Güvenlik Kaygılarından Mali Külfet Söylemine: Türkiye’nin Yeni Sığınma Politikaları”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:13, Sayı:2, ss.209-226.

EROL, Murat ve Oya G. Ersever (2014). “Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale”, **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, Cilt:24, Sayı:1, ss.47-68.

ERTEN, Rifat (2015). “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:XIX, Sayı:1, ss.3-51.

GEDİKKAYA, Fatma Gül, Hatice Altınok ve Hakan Aydın (2017). “Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Göçmenlere Yönelik Faaliyetler Üzerine Örnek İnceleme: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, ss.111-123.

- GOULARAS**, Gökçe Bayındır ve Ulaş Sunata; “Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi”, **Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi**, Cilt:2, 2015, ss.12-40.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015). **2013 Türkiye Göç Raporu**, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:32.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016). **2015 Türkiye Göç Raporu**, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, No:3.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017). **2016 Türkiye Göç Raporu**, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:40.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2013). **Türkiye ve Göç Yönetimi**, Türkiye Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 4, Ankara.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2014). **Türkiye’ye Yönelik Kitlemel Akınlar:Türkiye’nin Örnek Uygulamaları ve Liderliği, Uygulanan Politikalar ve Bu Politikaların Sonuçları Üzerine Karşılaştırmalı Değerlendirme, Yük Paylaşımı Gerçeği Projesi Nihai Raporu**, Todaie.
- GÜLER**, Birgül Ayman (2013). **Türkiye’nin Yönetimi-Yapı**, İmge Kitabevi, Ankara.
- GÜNAY**, Enver, Dilek Atılğan ve Emine Serin (2017). “Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, Cilt:7, Sayı:2, ss.37-60.
- GÜNDOĞAR**, Hüseyin (2012). **Almanya’da Göçmen Dillerine Yönelik Politikalar ve Bu Politikaların Türklerin Sosyal Yaşamına Etkisi**, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- GÜNEŞ**, Mehmet (2013). “Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Yoksulluğun Rolü”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt 4, Sayı:1, ss.25-50.
- GÜVEN**, Sami (2013). **Sosyal Politikanın Temelleri**, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- HEYWOOD**, Andrew (2014). **Küresel Siyaset**, çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir, Adres Yayınları, Ankara.
- HUPE**, Peter ve M.J. Hill (2006). “The three action levels of governance: Re-framing the policy process beyond the stages model”, B. G. Peters, & J. Pierre (eds.), **The handbook of public policy**, London: Sage, pp.13-30.

- İŞIKÇI**, Yasemin Mamur (2017). “Türkiye’de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:8, Sayı:13, ss.25-47.
- İÇDUYGU**, Ahmet ve Damla B. Aksel (2012). **Türkiye’de Düzensiz Göç**, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Yayınları, Ankara.
- İÇDUYGU**, Ahmet ve Deniz Yüksek (2012). “Rethinking Transit Migration in Turkey : Reality and Re-presentation in the Creation of a Migratory Phenomenon”, **Population Space and Place**, pp.441-456.
- İÇDUYGU**, Ahmet, Sema Erder ve Ömer Faruk Gençkaya (2014). **Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023:Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere**, Mirekoç Proje Raporları, İstanbul.
- İÇDUYGU**, Ahmet (2004). “Demographic Mobility over Turkey: Migration Experiences and Government Responses”, **Mediterranean Quarterly**, Volume:15, Issue:4, 2004, pp.88-99.
- İNAN**, Canan Emek (2016). “Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, (Ed. Nedim İpek), Cilt:2, Sayı:3, ss.10-33.
- KABAKUŞAK**, Damla (2014). “Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye’de Göç Olgusunun Kurumsallaşması”, **Quo Vadis: Sosyal Bilimler – Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı**, Hopa/Artvin, ss.1-15.
- KAHRAMAN**, Selçuk ve Şaban Tanıyıcı (2018). “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Örneğinde Çok Düzeyli Göç Yönetişimi”, **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, ss.235-280.
- KANDEMİR**, Murat (2018). “Türkiye ve Kanada Mülteci Politikalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- KARA**, Canan Öykü Dönmez (2015). “Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye’nin Politikaları”, **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi**.
- KARA**, Mustafa ve Canan Öykü Dönmez Kara (2015). “Türkiye’de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Cilt:10, Sayı:2, ss.1-25.

- KARACABEY**, Murat (2017). “Türkiye’nin Göç Politikası ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komserliği”, **İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- KARADENİZ**, Oğuz (2016). “Türkiye’de İnovasyon ve Kamu Politikası”, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara.
- KESGİN**, Bedrettin (2012). “Sosyal Politikanın En Önemli Kurumu: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”, **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt:30, ss.41-54.
- KOÇAK**, Nazım Taha (2017). “Geri Gönderme Yasağının Türk Hukukundaki Pratiği”, **Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar**, Ed. Çoşkun Taştan ve Ayşe Çolpan Kavuncu, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, ss.133-142.
- KUBAN**, Arzu (1993). “Uluslararası Çalışma Örgütünün Denetim Mekanizması ve Türkiye”, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- KUTLU**, Önder ve İsmail Sevinç (2017). “Suriyeli Mültecilere Sunulan Kamu Hizmetlerinin AFAD Bağlamında Analizi”, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, ss.220-236.
- LAÇİNER**, Fatma (2015). “Uluslararası Çalışma Örgütü Normları ve Türk Hukuku Kapsamında Ev Hizmetlerinde Çalışan İşçilerin Sorunları”, **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Çanakkale.
- LEWIS**, G. J. (1982). **Human Migration A Geographical Perspective**, New York: St. Martin’s Press.
- MASSEY**, Douglas S. (2016). (Çevirenler: Deniz Eroğlu, Onur Unutulmaz ve İbrahim Sirkeci), “Göç Kuramlarında Kayıp Halka”, **Göç Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, ss.143-165.
- ORHAN**, Gökhan (2013). “Kamu Politikasına Yorumlamacı Yaklaşımlar”, (Der: Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Adres Yayınları, 1.Baskı, ss.66-87.
- Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (2012). **Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye’nin Göç Politikalarının Gelişimi**, Rapor No:22, Ankara.
- ÖKMEN**, Özgür (2010). “Yabancılar Hukukunda Göçmenler”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara.
- ÖNER**, Suna Gülüfer İhlamur ve Aslı Şirin Öner (2014). **Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar**, İletişim Yayınları, İstanbul.

- ÖRSELLİ**, Erhan ve Veysel Babahanoğlu (2016). “Türkiye’nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:9, Sayı:43, ss.2063-2072.
- ÖZCAN**, E.Deniz Ela (2016). “Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme”, **İş ve Hayat Dergisi**, Cilt:2, Sayı:4, ss.183-215.
- ÖZÇELİK**, Gülüm Bayraktaroğlu (2013). “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye’den Sınır Dışı Edilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:108, ss.211-258.
- ÖZER**, İnan (2004). **Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Değişme**, Ekin Kitabevi, Bursa.
- ÖZER**, Yeşer Yeşim (2011). “Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:45, ss.73-88.
- PARSONS**, Wayne (1995). **Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis**, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- SAGLAM**, Hülya (2017). “Suriyeli Sığınmacılara Uygulanacak Kente Uyum Politikalarının Kentsel Güvenliğe Etkisi”, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, ss.2257-2272.
- SEVGİ**, Hüseyin (2014). “Uluslararası Çalışma Örgütü’nün Felsefi Zemini ve Yapısı, Örgütün Küresel Kapitalist Sistemdeki Pozisyonu ve Politikaları”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Bursa.
- Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (2014). **2014’te Türkiye**, Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., İstanbul.
- SOMUNCU**, Başak (2006). “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir.
- SOYKAN**, Cavidan (2012). “The New Draft Law on Foreigners and International Protection in Turkey”, **Oxford Monitor of Forced Migration**, Volume:2, Issue:2, pp.38-47.
- ŞİMŞEK**, Doğuş (2017). “Göç Politikaları ve “İnsan Güvenliği”: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği”, **Toplum ve Bilim Dergisi**, Sayı:140, ss.11-26.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı (2014). **Türkiye Tarafından Hazırlanan 2012 Yılı İlerleme Raporu: Yapılan Çalışmalar ve Kaydedilen İlerlemeler**, Ankara.

- TAŞ, İ. Ethem, Hatike Koçar ve Yeter Çiçek (2017).** “Mülteci Sorununun Çözümüne İlişkin Yeni Bir Yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:22, Göç Özel Sayısı, ss.1369-1383.
- TAŞTAN, Coşkun ve Ayşe Çolpan Kavuncu (2017).** **Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar**, Polis Akademisi Yayınları, Ankara.
- TBMM (2013).** **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu**, Sayı:28615, Resmi Gazete.
- TEKİN, Esra (2014).** “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Göre Yabancıların Türkiye'de İkameti”, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Diyarbakır.
- TEKİN, Uğur (2007).** “Avrupa’ya Göç ve Türkiye”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:37, ss.43-56.
- TEKSOY, Barış (2013).** “6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa Göre Yabancıların Vize Alma Zorunluluğu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:62, Sayı:3, ss.855-908.
- TOPCUOĞLU, Reyhan Atasü (2016).** “Göç Yazınındaki Düzenli ve Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama”, **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt:34, ss.1-20.
- TOPÇU, Sevcan (2006).** “Göç Eden ve Göç Etmeyen Kadınların Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir.
- TUNÇ, Ahmet (2017).** “Türkiye’de Göçün Yönetilmesi Sürecinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) Rolü”, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Elazığ, ss.165-182.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (2012).** **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve İçişleri Komisyonu Raporları (Esas No. 1/619)**, TBMM Sıra Sayısı: 310, Dönemi: 24, Yasama Yılı: 2.
- UZUN, Aytül (2015).** “Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, ss.105-120.
- ÜNALAN, Turgay (1998).** “Türkiye’de İç Göçe İlişkin Veri Kaynaklarının Değerlendirilmesi”, **Türkiye’de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı Bildiriler Kitabı**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, ss.91-103.

- VATANDAŞ**, Selim (2016). “Avrupa’ya Göçmen Akışı ve Türkiye’de Göç Politikaları”, **İlke Dergisi**, Sayı:3, ss.1-20.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu** (2014). Göç İdresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 7.
- YALÇIN**, Cemal (2014). **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- YAMAN**, Ahmet (2016). “Suriyeli Sosyal Sermayenin İnşası ve Yeniden Üretim Sürecinin Sivil Toplum ve Ekonomik Hayat Alanlarında İncelenmesi”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, ss.94-127.
- YILDIRIM**, Selda Geyik (2018). “Göç ve Afganlar: İstaikrarlı Mülteciler, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:4, Sayı:2, ss.128-159.
- YILDIZ**, Mete ve Mehmet Zahid Sobacı (2013). “Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi: Genel Bir Çerçeve”, (Der: Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Adres Yayınları, 1.Baskı, ss.14-43.
- YILMAZ**, Abdurrahman (2014). “International Migration: Its Types, Causes And Effects”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume:9, Issue:2, pp.1685-1704.
- YILMAZ**, Necla Öztürk (2007). “5543 sayılı İskan Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:68, ss.241-264.
- ZİYA**, Olcay (2012). “Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:99, ss.229-240.
- ZLOTNİK**, Arna H. (1992). "Empirical identification of international migration systems," Mary Kritz, Lin Lean Lim, ve Hania Zlotnik (der.), **International Migration Sys-tems: A Global Approach**, Oxford: Clarendon Press, pp.19-40.

İNTERNET KAYNAKÇA

- AKILLI, H.Serkan** (2016). “Sosyal Ağ Analizinin Kamu Politikası Çalışmalarında Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunlar”, https://www.researchgate.net/profile/H_Akilli/publication/303864355_Sosyal_Ag_Analizinin_Kamu_Politikasi_Calismalarinda_Kullaniminda_Karsilasilabilecek_Sorular/links/5759575d08aec91374a3550a/Sosyal-Ag-Analizinin-KamuPolitikasi_Calismalarinda-Kullaniminda_Karsilasilabilecek-Sorunlar, (07.04.2018).
- DEMİR, Başak** (2012). “Kanada Almanya'ya örnek oldu”, <https://www.dw.com/tr/kanada-almanyaya-%C3%B6rnek-oldu/a-16414483>, (13.04.2019).
- DEMİRTAŞ, Bayram** (2018). “Diyanet İşleri Başkanlığı ve Göçmenlere Yönelik Hizmetler”, <http://www.diyandergi.com/gundem/item/2750-diyandet-isleri-baskanligi-ve-gocmenlere-yonelik-hizmetler>, (16.04.2019).
- Dışişleri Bakanlığı** (2011). “Afganistan’ın Siyasi Görünümü”, <http://www.mfa.gov.tr/afganistan-siyasi-gorunumu.tr.mfa>, (14.04.2019).
- ENGÜL, Serhat** (2018). “Kanada’da Göçmen Olarak Yaşamak ve Kanada Vatandaşı Olmak”, <https://serhatengul.com/kanadada-gocmen-olarak-yasamak-ve-kanada-vatandasi-olmak/>, (14.04.2019).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü** (2015). “Göç Strateji Belgesi”, http://www.goc.gov.tr/icerik3/goc-stratejibelgesi_327_344_694, (08.05.2018).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü** (2015). Göç İdaresi Genel Müdürlüğün Teşkilat Yapısı, www.goc.gov.tr/icerik3/teskilat-semasi_273_274_281, (05.05.2018).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü** (2019). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713, (16.04.2019).
- İnsan Hakları Gündemi Derneği** (2013). “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Nihayet Kabul Edildi!”, <http://sorular.rightsagenda.org>, (25.02.2018).
- KILIÇ, Taner** (2010). “Türkiye’de İltica Alanında Çalışan Sivil Toplum Kuruluşlarının Sorunları”, <http://www.multeci.net/index.com>, (11.03.2018).
- KÖSEOĞLU, Özer** (2017). “Kamu Politikalarında Yeni Aktörler ve Değişen Roller”, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UDkZ88ngfBIJ:https://kriterdergi.com/dosya/kamu-politikalarinda-yeni-aktorler-ve-degis-en-roller+&cd=40&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>, (13.04.2018).

Tarih Ne Dio (2017). “Uluslararası Göç Örgütü Kuruldu”, <https://tarihnedio.com/uluslararasi-goc-orgutu-kuruldu/>, (29.04.2018).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Genel Gerekçesi (2016). [http://madde14.org/index.php?title=Yabanc%C4%B1lar ve Uluslararası%C4%B1Koruma Kanunu Tasar%C4%B1 Tasla%C4%9F%C4%B1 Genel Gerek%C3%A7esi](http://madde14.org/index.php?title=Yabanc%C4%B1lar%20ve%20Uluslararası%20Koruma%20Kanunu%20Tasar%C4%B1%20Tasla%C4%9F%C4%B1%20Genel%20Gerek%C3%A7esi), (22.04.2018).

YILMAZ, Halim (2013). “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Değerlendirdi”, [http://istanbul.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/basinaciklamalari/1/av-halim yilmaz-yabancilar-ve-uluslararasi-ko/9909](http://istanbul.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/basinaciklamalari/1/av-halim-yilmaz-yabancilar-ve-uluslararasi-ko/9909), (22.04.2018).

EK:

- Cinsiyet
Kadın Erkek
 - Yaş
20-25 26-30 31-35 35 ve üzeri
 - Eğitim Durumunuz
İlkokul Lise Lisans Lisansüstü
 - Medeni Haliniz
Bekar Evli Boşanmış
 - Memuriyet Kıdeminiz
0-5 Yıl 6-10 Yıl 11-15 Yıl 15 yıl ve üzeri
- 1) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün ulusal göç politikasını oluşturma çabasını başarılı buluyorum.
Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum
 - 2) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göç politikasının uygulama aşamasında etkinlik sağlamaktadır.
Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum
 - 3) Göç politikamızın mevzuat kısmı ile uygulama aşamasının örtüştüğünü söyleyebilirim.
Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum
 - 4) Türkiye'nin göç politikasında karşılaşılan sorunlara Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüz çözüm önerileri getirebilmektedir.
Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum
 - 5) Sağlam temellere dayanan göç politikası oluşturmak için ulusal, uluslararası ve yerel aktörlere yer verilmelidir.
Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum
 - 6) Göç politikamızın uygulama aşamasında kamu kurum ve kuruluşlarının görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirdiğini düşünüyorum.
Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Tamamen Katılıyorum

- 7) Göç politikamızın oluşturulması aşamasında uluslararası aktörlerin katkıları olduğuna inanıyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 8) Göç politikamızda mevzuat oluşturma çalışmalarında ulusal kuruluşlarının katkıları olduğunu düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 9) Göç politikasının oluşturulmasında ve ilgili politikanın uygulanmasında etkinliğin sağlandığını düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 10) Göç politikamızın uygulanması aşamasında kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları koordineli bir şekilde çalışmaktadır.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 11) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin modern araç-gereç ve donanıma sahip olduğunu düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 12) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin çalışma şartları açısından fiziksel imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 13) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ülkemizin göç politikası anlayışında önemli görevler üstlendiğini düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 14) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yabancıların problemlerini çözmek için uğraştığını ve problemlerin çözümünde anlayışlı davrandığını düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 15) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin hizmet alacak yabancılarla ilgili sağlıklı ve etkili bir iletişim kurduğunu düşünüyorum.
 Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum

- 16) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin yabancılara verilmesi gereken hizmetleri mümkün olan en kısa sürede yerine getirdiğini düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 17) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ildeki göç politikasının uygulanması aşamasında aktörler arasında koordinasyonu sağladığını düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 18) İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde hizmet alacak yabancıların kendilerini güvende hissedebildiklerine ve verimli hizmet aldıklarına katılıyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 19) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından kurumsal iş ve işlemler konusunda yeterli eğitimler verildiğini düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 20) Yaptığım iş ve işlemler konusunda Genel Müdürlük ve İl Müdürlüğünden yeterli desteği alabildiğimi düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 21) Göç politikamızın uygulanması konusunda yabancılara yönelik uyum çalışmalarının yapıldığını düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 22) Göç politikamızın uygulanması aşamasında sivil toplum kuruluşlarının etkin rol alması gerektiğine inanıyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 23) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yabancıların ihtiyacı olan bilgilendirmeleri yeterince yapabildiğini düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 24) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün e-ikamet uygulamasının iş ve işlemleri kolaylaştırarak bürokrasiyi azalttığını düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 25) Göç politikamızın bilimsel arka plan çerçevesinde yürütüldüğünü düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum

- 26) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün ve İl Göç İdaresi Müdürlüklerinin ulusal basında tanınır olduğunu düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 27) Göç politikamızın işleyişi ile ilgili yeterli sayıda çalıştay, seminer, konferans vb. faaliyetlerin yapıldığını düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 28) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Yükseköğretim Kurulu arasında yapılan protokol gereği ikamet izinleri yabancıların okuduğu okullarda düzenlenebilecektir. Bu durumun iş ve işleyişleri kolaylaştırdığını düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 29) Göç politikamızın uygulanmasını kolaylaştırmak için diğer kurum ve kuruluşlar arasında külfet paylaşımı ilkesi gereğince görev dağılımının yapılması gerektiğine inanıyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 30) Göç politikamızın etkinliğini artırmak için yerel yönetimlerin faaliyetlerini artırması gerektiğini düşünüyorum.
- Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
 Tamamen Katılıyorum
- 31) “Göç İdareleri Bağlamında Türkiye’nin Göç Politikası ve Uygulaması” konusunda eklemek istediğiniz düşünce ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz.